

integra

imigranci

Różne Drogi Do Integracji

INTEGRA

IMIGRANCI - RÓŻNE DROGI DO INTEGRACJI

Co-funded by
the European Union

IMMIGRANTS – DIFFERENT WAYS TO INTEGRATION
2022-1-PL01-KA220-ADU-000088153

integra

imigranci

Różne Drogi Do Integracji

jovesólides
JOVENES HACIA
LA SOLIDARIDAD
Y EL DESARROLLO

ENTORNETVÆRK
i Esbjerg / Varde

Co-funded by
the European Union

IMMIGRANTS – DIFFERENT WAYS TO INTEGRATION
2022-1-PL01-KA220-ADU-000088153

Przedmowa

Po zakończeniu analiz dotyczących sytuacji imigrantów w krajach partnerskich, konsorcjum opracowało prezentowane niżej materiały, w oparciu o moduły wynikające z wybranych obszarów problemowych.

Publikacja zawiera:

1. Opis sytuacji imigrantów w krajach partnerskich
2. Główne typy imigrantów w danym regionie
3. Przykłady dobrych praktyk, które sprawdzają się w organizacjach partnerskich
4. Rekomendacje dla innych organizacji i osób zajmujących się integracją imigrantów na poziomie lokalnym, opracowane w ramach projektu.

Materiał z publikacji zostanie wykorzystany podczas realizacji projektu w każdym kraju partnerskim, z wykorzystaniem Platformy Edukacyjnej INTEGRA, za pośrednictwem której uczestnicy szkolenia pilotażowego będą wchodzić w interakcje między sobą oraz z trenerami programu.

Publikacja została opracowana przez partnerstwo (konsorcjum) składające się z: Fundacja PCKK Edukacja i Rozwój, Training 2000, Asociación Jovesólides i Mentornetværk.

Redaktorzy: Asociación Jovesólides.

[wrzesień 2023]

DEKLARACJA

Publikacja sfinansowana ze środków UE. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub Europejskiej Agencji Wykonawczej ds. Edukacji i Kultury (EACEA). Unia Europejska ani EACEA nie ponoszą za nie odpowiedzialności.

Niniejsza publikacja została przygotowana wyłącznie w celach szkoleniowych. Jej tekst nie rości sobie pretensji do oryginalności, ponieważ oprócz wkładu własnego autorów, opiera się również na materiałach z różnych innych źródeł uznanych za istotne, przydatne do celów szkoleniowych i możliwe do wykorzystania. Odniesienia zostały należycie udokumentowane w tekście.

“Ten materiał został opublikowany na licencji CC 4.0 BY-NC-SA w wyniku projektu Immigrants - Different Ways to Integration, Project 2022-1-PL01-KA220-ADU-000088153 (INTEGRA)”.

SPIS ZAWARTOŚCI

Przedmowa.....	3
Rozdział 1 - Wstęp.....	5
Definicje.....	7
Rozdział 2 - Sytuacja imigrantów w krajach partnerskich.....	8
2.1 Opis sytuacji w Polsce.....	8
2.1.1. Wprowadzenie.....	8
2.1.2. Główne grupy migrantów w Polsce.....	9
Cudzoziemcy poszukujący ochrony na terytorium Polski.....	12
Uchodźcy.....	12
2.1.3. Obywatele Ukrainy w Polsce.....	14
2.1.4. Cudzoziemcy pracujący w Polsce.....	16
Przepisy specjalne dotyczące zatrudniania obywateli Ukrainy.....	17
2.1.5. Imigranci w województwie dolnośląskim.....	17
2.1.6. Podsumowanie.....	19
2.2 Opis sytuacji w Danii.....	21
2.2.1. Przegląd.....	21
2.2.2. Główne typy imigrantów w Danii.....	23
2.2.2.1. Międzynarodowi imigranci.....	23
2.2.2.2. Osoby ubiegające się o azyl, uchodźcy.....	25
Definicje.....	25
Wnioski o azyl w liczbach.....	25
Obozy azylowe.....	28
Osoby ubiegające się o azyl według narodowości.....	28
Ogólny zarys sytuacji.....	29
Trasy osób ubiegających się o azyl do Danii.....	29
2.2.3. Zatrudnienie – imigranci, uchodźcy i tubylcy.....	31
2.2.4. Zmiana praktyki azylowej i zezwoleń na pobyt.....	34
2.2.5. Zasady integracji.....	35
2.2.6. Główne typy imigrantów w danym regionie.....	37
2.3 Opis sytuacji w Hiszpanii.....	39
2.3.1. Przegląd.....	39
2.3.2. Główne typy imigrantów w Hiszpanii.....	40
2.3.2.1. Imigranci międzynarodowi.....	40
2.3.2.2. Osoby ubiegające się o azyl, uchodźcy.....	45
2.3.3. Krajowe ramy prawne.....	47
Polityki integracyjne.....	48
2.4 Opisy sytuacji we Włoszech.....	50
2.4.1. Przegląd.....	50
2.4.2. Główne typy imigrantów we Włoszech.....	51
2.4.2.1. Migrantów międzynarodowi.....	51
2.4.2.2. Osoby ubiegające się o azyl, uchodźcy.....	56
2.4.3. Imigracja – Krajowe ramy prawne.....	58
2.4.3.1. Najważniejsze wydarzenia historyczne dotyczące polityki imigracyjnej.....	59
2.4.3.2. Zasady integracji.....	60
2.4.3.3. Integracja imigrantów w regionie Marche.....	61
Rozdział 3 - Różne sposoby integracji przykłady dobrych praktyk, które sprawdzają się w organizacjach partnerskich.....	62
3.1 Dobre praktyki w Polsce.....	62
3.2 Dobre praktyki w Danii.....	66
3.3 Dobre praktyki w Hiszpanii.....	71
3.4 Dobre praktyki w Włochy.....	76
Rozdział 4 - Rekomendacje dla innych organizacji i osób zajmujących się integracją imigrantów na poziomie lokalnym.....	81
4.1. Program mentorski – rodowici mieszkańcy lub zintegrowani imigranci w roli mentorów pomagają nowo przybyłym we wszystkich sprawach.....	81
4.2. Zajęcia językowe – bezpłatne dla każdego.....	83
4.3. Integracja poprzez uczestnictwo w rynku pracy.....	84
4.4. Programy ułatwiające udział imigrantów w społeczeństwie i promujące poszanowanie podstawowych wartości, niedyskryminację, równy udział mieszkańców i imigrantów.....	86
Zestawienie tabel i rysunków.....	88
Bibliografia.....	90
Bibliografia Polska.....	90
Bibliografia Danii.....	91
Bibliografia Hiszpania.....	93
Bibliografia Włochy.....	95

Wstęp

Drogi Czytelniku,

Witamy w naszej publikacji „Imigranci – różne drogi do integracji”. Celem tego dokumentu jest dostarczenie wartościowych informacji na temat procesu integracji imigrantów w Europie i przekrojowe przedstawienie różnych podejść przyjęte przez kraje partnerskie. Niezależnie od tego, czy jesteś członkiem lokalnej organizacji działającej na rzecz integracji imigrantów, czy po prostu chcesz zrozumieć złożoność tego wieloaspektowego zjawiska, ta publikacja oferuje cenne informacje i spostrzeżenia.

Europa ma długą tradycję traktowania integracji jako procesu dwukierunkowego, obejmującego wzajemne dopasowywanie się i dostosowywanie zarówno ze strony imigrantów, jak i społeczeństwa przyjmującego. Perspektywa ta została zawarta w dokumencie Rady Europy z 1997 r. „Wspólne podstawowe zasady integracji imigrantów”, który stanowi kamień węgielny wysiłków integracyjnych na całym kontynencie. Zagłębiamy się w tę koncepcję, badając dynamiczną naturę integracji i zmiany jakie wywołuje ona w relacjach międzygrupowych.

Aby zapewnić kompleksowe zrozumienie procesu integracji, zdecydowaliśmy się scharakteryzować zjawisko imigracji w każdym z naszych krajów partnerskich z osobna. Uznając, że integracja jest kształtowana przez różnorodne konteksty społeczne, kulturowe i polityczne, wierzymy, że zbadanie konkretnych podejść stosowanych w różnych krajach wzbogaci naszą zbiorową wiedzę i ułatwi wymianę najlepszych praktyk. Koncentrując się na tych wyjątkowych perspektywach krajowych, możemy lepiej uchwycić wyzwania, sukcesy i wnioski wyciągnięte z wysiłków integracyjnych w całej Europie.

Według Essera¹ na integrację imigrantów/ek składają się cztery wymiary, które są połączeniem integracji systemowej i społecznej:

- Integracja kulturowa - rozumiana jako nabycie kulturowych zasad niezbędnych do odnajdywania się w różnych sytuacjach oraz nabycie kompetencji językowej; znajomość języka kraju osiedlenia jest najważniejszym aspektem integracji,
- Integracja strukturalna - rozumiana jako osiągnięcie określonej pozycji w społeczeństwie. Integracja strukturalna odnosi się do statusu prawnego imigrantów (posiadanie obywatelstwa, pobytu stałego, czasowego itp.), osiągnięć zawodowych i kwalifikacji oraz częstotliwości kontaktów społecznych,
- Integracja społeczna - rozumiana jako indywidualne nastawienie, interakcje w przestrzeni publicznej oraz prywatne relacje społeczne imigrantów/ek. Interakcje opierają się na kontakcie i zawsze wiążą się z kosztem: czasu, energii itp. Dlatego imigrantom może być łatwiej budować relacje społeczne we własnej „społeczności narodowej”, w ojczystym języku; oczywiście taka postawa może ograniczać kontakty ze społecznością przyjmującą,
- Integracja identyfikacyjna - rozumiana jako emocjonalna oraz poznawcza relacja ze społeczeństwem, która może się opierać na wartościach, poczuciu obywatelskiej powinności lub “życzliwej” obojętności. We współczesnych społeczeństwach mamy do czynienia przede wszystkim z pozytywną obojętnością oraz obywatelską odpowiedzialnością².

¹ H. Esser, Migration, Language and Integration, Berlin 2006, <https://bibliothek.wzb.eu/pdf/2006/iv06-akibilanz4b.pdf>

² M. Siciarek, Integracja imigrantów. Przewodnik Pomorski, 2020, [https://www.metropoliagdansk.pl/upload/files/58_%20Przewodnik%20integracja%20imigrantek%20i%20imi-grant%C3%B3w\(1\).pdf](https://www.metropoliagdansk.pl/upload/files/58_%20Przewodnik%20integracja%20imigrantek%20i%20imi-grant%C3%B3w(1).pdf)

W naszym projekcie „Imigranci – różne drogi do integracji” chcemy wspierać lokalne organizacje w krajach partnerskich, które działają na rzecz integracji imigrantów ze społecznością przyjmującą. Przez pogłębianie wiedzy na temat różnych metod integracji i współpracy, staramy się zwiększyć efektywność ich wysiłków. Ponadto staramy się położyć podwaliny pod środowisko uczenia się online, dostosowane zarówno do społeczności przyjmującej, jak i imigrantów, wspierając przestrzeń dzielenia się wiedzą i zrozumienia.

Zapraszamy do zagłębienia się w tę publikację, ponieważ przedstawia ona cenne spojrzenie na wielopłaszczyznowy proces integracji imigrantów. Badając różne sposoby podejścia do integracji w całej Europie, mamy nadzieję przyczynić się do głębszego zrozumienia i inspirować do innowacyjnego podejścia do promowania harmonijnego współistnienia różnych społeczności.

Dziękujemy za dołączenie do nas w tej podróży eksploracji i odkryć.

Z poważaniem, [Zespół projektowy Integra]

Migrant

osoba, która zmienia miejsca zamieszkania (pobytu stałego lub czasowego) przekraczając granicę administracyjną podstawowej jednostki terytorialnej, np. granicę kraju. Migrant może zmieniać miejsce swojego pobytu z różnych powodów, głównie politycznych lub ekonomicznych.

Immigrant

osoba, która przybyła z zagranicy do kraju w celu osiedlenia się (zamieszkania na stałe) lub na pobyt czasowy.

Emigrant

osoba, która wyjechała z ojczystego kraju do innego państwa w celu osiedlenia się tam (zamieszkania na stałe) lub na pobyt czasowy.

Uchodźca

osoba, która na skutek uzasadnionej obawy przed prześladowaniem z powodu swojej rasy, religii, narodowości, przynależności do określonej grupy społecznej lub z powodu przekonań politycznych przebywa poza granicami państwa, którego jest obywatelem i nie może lub nie chce z powodu tych obaw korzystać z ochrony tego państwa, albo która nie ma żadnego obywatelstwa i znajdując się na skutek podobnych zdarzeń, poza państwem swojego dawnego stałego zamieszkania nie może lub nie chce z powodu tych obaw powrócić do tego państwa.

integra

Definicje

Kraje EOG	W skład Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) wchodzi 27 państw członkowskich UE i trzy kraje europejskie (Islandia, Liechtenstein i Norwegia) będące członkami Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu (EFTA). Razem tworzą one jednolity rynek, w którym obowiązują te same zasady.
Kraje stowarzyszone z UE	Szwajcaria oraz od 01.02.2020 Wielka Brytania.
Państwa trzecie	Są to kraje nie należące do Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG), do którego zaliczają się kraje Unii Europejskiej oraz Islandia, Norwegia i Liechtenstein.
Osoba starająca się o azyl	To osoba, która prosi o azyl, ale której prośba nie została jeszcze rozstrzygnięta.

Sytuacja imigrantów w krajach partnerskich

2.1 Opis sytuacji w Polsce

2.1.1. Wprowadzenie

Migracje są nieodłącznym elementem rozwoju społecznego i gospodarczego, co było szczególnie widoczne w Polsce w czasach Rzeczypospolitej Obojga Narodów (XVI-XVIII wiek). Wówczas Polska była krajem wielonarodowym i wieloetnicznym, ale także wyjątkowo tolerancyjnym jak na tamte czasy, co zapewniło jej miano państwa bez stosów. Polacy, Ukraińcy, Żydzi, Tatarzy i Białorusini żyli razem w Polsce, co było powszechnym zjawiskiem do II wojny światowej, która całkowicie zmieniła strukturę populacji i uczyniła z Polski państwo niemal jednolite etnicznie.

Na kształt współczesnych migracji z i do Polski wpływ miały dwa kluczowe wydarzenia: transformacja ustrojowa, rozpoczęta w 1989 roku oraz akcesja Polski do Unii Europejskiej w 2004 roku. W czasie transformacji ustrojowej zwiększyła się imigracja cudzoziemców, zwłaszcza z krajów takich jak Ukraina, Białoruś, Rosja, Armenia i Wietnam. W 2004 roku akcesja Polski do UE otworzyła granice dla pracowników z innych krajów Unii, co spowodowało dalszy wzrost migracji zarobkowej i osiedleńczej.

Od 1989 roku, zauważalny był dynamiczny napływ wykwalifikowanych pracowników z krajów zachodnich (głównie Niemiec, Francji i USA) związany z inwestycjami, jak również liczne powroty Polek i Polaków z emigracji, którzy dzięki zdobytym na Zachodzie kwalifikacjom często obejmowali kierownicze stanowiska i tworzyli kadry specjalistyczne w kraju.

W 2004 roku, wraz z otwarciem zachodnich rynków pracy dla obywateli Polski, rozpoczął się okres zwiększonej emigracji do krajów Unii Europejskiej. Z uwagi na masowy charakter tych wyjazdów oraz kryzys demograficzny, z którym Polska od dawna się zmagają, pojawiła się luka na krajowym rynku pracy. Stopniowo zaczęli ją wypełniać cudzoziemcy zachęceni do przyjazdu przez polskich pracodawców, zwłaszcza z krajów wschodnich od polskiej granicy.

Dane ze Spisu Powszechnego z 2011 r. wskazują, że łączna liczba cudzoziemców przebywających w Polsce wynosiła wówczas około 110 tysięcy. W 2015 r. dane Eurostatu plasowały Polskę na jednym z ostatnich miejsc wśród krajów członkowskich Unii Europejskiej pod względem udziału imigrantów w populacji.

Kraje, z których przybyło najwięcej imigrantów zdecydowanych osiedlić się w Polsce w latach 2016-2021 przedstawia tabela poniżej.

Tabela 1. Główne kierunki imigracji do Polski na pobyt stały w latach 2016-2021 - osoby zameldowane na pobyt stały.

Nazwa państwa	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Całkowita liczba imigrantów	13475	13324	15461	16909	13263	15409
kraje UE/EOG						
Wielka Brytania	3286	3315	3511	4015	2810	2776
Niemcy	1921	2015	2320	2507	2230	2431
Holandia (Niderlandy)	497	492	525	633	581	634
Irlandia	627	617	675	747	507	531
Francja	352	348	367	426	331	358
Włochy	524	478	511	511	404	330
Belgia	273	262	313	363	234	279
Norwegia	352	346	364	397	268	274
Austria	213	256	311	334	254	269
kraje trzecie						
Ukraina	1351	1396	1912	2209	2052	3106
Białoruś	393	417	590	745	740	938
Stany Zjednoczone Ameryki	803	674	697	733	409	597
Rosja	197	228	262	221	209	258
Kanada	164	177	196	189	129	210

Zródło: Opracowanie na podstawie: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/migracje-zagraniczne-ludnosci/glowne-kierunki-emigracji-i-imigracji-na-pobyt-staly-w-latach-1966-2021,4,2.html>

2.1.2. Główne grupy migrantów w Polsce

Istnieje wiele sposobów klasyfikacji migracji. Wyróżniamy migracje wewnętrzne (w obrębie kraju) i zewnętrzne (poza granice państwa), dobrowolne i przymusowe, czasowe i stałe, legalne i nielegalne.

Imigranci, to osoby przybyłe z zagranicy do kraju w celu osiedlenia się (zamieszkania na stałe) lub na pobyt czasowy.

W związku z istniejącymi rozwiązaniami prawnymi, istotny jest podział osób przybywających do Polski na obywateli państw UE/EOG oraz obywateli tzw. państw trzecich.

W polskim prawie funkcjonuje pojęcie "cudzoziemiec". Zgodnie z art. 2 Ustawy o cudzoziemcach, cudzoziemcem jest każdy, kto nie posiada obywatelstwa polskiego. "Cudzoziemców" obowiązują przepisy Ustawy o cudzoziemcach (Dz. U. 2013 poz. 1650).

Przepisów Ustawy o cudzoziemcach nie stosuje się wobec obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej, stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym i Szwajcarii oraz członków ich rodzin, którzy do nich dołączają lub z nimi przebywają. Nie oznacza to, iż obywatele Unii Europejskiej nie uznaje się za cudzoziemców – są nimi, jednakże posiadają oni nieco inny status niż pozostali cudzoziemcy.

Obywatele państw Unii Europejskiej korzystają z prawa do bezwizowego swobodnego przepływu ludności w ramach Unii Europejskiej/Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EU/EOG). Mają też swobodny dostęp do rynku pracy.

Inne jest podejście do obywateli tzw. państw trzecich. To, czy wymaga się od nich wiz wjazdowych zależy od obywatelstwa. (Można to sprawdzić na stronie <https://www.gov.pl/web/gruzja/lista-panstw-ktorych-obywatele-moga-podrozowac-do-polski-bez-wiz>).

Muszą też mieć odpowiednie dokumenty uprawniające do podejmowania pracy.

Cudzoziemiec, aby móc legalnie pracować w Polsce, musi posiadać zezwolenie na pracę. W przypadku obywateli Republiki Armenii, Republiki Białorusi, Republiki Gruzji, Republiki Mołdawii oraz Ukrainy obowiązuje uproszczona i znacznie krótsza procedura. Wymagane jest oświadczenie o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi. Dokument wystawiony przez pracodawcę podlega rejestracji przez właściwy Powiatowy Urząd Pracy. Ta uproszczona procedura umożliwiająca szybki, tani i łatwy (tj. bez zezwolenia na pracę) dostęp do polskiego rynku pracy dla obywateli wybranych krajów trzecich obowiązuje od 2006 roku i powoduje, że Polska stała się jednym z najbardziej liberalnych w UE krajów w zakresie zatrudniania cudzoziemców.³

Znacznie ułatwia życie w Polsce status rezydenta długoterminowego UE. Zezwolenie to udzielane jest na czas nieoznaczony. Na jego podstawie wydawana jest karta pobytu, ważna przez 5 lat. Cudzoziemiec, który posiada zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego UE, uprawniony jest do wykonywania pracy na terytorium Polski bez konieczności posiadania zezwolenia na pracę. Aby uzyskać status rezydenta długoterminowego UE trzeba przez minimum 5 lat mieszkać w Polsce i wykazać się udokumentowaną znajomością języka polskiego na poziomie co najmniej B1.

Swobodny dostęp do rynku pracy gwarantuje posiadanie Karty Polaka. Odpowiednie przepisy prawa weszły w życie w 2008 roku. Karta Polaka jest dokumentem potwierdzającym przynależność do Narodu Polskiego. Może ją uzyskać osoba, która nie ma obywatelstwa polskiego, ale wykazuje swój związek z polskością, a więc: ma przynajmniej podstawową znajomość języka polskiego oraz znajomość i kultywowanie polskich tradycji i zwyczajów; udokumentuje polskie pochodzenie albo to, że aktywnie angażuje się w działalność na rzecz języka i kultury polskiej lub polskiej mniejszości narodowej przez okres co najmniej ostatnich trzech lat.⁴

Karta Polaka uprawnia posiadacza do:

- podejmowania pracy i prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce na takich samych zasadach jak obywatele polscy;
- edukacji w polskich szkołach i uczelniach na takich samych zasadach jak obywatele polscy oraz do ułatwień w dostępie do stypendiów;
- korzystania ze świadczeń opieki zdrowotnej w stanach nagłych;
- otrzymania bezpłatnej rocznej wizy krajowej.

³ <https://wise-europa.eu/wp-content/uploads/2022/06/Raport-Goscinna-Polska-2022.pdf>

⁴ <https://www.gov.pl/web/uw-mazowiecki/karta-polaka>

Sama Karta Polaka nie uprawnia do przekraczania granicy lub osiedlenia się na terytorium Polski.

Repatrianci to osoby polskiego pochodzenia, które utraciły swoje obywatelstwo lub mają polskie korzenie. Jeśli wykażą swoje związki z Polską, mają prawo powrotu i uzyskania polskiego obywatelstwa. Wizy repatriacyjne wydaje się osobom o polskim pochodzeniu, które wykazały związek z polsnością oraz przed dniem 01.01.2001r. zamieszkiwały na stałe na terytorium obecnych Republiki Armenii, Republiki Azerbejdżanu, Gruzji, Republiki Kazachstanu, Republiki Kirgiskiej, Republiki Tadżykistanu, Turkmenistanu, Republiki Uzbekistanu albo azjatyckiej części Federacji Rosyjskiej.

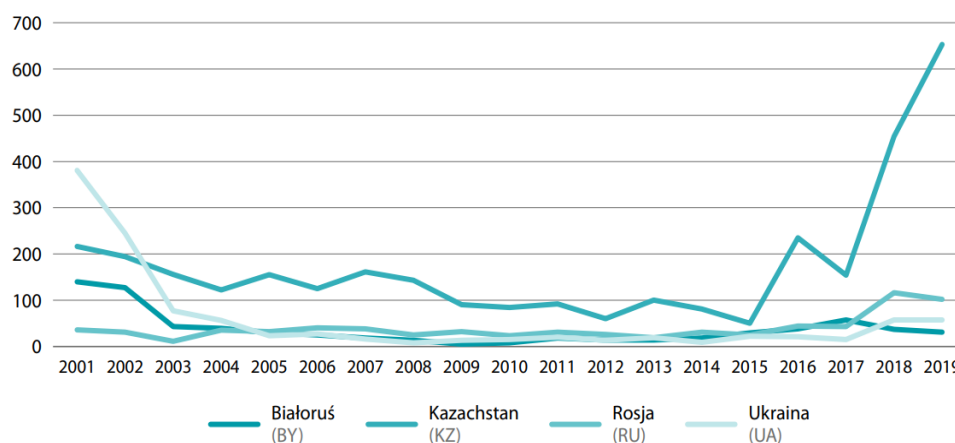
W 2019 roku około 739 osób uzyskało wizy repatriacyjne, w 2020 roku - 625, a w 2022 - 779 osób.

Osoby, które wjechały na podstawie wizy repatriacyjnej do Polski w momencie przekroczenia granicy naszego kraju nabywają polskie obywatelstwo co oznacza, że przestają być uznawani za cudzoziemców.

Rysunek 1. Wykres 100. Wizy repatriacyjne wydane w latach 2001 – 2019 przez wybrany kraj, w którym wiza została wydana.

Wykres 100. Wizy repatriacyjne wydane w latach 2001–2019 według wybranych krajów wydania wizy

Chart 100. Repatriation visas issued in 2001–2019 by selected country in which visa was issued

Źródło: GUS https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5471/16/1/1/sytuacja_demograficzna_polski_do_2019_r_strona_gus.pdf

Zgodnie z przyjętymi w 2017 roku przepisami repatrianci przyjeżdżają albo na zaproszenie pełnomocnika rządu do spraw repatriacji lub na zaproszenie konkretnej gminy. Rodzina dostaje wsparcie na zakup lub wynajem mieszkania, organizowane są zajęcia adaptacyjno-integracyjne, wszystkim przysługuje m.in. dofinansowanie wyprawki szkolnej dla dzieci i refundacja kosztów szkolenia zawodowego. Kluczowym ograniczeniem w procesach repatriacji jest brak mieszkań.

Studenci zagraniczni. W porównaniu do innych krajów rozwiniętych Polska nie jest szczególnie atrakcyjnym krajem dla studentów i studentek z zagranicy, aczkolwiek ich liczba regularnie wzrasta. W 2020 roku na polskich uczelniach kształciło się ich ok. 85 tysięcy. Dla porównania w roku akademickim 2012/2013 było to niecałe 30 tysięcy. Studenci zagraniczni przebywają w Polsce zazwyczaj na podstawie wiz studenckich lub zezwoleń na pobyt czasowy. Wśród nich przeważają obywatele i obywatelki Ukrainy, Białorusi, Indii, Hiszpanii oraz Turcji. Przyjeżdżają w większości na płatne studia, ale także w ramach wymiany studenckiej.⁵

⁵ M. Górczyńska, Polska jako kraj imigracji – kto i w jakim celu przyjeżdża do Polski? https://migracje.ceo.org.pl/sites/migracje.ceo.org.pl/files/polska_jako_kraj_imigracji.pdf

“W roku akademickim 2021/22 studiowało w Polsce 89 420 studentów zagranicznych ze 180 krajów, czyli o 4 731 więcej, niż rok wcześniej (wzrost o 5,6 proc.). Zagraniczni studenci stanowią obecnie 7,34 proc. ogółu studentów w naszym kraju”⁶ - czytamy w raporcie Study in Poland.

Mimo wzrostu liczby studentów zagranicznych w ciągu ostatnich lat, w Polsce nadal uczy się procentowo mniej studentów, niż w najbardziej rozwiniętych krajach OECD.

Cudzoziemcy poszukujący ochrony na terytorium Polski.

W 1951 r. powstała Konwencja Genewska - kluczowy dokument prawny dotyczący ochrony uchodźców przyjęty podczas konferencji Narodów Zjednoczonych w Genewie. Aż do początku lat 90-tych, Polska nie brała udziału w międzynarodowym systemie ochrony uchodźców, ponieważ jeszcze wtedy nie była stroną Konwencji Genewskiej. Z drugiej strony wpływ ZSRR, pod którym znajdowała się Polska spowodował, że jej granice były zamknięte dla uchodźców i dla swobodnej migracji. Jediną instytucją, której pozwolono zajmować się pomocą dla uchodźców był Polski Czerwony Krzyż. To dzięki tej organizacji pomoc uzyskali Irańczycy, którzy przybywali do Polski na skutek irańsko-irackiego konfliktu z 1987 roku. W 1991 roku utworzony został Międzynarodowy Zespół Pomocy Uchodźcom z Zagranicy, który potem przekształcił się w Biuro Pełnomocnika Ministra Spraw Wewnętrznych do spraw Uchodźców. W 1991 roku Polska ratyfikowała Konwencję Genewską. Pierwszy etap kształtowania się polskiej polityki migracyjnej, w tym azylowej zakończył się uchwaleniem w czerwcu 1997 roku Ustawy o cudzoziemcach.⁷

Obecnie wszystkie działania w zakresie ochrony reguluje USTAWA z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. 2003 Nr 128 poz. 1176).

Cudzoziemcowi udziela się ochrony międzynarodowej - w formie statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej, jeśli w jego kraju pochodzenia grozi mu prześladowanie lub rzeczywiste ryzyko utraty życia czy zdrowia. Wobec danej osoby nie mogą przy tym występować okoliczności wskazujące, że może np. stanowić zagrożenie dla bezpieczeństwa.

Zgodnie z artykułem 3, wyżej wymienionej ustawy (Dz. U. 2003 Nr 128 poz. 1176):

Art. 3. [Formy ochrony]

1. Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej cudzoziemcowi udziela się ochrony przez:

- 1) nadanie statusu uchodźcy;
  - 1a) udzielenie ochrony uzupełniającej;
- 2) udzielenie azylu;
- 4) udzielenie ochrony czasowej.

Uchodźcy.

Zgodnie z ratyfikowaną przez Polskę Konwencją Genewską z dnia 28 lipca 1951 r. dotyczącą statusu uchodźców - za uchodźcę uznaje się osobę, która: „na skutek uzasadnionej obawy przed prześladowaniem z powodu swojej rasy, religii, narodowości, przynależności do określonej grupy społecznej lub z powodu przekonań politycznych przebywa poza granicami państwa, którego jest obywatelem, i nie może lub nie chce z powodu tych obaw korzystać z ochrony tego państwa, albo która nie ma żadnego obywatelstwa i znajdując się na skutek podobnych zdarzeń, poza ochrona

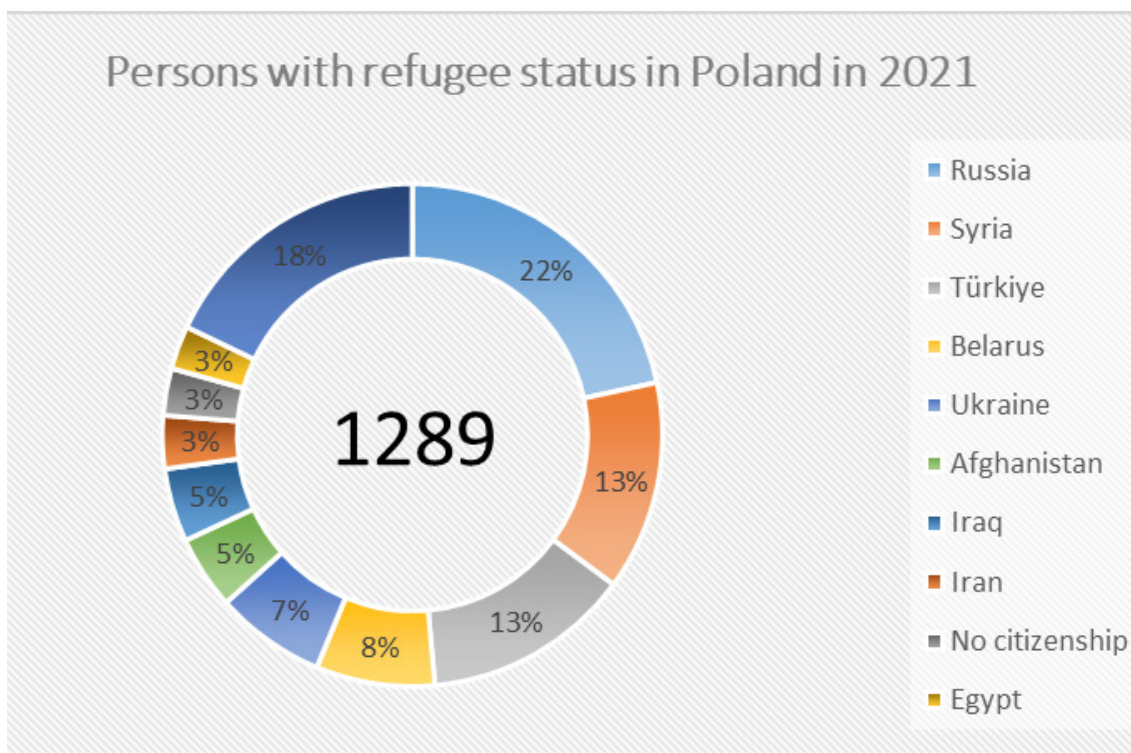
⁶ Raport: Study in Poland, Studenci zagraniczni w Polsce 2022, <http://studyinpoland.pl/raport2022/#page1>

⁷ K. Kulecka, Polska polityka wobec uchodźców, <http://www.bibliotekacyfrowa.pl/Content/21962/PDF/012.pdf>

państwem swojego dawnego stałego zamieszkania nie może lub nie chce z powodu tych obaw powrócić do tego państwa”.

W 2021 roku status uchodźcy w Polsce posiadało 1289 osób. W pierwszej piątce państw, których obywatele legitymują się ważnymi dokumentami potwierdzającymi prawo pobytu na terytorium RP i wydanymi na podstawie statusu uchodźcy – znajdują się: Rosja (279 os.), Syria (174 os.), Turcja (173 os.), Białoruś (99 os.), Ukraina (92 os.). Na kolejnych miejscach są: Afganistan (61 os.), Irak (61 os.), Iran (44 os.), osoby bez obywatelstwa (39 os.) i Egipt (36 os.).⁸

Rysunek 2. Osoby ze statusem uchodźcy w Polsce w 2021.

Źródło: https://kadry.infor.pl/kadry/inne_formy_zatrudnienia/cudzoziemcy/5314996,Status-uchodzczy-a-praca-w-Polsce.html

Procedury dotyczące udzielenia ochrony międzynarodowej (statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej) trwają do 6 miesięcy od dnia złożenia wniosku. W tym czasie obcokrajowcy nie mogą podejmować pracy, przebywają też w ośrodkach adaptacyjnych.

Potem, zgodnie z przepisami obowiązującymi w Polsce, przyjezdni posiadający status uchodźcy mają dokładnie takie same prawa jak Polacy (z wyjątkiem prawa wyborczego). Mogą mieszkać w Polsce legalnie, ale też m.in. podróżować, uczyć się, korzystać z publicznej służby zdrowia, otrzymać wsparcie opieki społecznej, założyć firmę czy podejmować zatrudnienie.

Azylanci. To osoby, którym Polska udzieliła schronienia przed prześladowaniami na tle politycznym. Jest to wyjątkowo rzadko udzielana forma ochrony cudzoziemców stosowana tylko wtedy, gdy przemawia za tym ważny interes Polski. Dotychczas azyl w Polsce otrzymało kilkudziesięciu obywateli i obywaterek Białorusi i Ukrainy. W 2019 roku azyl otrzymały dwie obywatelki Norwegii. Azyl jest inną formą ochrony niż status uchodźcy.⁹

⁸https://kadry.infor.pl/kadry/inne_formy_zatrudnienia/cudzoziemcy/5314996,Status-uchodzczy-a-praca-w-Polsce.html

⁹M. Górczyńska, Polska jako kraj imigracji – kto i w jakim celu przyjeżdża do Polski?, CEO, 2020, https://migracje.ceo.org.pl/sites/migracje.ceo.org.pl/files/polska_jako_kraj_imigracji.pdf

czasowa przysługuje cudzoziemcom masowo przybywającym do Rzeczypospolitej Polskiej, którzy opuścili swój kraj, z powodu obcej inwazji, wojny, wojny domowej, konfliktów etnicznych lub rażących naruszeń praw człowieka, bez względu na to, czy ich przybycie miało charakter spontaniczny, czy też było wynikiem pomocy udzielonej im przez Rzeczpospolitą Polską lub społeczność międzynarodową. Ochrony czasowej udziela się do chwili, gdy możliwy stanie się powrót cudzoziemców do uprzedniego miejsca ich zamieszkania.

W 2021 roku wnioski o udzielenie ochrony międzynarodowej w Polsce złożyło 7,7 tys. cudzoziemców. Był to znaczący wzrost w stosunku do lat ubiegłych, Wynikał z sytuacji wewnętrznej na Białorusi, ewakuacji afgańskich współpracowników polskiego wojska i dyplomacji oraz migracji obywateli Iraku przez Białoruś.

Warunki przyznania ochrony międzynarodowej spełniało 2155 cudzoziemców. Byli to przede wszystkim obywatele: Białorusi – 1150 osób, Afganistanu – 750 osób (głównie ewakuowani w sierpniu współpracownicy polskiego wojska i dyplomacji) oraz Rosji - 90 osób.¹⁰

W 2022 r. wnioski o udzielenie ochrony międzynarodowej w Polsce złożyło 9,9 tys. cudzoziemców. Liczba złożonych wniosków była o ok. 28 proc. wyższa niż w 2021 r.

Warunki przyznania ochrony międzynarodowej spełniało prawie 5 tys. cudzoziemców. Byli to przede wszystkim obywatele:

- Białorusi – 3,6 tys. osób,
- Ukrainy – 1 tys. osób,
- Rosji – 0,1 tys. osób.¹¹

W lutym 2023, rok po rosyjskiej agresji na Ukrainę, z ochrony czasowej w Polsce korzystało prawie 1 mln obywateli Ukrainy, głównie kobiet i dzieci.

Większość przybyłych Ukraińców przebywa w Polsce korzystając z ochrony czasowej, czego potwierdzeniem jest otrzymanie numeru PESEL¹² zgodnie z ustawą o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa.

Kobiety i dzieci stanowią ok. 87 proc. tej grupy. Dzieci i młodzież to ok. 43% obywateli Ukrainy posiadających numery PESEL. Uzyskanie przez obywatela Ukrainy numeru PESEL umożliwia mu dostęp do rynku pracy na terytorium Polski na takich samych zasadach jak mają obywatele polscy.

2.1.3. Obywatele Ukrainy w Polsce

Ukraińcy są zdecydowanie najliczniejszą grupą cudzoziemców w Polsce, stanowiąc ponad 80 proc. ogółu osiedlających się w kraju obcokrajowców. Ponad 360 tys. obywateli Ukrainy posiada ważne zezwolenia na pobyt czasowy. W zdecydowanej większości są one wydawane w związku z podejmowaniem pracy. Ponad 65 tys. osób dysponuje natomiast zezwoleniami na pobyt stały lub rezydenta długoterminowego UE. Łącznie ważne zezwolenia na pobyt w Polsce posiada około 1,4 mln osób. Do przedstawionych wyżej liczb należy dodać jeszcze osoby przebywające w Polsce w ramach ruchu bezwizowego lub na podstawie wiz.¹³

¹⁰ <https://www.gov.pl/web/udsc/ochrona-miedzynarodowa-w-2021-r>

¹¹ <https://www.gov.pl/web/udsc/ochrona-miedzynarodowa-w-2022-r>

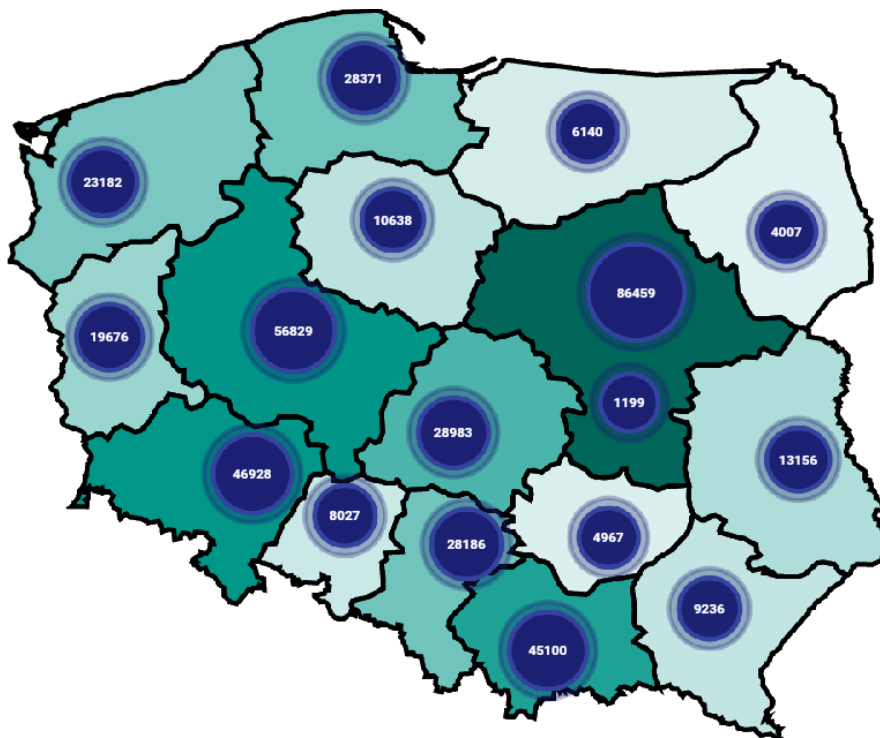
¹² Numer PESEL to jedenastocyfrowy symbol numeryczny, który pozwala na łatwą identyfikację osoby, która go posiada.

¹³ <https://www.gov.pl/web/udsc/obywatele-ukrainy-w-polsce--aktualne-dane-migracyjne2>

Od 24 lutego 2022 r. sytuacja migracyjna w Polsce zdominowana jest przez wzmożony napływ obywateli Ukrainy. Od dnia początku agresji Rosji, granicę polsko-ukraińską, do Polski, przekroczyło ponad 11,5 mln uchodźców z Ukrainy. Jak podaje Straż Graniczna, to głównie kobiety i dzieci. Od początku wojny do 1.05.2023 r. do Ukrainy wróciło 9,497 mln osób.¹⁴ Prawie 1 mln obywateli Ukrainy korzysta z ochrony czasowej w wyniku wojny.

Rozmieszczenie terytorialne Ukraińców osiedlających się w Polsce charakteryzuje się koncentracją w województwach z dużymi aglomeracjami miejskimi. Najbardziej popularnymi regionami są województwa: mazowieckie – 21% osób, dolnośląskie – 11% osób, wielkopolskie – 11% osób, małopolskie – 10% oraz śląskie – 9% osób.¹⁵

Rysunek 3. Rozmieszczenie terytorialne Ukraińców osiedlających się w Polsce.

Źródło: <https://migracje.gov.pl/statystyki/zakres/polska/>, dane z kwietnia 2023

Kluczowym działaniem wynikającym z wyzwania migracyjnego związanego z wojną w 2022 roku była decyzja o uruchomieniu unijnej dyrektywy o ochronie tymczasowej¹⁶ oraz przyjęcie przez Polskę w marcu 2022 roku Ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. 2022 poz. 583)

Przewiduje ona w między innymi:

- prawo do 18-miesięcznego pobytu w Polsce, o ile przerwa w tym pobycie nie jest dłuższa niż 1 miesiąc;
- możliwość otrzymania numeru PESEL;

¹⁴ Źródło: Twitter Straży Granicznej

¹⁵ <https://www.gov.pl/web/udsc/obywatele-ukrainy-w-polsce--aktualne-dane-migracyjne2>

¹⁶ Więcej o ochronie tymczasowej dowiesz się tutaj <https://www.consilium.europa.eu/pl/infographics/temporary-protection-displaced-persons/>

- pomoc zapewniana przez wojewodów w postaci: zakwaterowania, wyżywienia, transportu do miejsc zakwaterowania, zapewnienia środków czystości i higieny osobistej oraz dostęp do służby zdrowia;
- dostęp do świadczeń na takich samych zasadach jak obywatele polscy, w tym przede wszystkim: świadczeń rodzinnych;
- legalny dostęp do rynku pracy, jeżeli pracodawca zawiadomi w terminie 14 dni od dnia podjęcia pracy właściwy powiatowy urząd pracy oraz prowadzenia działalności gospodarczej.¹⁷

“Napływ uchodźców wojennych z Ukrainy przyczynia się do zmiany statusu Polski z kraju transformującego się z państwa emigracyjnego w imigracyjne. Przemiana ta następuje najszybciej w nowożytnej historii Europy. Należy przyjąć, że bez względu na wynik wojny oraz jej konsekwencje dla rozwoju gospodarczego Ukrainy, Polska stanie się krajem dwunarodowym, z oczywistą przewagą narodu polskiego, ale z rosnącym udziałem narodu ukraińskiego.”¹⁸ - piszą autorzy raportu Gościnną Polska 2022.

2.1.4. Cudzoziemcy pracujący w Polsce

Całkowita liczba osób legalnie pracujących w Polsce w dniu 31.12.2022 r. wynosiła 9 863,4 tysięcy (dane ZUS), co stanowi o 1,8% więcej niż w roku 2021. Liczba legalnie pracujących cudzoziemców wynosiła 1 062,3 tysiące, o 21,5% więcej niż w 2021.

Wśród populacji osób pracujących w Polsce w 2022 r. cudzoziemcy stanowili 10,8%.

Wiodącą grupą są Ukraińcy.

Tabela pokazuje liczby najliczniej reprezentowanych grup cudzoziemców legalnie pracujących w Polsce:

Tabela 2. Liczba cudzoziemców ubezpieczonych w ZUS - stan na 31.12.2022 r.

Obywatelstwo	Liczba ubezpieczonych	Pracownicy	Osoby prowadzące działalność
Ogółem	1063261	632307	29738
Ukraińskie	745980	428633	10038
Białoruskie	108111	77827	4944
Gruzińskie	27385	9721	112
Hinduskie	15961	10534	296
Mołdawskie	14685	5424	82
Rosyjskie	13416	9572	854

Źródło: Portal statystyczny ZUS <https://psz.zus.pl/kategorie/ubezpieczeni/ubezpieczenia-emerytalne-i-rentowe>

Analizując dane z Portalu statycznego ZUS, można odnotować zwiększony napływ migrantów

¹⁷ Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, Dz. U. 2022 poz. 583

¹⁸ Bukowski M., Duszczyk M. (red.), Raport Gościnną Polska 2022 <https://wise-europa.eu/wp-content/uploads/2022/06/Raport-Goscinna-Polska-2022.pdf>

zarobkowych z Azji, wśród których najwięcej było Gruzinów (27,4 tys., o jedną szóstą więcej niż rok wcześniej.). Wzrosła prawie dwukrotnie, do około 16 tys., liczba zarejestrowanych w ZUS Hindusów.

Zwiększyły się też w ciągu 2022 r. liczby pracujących w Polsce: Uzbeków (do 4,9 tys.) i pracowników z Indonezji, których pod koniec 2022 roku było w Polsce ponad 4,4 tys., o 54 proc. więcej niż rok wcześniej. W podobnym tempie wzrosła grupa pracowników z Azerbejdżanu (do ponad 3,3 tys.). Niewiele wolniej powiększała się liczba pracowników z Kazachstanu (3,3 tys.) i Bangladeszu (3 tys.).

Przepisy specjalne dotyczące zatrudniania obywateli Ukrainy.

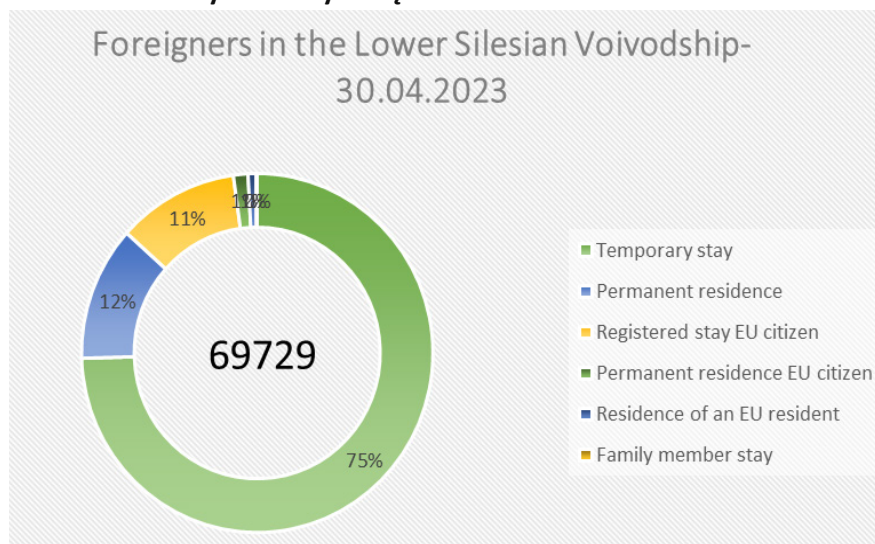
W wyniku konfliktu zbrojnego na Ukrainie, w marcu 2022 roku polski rząd wprowadził ustawę specjalną dotyczącą pomocy obywatelom Ukrainy. Ustawa ta zawiera zapisy dotyczące pobytu w Polsce oraz obszaru zatrudniania obywateli Ukrainy w Polsce, w tym m.in. następujące:

- obywatele Ukrainy, którzy opuścili swoją ojczyznę na skutek rosyjskiej agresji, tj. w okresie od dnia 24 lutego 2022 r., mogą legalnie przebywać w Polsce przez 18 miesięcy licząc od dnia 24 lutego 2022 r.,
- pobyt w Polsce obywateli Ukrainy, którzy przebywali w kraju przed 24 lutego 2022 r., zostanie przedłużony na mocy ustawy,
- wszyscy obywatele Ukrainy przebywający w Polsce legalnie mogą podjąć pracę bez zezwolenia czy oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi (wystarczy do tego legalny pobyt w RP i powiadomienie przez pracodawcę urzędu pracy za pośrednictwem systemu teleinformatycznego),
- obywatele Ukrainy, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej uznaje się za legalny, mogą podejmować i wykonywać działalność gospodarczą na takich samych zasadach jak obywatele polscy (uprawnienie przysługuje pod warunkiem uzyskania numeru PESEL).¹⁹

2.1.5. Imigranci w województwie dolnośląskim

W województwie dolnośląskim w kwietniu 2023 roku zarejestrowanych było 69729 cudzoziemców.

Rysunek 4. Cudzoziemcy na Dolnym Śląsku.

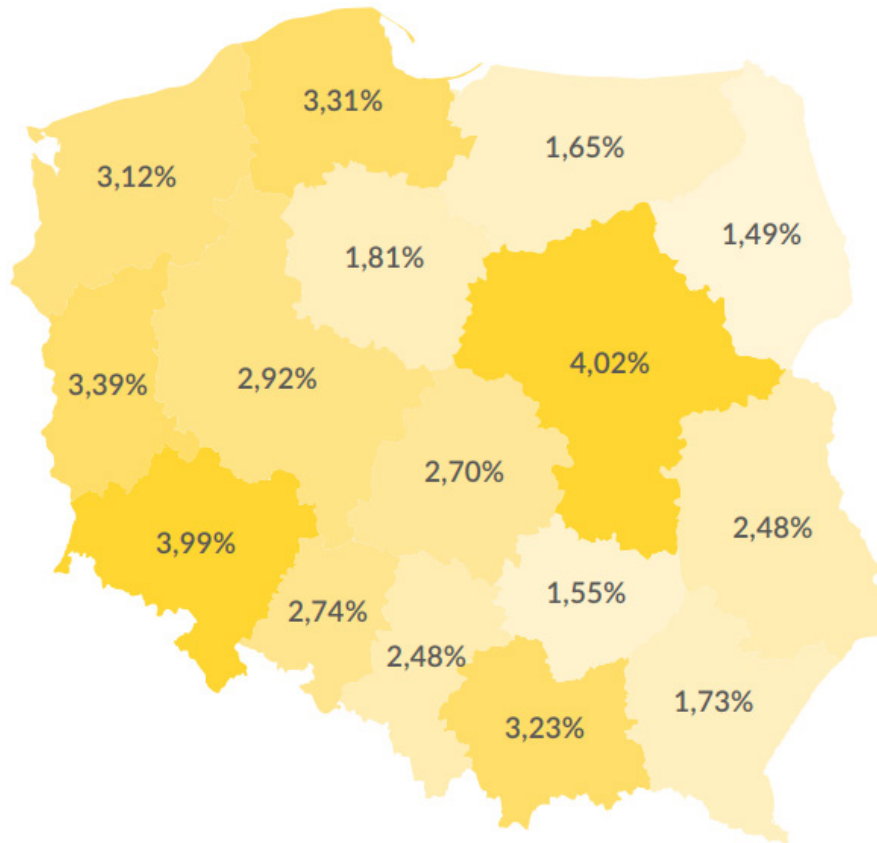
Źródło: na podstawie danych z migracje.gov.pl

¹⁹ Raport: Obywatele Ukrainy na dolnośląskim rynku pracy – problemy, wyzwania, perspektywy, DWUP, 2022, s. 17 https://wupdolnoslaski.praca.gov.pl/documents/91541/10909303/2211_Obywatele%20Ukrainy%20na%20dolno%20C5%9B%20C4%85skim%20rynku%20pracy.pdf/42358b43-dd73-4f24-92f2-c3b9c2aa1763,

Największą grupę cudzoziemców stanowią obywatele Ukrainy (46928), kolejną obywatele Białorusi (3793). W przedziale od 2000 do 1000 osób znajdują się imigranci z następujących krajów: Korea Płd, Niemcy, Włochy, Rosja, Gruzja, Indie, Hiszpania.

Województwo dolnośląskie jest drugim w Polsce, najchętniej zasiedlanym przez uchodźców wojennych z Ukrainy.

Rysunek 5. Procentowy udział uchodźców wojennych zarejestrowanych w bazie PESEL w ogóle mieszkańców danego województwa.

Źródło: PESEL

Liczba osób zarejestrowanych w rejestrze obywateli Ukrainy i członków ich rodzin, którym nadano status cudzoziemca na podstawie specustawy w województwie dolnośląskim (stan na 11.09.2022 r.) wynosiła 142 340. W Jeleniej Górze i okalającym ją powiecie karkonoskim - 7666 osób.²⁰

Dolnośląski Wojewódzki Urząd Pracy przeprowadził badania wśród imigrantów z UA. Poniżej przedstawiono wybrane zagadnienia i wyniki.

Większość (60,5%) ankietowanych imigrantów z Ukrainy zadeklarowała chęć do przeprowadzenia się do Polski na stałe. Takie deklaracje pojawiały się przede wszystkim ze strony badanych mężczyzn – w tej grupie 85% badanych wyraziło chęć zamieszkania w Polsce na stałe, podczas gdy odsetek kobiet chętnych do stałego osiedlenia się w kraju był znacznie niższy i wyniósł 39,1%.

²⁰ Raport: Obywatele Ukrainy na dolnośląskim rynku pracy – problemy, wyzwania, perspektywy, DWUP, 2022, s. 12 https://wupdolnoslaski.praca.gov.pl/documents/91541/10909303/2211_Obywatele%20Ukrainy%20na%20dolno%20C5%9Bl%C4%85skim%20rynku%20pracy.pdf/42358b43-dd73-4f24-92f2-c3b9c2aa1763,

Większą chęć do przeprowadzki na stałe dostrzega się po stronie młodszych respondentów.

Większość badanych obywateli Ukrainy (69,7%) czuje potrzebę uzupełnienia, zdobycia lub zaktualizowania swoich kwalifikacji/kompetencji. Należy nadmienić, iż w grupie osób odczuwających potrzebę uzupełnienia, zdobycia lub zaktualizowania kwalifikacji i kompetencji, większość byłaby zainteresowana udziałem w szkoleniu (96,7%).

Badani imigranci z Ukrainy w większości (60,0%) są zainteresowani nauką języka polskiego, a tym samym szkoleniami z tego zakresu. Kobiety deklarowały większe zainteresowanie doskonaleniem swoich umiejętności w tym zakresie niż mężczyźni. Co trzeci (33,3%) respondent chciałby wziąć udział w szkoleniu z zakresu obsługi komputera i programów, a co piąty (po 20,0%) – przygotowania do pracy w handlu oraz przygotowania do prowadzenia własnej działalności gospodarczej, przy czym ponownie to kobiety częściej wyrażały zainteresowanie takimi szkoleniami.²¹

Przywołane wypowiedzi wskazują, że jest przestrzeń, np. związana z uczeniem języka polskiego, w której organizacje pozarządowe mogą zaangażować się we współpracę.

2.1.6. Podsumowanie

W Polsce pod koniec sierpnia 2022 roku przebywało ok. 3 mln. cudzoziemców, co stanowiło ok. 8 proc. społeczeństwa. Dominującą grupę imigrantów stanowią obywatele Ukrainy. Badacze wskazują, że Polska staje się krajem dwunarodowym, co niesie ze sobą zarówno możliwości jak i ryzyka.

Od początku wystąpienia współczesnych zjawisk migracyjnych napływ imigrantów do Polski odbywał się w zasadzie bez spójnej polityki migracyjnej. Do pewnego stopnia za taki dokument można uznać opracowanie pt. "Polityka migracyjna Polski – stan obecny i postulowane działania", które zostało zaakceptowane przez Rząd RP w 2012 roku. Jednak już w 2015 r. po zmianie rządzącej koalicji dokument ten został anulowany. Od tego momentu polityka migracyjna prowadzona w Polsce jest silnie rozproszona, stale koncentrując się na liberalizacji dostępu do rynku pracy z pominięciem innych kwestii (mieszkania, dostęp do opieki zdrowotnej, itd.). Dodatkowo Polska nie realizowała w praktyce żadnej istotnej polityki integracyjnej o szerokim zasięgu. Wybrane, nieliczne działania dotyczyły wyłącznie migrantów docierających do Polski ze względów humanitarnych i uzyskujących różne formy opieki. Oznacza to w praktyce, że w Polsce nie zostały stworzone mechanizmy wsparcia procesu włączania imigrantów do instytucji państwa przyjmującego lub też mechanizmy te musiały być tworzone oddolnie bądź to za sprawą wybranych samorządów lokalnych, bądź też organizacji pozarządowych.

W 2021 roku opracowano dokument wykonawczy określający politykę migracyjną w Polsce pn. "Polityka migracyjna Polski – kierunki działań 2021-2022".²² Niestety nie doszło do jego zatwierdzenia.

Zespół Deloitte, w raporcie Uchodźcy z Ukrainy w Polsce (2022) przygotował rekomendacje, które przełożone na działania mogą pozwolić uniknąć niepokojów społecznych i wpłynąć pozytywnie na jakość życia uchodźców z Ukrainy jak również wszystkich obywateli w Polsce. Wyłonione przez badaczy obszary kluczowe to:

²¹ Raport: Obywatele Ukrainy na dolnośląskim rynku pracy – problemy, wyzwania, perspektywy, DWUP, 2022, s. 39-44

https://wupdolnoslaski.praca.gov.pl/documents/91541/10909303/2211_Obywatele%20Ukrainy%20na%20dolno%20C5%9B%20C4%85skim%20rynku%20pracy.pdf/42358b43-dd73-4f24-92f2-c3b9c2aa1763,

²² Raport: Obywatele Ukrainy na dolnośląskim rynku pracy – problemy, wyzwania, perspektywy, DWUP, 2022, s. 12
https://wupdolnoslaski.praca.gov.pl/documents/91541/10909303/2211_Obywatele%20Ukrainy%20na%20dolno%20C5%9B%20C4%85skim%20rynku%20pracy.pdf/42358b43-dd73-4f24-92f2-c3b9c2aa1763

1. Aktywizacja zawodowa uchodźców:
  - a. Usprawnienie przepływu informacji i walka z dezinformacją;
  - b. Ułatwienie wejścia na rynek pracy i aktywizacja zawodowa uchodźców
2. Nauka języka polskiego i ułatwienie specjalistom dostępu do rynku pracy:
  - a. Nauczenie uchodźców języka polskiego;
  - b. Ułatwienie dostępu do zawodów wymagających wysokich lub specjalistycznych kwalifikacji.
3. Tworzenie ofert łączonych:
  - a. Poprawa dostępu do opieki przedszkolnej w celu aktywizacji i finansowego uniezależnienia matek;
  - b. Łączenie ofert mieszkaniowych z ofertami pracy.
4. Szybkie rozwiązania dla mieszkalnictwa.
5. Systemowe podejście do mieszkalnictwa.²³

Rekomendacje te są adresowane do rządu i władz samorządowych, jednak organizacje pozarządowe mogą również znaleźć tu obszar do działania na rzecz edukowania, informowania i integrowania imigrantów i społeczności lokalnej.

---

²³Raport: Uchodźcy z Ukrainy w Polsce <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/pl/Documents/Reports/pl-Uchodzcy-z-Ukrainy-w-Polsce-Report.pdf>

2.2 Opis sytuacji w Danii

2.2.1 Przegląd

Aż do I wojny światowej Dania przeżywała masową emigrację, głównie do Stanów Zjednoczonych oraz pewną imigrację z Polski i Niemiec. Imigracja do Danii stała się zjawiskiem znaczącym w latach 60. XX wieku, kiedy rozwinęła się gospodarka produkcyjna i pojawił się popyt na siłę roboczą z zagranicy tzw. gasterbaiterów. Przybywali oni z Turcji, Jugosławii, Pakistanu i Maroka. Większość nowych gasterbeiterów stanowili mężczyźni i oczekiwano, że będą mieszkać i pracować w Danii tylko przez kilka lat, po czym wrócą do ojczyzny. Dokładne liczby nie są dostępne, ale w 1973 roku mieszkańcy tych czterech krajów stanowili około 15 000 osób. W latach 70. Dania przyjmowała uchodźców z Chile i Wietnamu, prawdopodobnie około 1000 rocznie²⁴.

Rysunek 6: Wizyta w klubie dla tureckich gasterbeiterów w Kopenhadze.

Źródło: Per Daugaard, w [Archiwum Arbeidermuseet](#)

Rysunek 7: Pracownicy strajkujący przeciwko przymusowi zwolnień przed Stowarzyszeniem Pracodawców Duńskich, 1978.

Źródło: [Archiwum Arbeidermuseet](#)

W latach 70. Dania wprowadziła pierwsze ograniczenia imigracji. Pojawił się strach przed imigracją. Związany był on z obawami, że doprowadzi ona do obniżenia płac oraz podwyższenia zapotrzebowania na pomoc społeczną wśród imigrantów. Pod koniec lat 70. burmistrzowie zaczęli zgłaszać obawy dotyczące problemów z integracją oraz tendencją do tworzenia „społeczeństwa równoległego”.²⁵

W 1983 r. duński parlament uchwalił nową Ustawę o cudzoziemcach, najbardziej liberalną w Europie, została przegłosowana większością, utworzoną między partiami, które nie były w rządzie. Zezwolono na przyjazd i pobyt w Danii szerokiej gamie osób, wykraczając poza przepisy praw międzynarodowych. Ustawa ta została zaostrzona w 1986 roku, zwiększając trudności w uzyskaniu azylu lub obywatelstwa oraz ułatwienie deportacji nielegalnych imigrantów lub przestępców.

²⁴ <https://www.migrationpolicy.org/article/denmark-integrating-immigrants-homogeneous-welfare-state>

²⁵ <https://nordics.info/show/artikel/danish-immigration-policy-1970-1992-1>

Prawo regulujące łączenie rodzin zostało zaostrzone w 1992 roku.²⁶

Zimna wojna, rozpad imperiów i federacji oraz konflikty na Bliskim Wschodzie doprowadziły w latach 90. do pojawienia się kilku nowych grup, zwłaszcza Rosjan, Węgrów, Bośniaków, Irańczyków, Irakijczyków i Libańczyków. Żadna z tych grup nie przybyła licznie, ale ze względu na politykę łączenia rodzin, oni i ich potomkowie zaczęli reprezentować znaczną ilość imigrantów w latach 80. i 90. XX wieku.

Inną konsekwencją rosnącego poziomu imigracji było to, że od połowy lat 80. integracja imigrantów stała się w Danii kontrowersyjną kwestią publiczną, dzielącą zarówno opinię publiczną, jak i scenę polityczną.²⁷

W rzeczywistości do połowy lat 90. uchodźcy byli w Danii generalnie mile widziani, zwłaszcza ci z byłych krajów komunistycznych. Jednak wraz z napływem większej liczby uchodźców z krajów trzeciego świata, nastąpiła zmiana polityki i postrzegania. Od wczesnych lat 90. repatriacja stała się integralną częścią programów tymczasowego pobytu. Od 2001 r. do dziś, wymagania dotyczące stałego pobytu stawały się coraz bardziej rygorystyczne, a liczba osób dramatycznie spadała. I tak w 2002 r. podniesiono wymagany okres pobytu z 3 do 7 lat oraz nowy wymóg udokumentowanej znajomości języka, odpowiadającej zdaniu egzaminu na poziomie kursu podstawowego. W 2007 roku poprzeczka została podniesiona wyżej: test znajomości języka na poziomie średniozaawansowanym oraz dwa nowe wymagania: „Egzamin integracyjny” i 2,5 roku pracy na etacie. Program integracyjny został ponownie zreformowany w 2016 r., z polityką „najpierw praca”, co oznacza, że każdy powinien aktywnie szukać pracy i uczestniczyć w szkoleniu w miejscu pracy, w ciągu miesiąca od osiedlenia się. Były to wymagania, z których uchodźcy byli wcześniej zwolnieni. Teraz nie kwalifikowali się jako gotowi do pracy, m.in. w sytuacji gdyby nie mówili po duńsku.²⁸ W 2019 r. ponownie podniesiono wymagany okres pobytu z 7 do 8 lat dla zezwolenia stałego. W związku z tym niewielu przybyszów spełnia wymagania dotyczące stałych zezwoleń. W roku 2019, po raz pierwszy od 2011 roku, więcej osób ze środowisk uchodźczych wyemigrowało z Danii niż imigrowało. Różnica wyniosła 730 osób.²⁹

W styczniu 2021 r. premier Mette Frederiksen zapowiedziała, że należy ograniczyć imigrację, aby nie zagrażała ona spójności społecznej duńskiego społeczeństwa, która już była nadwyrężona i dodała, że liczba migrantów ma duży wpływ na osiągnięcie integracji imigrantów³⁰.

W marcu 2021 r. rząd duński i duńskie władze azylowe uznały sytuację w Damaszku w Syrii za wystarczająco bezpieczną, aby cofnąć status azylu 94 syryjskim uchodźcom przebywającym w Danii i deportować ich z powrotem do Syrii. Dania jest jedynym krajem w Europie, który to robi.³¹ Premier Mette Frederiksen określiła również cel: „zero osób ubiegających się o azyl w Danii”³².

²⁶ Ten sam

²⁷ <https://www.migrationpolicy.org/article/denmark-integrating-immigrants-homogeneous-welfare-state>

²⁸ Migracja uchodźców i rynek pracy: lekcje z 40 lat polityki po przybyciu do Danii, Jacob Nielsen Arendt, Christian Dustmann, Hyejin Ku, Oxford Review of Economic Policy, tom 38, wydanie 3, jesień 2022 r., strony 531–556, <https://academic.oup.com/oxrep/article/38/3/531/6701697>

²⁹ <https://www.uim.dk/>

³⁰ Mette Frederiksen: „Målet er nul asylansøgere til Danmark”. [jyllands-posten.dk](https://www.jyllands-posten.dk). 2021-01-22. Retrieved 2021-01-23.

³¹ https://ec.europa.eu/migrant-integration/news/denmark-permits-certain-syrian-refugees-revoked_en, <http://refu-gees.dk/en/news/2021/march/denmark-wants-to-send-back-refugees-to-a-dangerous-syria-in-ruins/>

³² <https://nyheder.tv2.dk/politik/2021-01-22-mette-frederiksen-malet-er-nul-asylansogere-til-danmark>

2.2.2 Główne typy imigrantów w Danii

2.2.2.1. Międzynarodowi imigranci

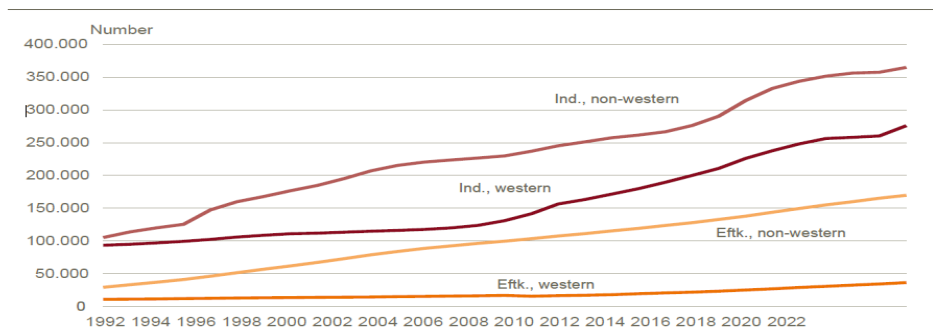
Populacja Danii w dniu 1 stycznia 2022 wynosiła 5 873 420. 86% mieszkańców jest pochodzenia duńskiego, 11% to imigranci, a tylko 3% stanowią potomkowie imigrantów.³³

W ciągu ostatnich 30 lat liczba imigrantów i ich potomków w Danii wzrastała, przy czym najwięcej pochodziło z krajów niezachodnich. Tym samym 365 011 imigrantów z krajów niezachodnich w populacji w dniu 1 stycznia 2022 r. to 3,5 razy więcej niż w 1992 r. W tym samym okresie liczba imigrantów z krajów zachodnich również wzrosła o 195%. Przed 199

1 rokiem imigrantów z krajów zachodnich było więcej niż imigrantów z krajów niezachodnich.³⁴

Ciekawostką jest fakt, że całkowita populacja Danii wzrosła w ciągu ostatnich 30 lat z 5,1 mln do 5,8, podczas gdy wskaźnik urodzeń w populacji duńskiej spada³⁵, więc wzrost liczby ludności wynika z imigracji i jej wyższego wskaźnika urodzeń.

Rysunek 8. Liczba imigrantów i ich potomków z Zachodu i nie z Zachodu w Danii w latach 1992-2022.

Źródło: Immigrants in Denmark 2022, opublikowane przez Danmark Statistik

Definicje

Imigranci – osoby, które urodziły się za granicą, i żaden z ich rodziców nie jest obywatelem Danii, ani nie urodził się w Danii.

Potomkowie - urodzili się w Danii z rodziców imigrantów. Kiedy jeden lub oboje rodziców urodzonych w Danii uzyska obywatelstwo duńskie, ich dzieci nie będą już klasyfikowane jako potomkowie, ale jako osoby pochodzenia duńskiego. Jeśli jednak oboje rodziców zachowa obce obywatelstwo, ich dzieci zostaną zaklasyfikowane jako potomkowie.

Osoby pochodzenia duńskiego to osoby, niezależnie od miejsca urodzenia, które mają co najmniej jednego rodzica - obywatela Danii i urodziły się w Danii.

³³ Imigranci w Danii 2022, opublikowane przez Danmark Statistik, grudzień 2022, www.dst.dk/publ/indvandrer Reidk, s. 11

³⁴ Tamże, s. 13

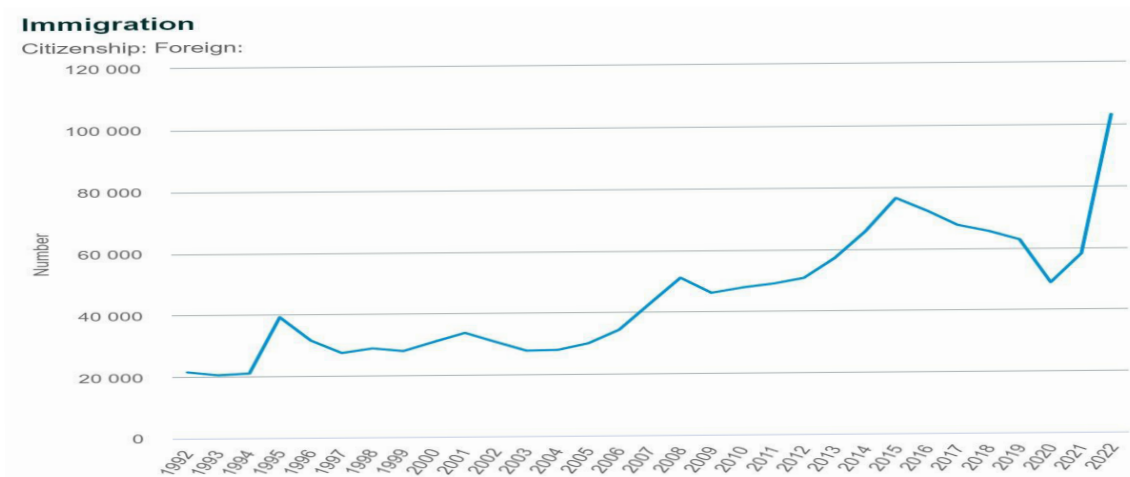
³⁵ Tamże, s. 28

Kraje zachodnie: Kraje UE oraz Andora, Islandia, Liechtenstein, Monako, Norwegia, San Marino, Szwajcaria, Wielka Brytania, Watykan, Kanada, USA, Australia i Nowa Zelandia.

Kraje niezachodnie: wszystkie inne kraje.

Całkowitą liczbę imigrantów rocznie w latach 1992-2023 przedstawiono na Rysunku 9. Lata szczytowe przypadają na lata wojny, 2015 (głównie Syryjczycy i Afgańczycy) oraz 2022 (Ukraińcy).

Rysunek 9. Imigracja do Danii w latach 1992-2022.

Źródło: <https://www.dst.dk/en/Statistik/emner/borgere/flytninger/ind-og-udvandring>

Tabela 3. przedstawia rozkład wiekowy imigrantów z dziesięciu krajów, z których Dania ma ich najwięcej. Łącznie imigranci z tych dziesięciu krajów stanowią 42% wszystkich imigrantów. Imigranci z Polski liczyli 44213 w 2022 roku, co czyni Polskę krajem pochodzenia z największą populacją imigrantów w Danii. Syria z 35325 imigrantami jest drugą co do wielkości grupą imigrantów w Danii, podczas gdy imigranci z Rumunii są trzecią co do wielkości z 34097 imigrantami.

Tabela 3. Imigranci z krajów zachodnich i niezachodnich do Danii według wieku w 2022 r.

Immigrants by age and country of origin. 2022								
	0-9 year	10-19 year	20-29 year	30-39 year	40-49 year	50-59 year	60 years and over	I total
	pct.							number
Total	3	6	18	25	19	15	15	640 922
Western countries	2	5	23	25	17	12	16	275 911
Of which:								
Poland	2	6	17	28	23	12	12	44 213
Romania	3	6	26	37	18	7	3	34 097
Germany	2	4	18	16	13	16	31	32 426
United Kingdom	2	2	13	18	16	20	28	15 960
Norway	1	2	26	17	13	12	30	15 638
Non-Western countries ..	3	6	14	25	21	17	14	365 011
Of which:								
Syria	9	23	19	23	16	7	3	35 325
Turkey	1	2	5	15	29	28	20	33 487
Iraq	1	2	16	24	17	22	18	21 966
Iran	2	4	7	25	20	19	23	18 044
Bosnia and Herzegovina ..	0	1	5	24	20	21	29	16 471

Note: The table shows the top ten countries of immigration.

Źródło: Immigrants in Denmark 2022, opublikowane przez Danmark Statistik.

Imigranci z krajów niezachodnich są młodszy od imigrantów z krajów zachodnich. Imigranci pochodzenia niemieckiego mają najwyższy udział osób w wieku 60 lat i więcej wśród głównych krajów migracyjnych, na poziomie 31% (przybyli do Danii dawno temu), podczas gdy osoby pochodzenia polskiego i rumuńskiego to głównie ludzie młodzi, a Syryjczycy są jeszcze młodszy.

2.2.2.2. Osoby ubiegające się o azyl, uchodźcy

Definicje

Artykuł 14 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka z 1948 r. uznaje prawo osób do ubiegania się w innych krajach o azyl przed prześladowaniami.

Osoba ubiegająca się o azyl to osoba, która zwróciła się o ochronę, ale jej wniosek nie został jeszcze rozstrzygnięty, podczas gdy uchodźca to osoba, której wniosek o azyl został zatwierdzony i której przyznano (tymczasową) ochronę i prawo pobytu.

Zgodnie z definicją prawną uchodźcą jest osoba, która nie może lub nie chce wrócić do kraju pochodzenia z powodu uzasadnionej obawy przed prześladowaniem z powodu swojej rasy, religii, narodowości, przynależności do określonej grupy społecznej lub z powodu przekonań politycznych (art. artykuł 1 Konwencji genewskiej Organizacji Narodów Zjednoczonych z 1951 r. dotyczącej statusu uchodźców). Ponieważ definicja prawna nie odnosi się konkretnie do kwestii ludności cywilnej uciekającej przed wojnami i konfliktami – głównym źródłem dzisiejszej migracji uchodźców, UNHCR rozważa rozszerzenie definicji, stwierdzając, że „osoby uciekające przed wojnami domowymi oraz przemocą etniczną, plemienną i religijną, których kraj pochodzenia nie chce lub nie jest w stanie ich chronić” należy uznać za uchodźców, ale nie wszystkie kraje się z tym zgadzają. W związku z tym kraje opracowały różne procedury i ochronę osób ubiegających się o status uchodźcy, tak jak zrobiła to Dania.

W Danii osoby ubiegające się o azyl zwykle zwracają się o ochronę po przybyciu do kraju, często jako nieudokumentowani migranci. Po złożeniu wniosku o azyl wnioskodawca jest przenoszony do centralnego ośrodka recepcyjnego do czasu rozpoczęcia formalnego procesu składania wniosków. W tym momencie, na czas gdy wniosek jest rozpatrywany przez duńskie służby imigracyjne, uchodźca jest kierowany do ośrodka zakwaterowania. W wielu krajach osoby ubiegające się o azyl nie mogą uczestniczyć w rynku pracy. Od 2013 r. Dania zezwała na pracę w okresie oceny wniosku o azyl, w przypadkach, gdy okres oceny przekracza 6 miesięcy³⁶. Jednak tylko nieliczni uchodźcy skorzystali z tej możliwości³⁷.

Po zakończeniu procesu ubiegania się o azyl, wniosek jest albo odrzucany, albo przyznawany jest status uchodźcy, jako zezwolenie na pobyt czasowy na 1 rok, od 2019 r. (UNHCR zaleca 5 lat). Przedłużenia (2 lata) są przyznawane, gdy powód ochrony nadal obowiązuje. Po okresie osiedlenia się w kraju (obecnie 9 lat), ze znajomością języka na poziomie średniozaawansowanym i min. 2,5 roku pracy, uchodźcy mogą ubiegać się o pobyt stały. Wymagana długość pobytu i warunki stałego pobytu zmieniały się w czasie, jak opisano w rozdziale 1.4.

Wnioski o azyl w liczbach

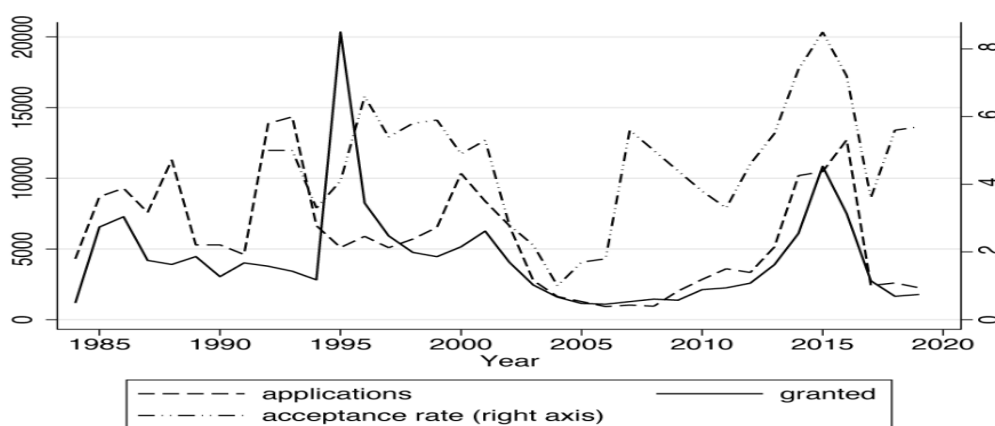
Poniższy rysunek przedstawia ewolucję migracji uchodźców do Danii w latach 1984-2019. Ciemną przerywaną linią zaznaczono liczbę zarejestrowanych w Danii wniosków o azyl, która osiągała szczyty w latach 1992-1993 (konflikt w Jugosławii) i 2014-2016 (wojna w Syrii). Liczba ta osiągnęła najwyższy poziom pod koniec 2015 r. z 21 316 nowo przybyłymi – ale spadła z dnia na dzień do bardzo niskiego poziomu, na którym nadal jest. Małe szczyty pod koniec lat 80.

³⁶ Akt nr. 430, 2013

³⁷ Według danych MSZ w latach 2013-2016 w ośrodkach dla uchodźców ponad 6 miesięcy czekało na decyzję w sprawie wniosku 3,5 tys. aplikantów, ale po 6 miesiącach oczekiwania i w trakcie rozpatrywania wniosku zatrudnionych zostało tylko 78 osób. Niski poziom zatrudnienia jest prawdopodobnie spowodowany silnymi czynnikami zniechęcającymi wynikającymi z przepisów dotyczących zatrudnienia. Aby otrzymać pozwolenie na pracę w okresie oceny, wnioskodawcy musieli złożyć wniosek w Ministerstwie Spraw Zagranicznych i podpisać dokument, że dobrowolnie opuszczą Danię, jeśli ich wniosek zostanie odrzucony. Co więcej, wszelkie dochody z pracy są potrącane z transferów publicznych, a jeśli dochody z pracy przekraczają transfery, można ich poprosić o udział w wydatkach mieszkaniowych

pokazują główne grupy przybywające z Palestyny i Sri Lanki i około 2000 r., kiedy konflikty w Iraku i Afganistanie spowodowały masowe napływy migrantów. Ciągła czarna linia pokazuje liczbę osób, którym udzielono azylu w tym samym okresie, łącznie 155752 osób. Od ratyfikacji konwencji o uchodźcach (1952) do 1983 r. status uchodźcy otrzymało 13765 osób (według Duńskiej Rady ds. Uchodźców). Jasnoszara linia przerywana przedstawia wskaźnik przyjmowania wniosków o udzielenie azylu według roku wydania decyzji, tj. liczbę osób, którym udzielono azylu w stosunku do całkowitej liczby decyzji w ciągu roku³⁸.

Rysunek 10. Liczba rozpatrzonych wniosków o azyl i wskaźnik akceptacji w Danii w latach 1984-2019.

Źródło: Arendt, 2021

Analiza sytuacji na lata 2020–2022 wygląda inaczej: liczba nowych wniosków jest historycznie niska w latach 2020–2021 - częściowo z powodu ograniczeń w podróżowaniu Covid-19 (2020–2021), częściowo z powodu nowych duńskich przepisów azylowych, a najwyższa liczba europejskich wnioskodawców w ciągu ostatnich 30 lat (2022), ze względu na wojnę na Ukrainie.

³⁸ Migracja uchodźców a rynek pracy: wnioski z 40 lat polityki po przybyciu do Danii, Jacob Nielsen Arendt, Christian Dustmann, Hyejin Ku, Oxford Review of Economic Policy, tom 38, wydanie 3, jesień 2022 r., strony 531–556, <https://doi.org/10.1093/oxrep/grac021>

Tabela 4. Osoby ubiegające się o azyl według kontynentów w latach 2020-2022.

	2020	2021	2022
UE-27 (bez Wielkiej Brytanii)	14	20	30
Europa poza UE-27 (bez Wielkiej Brytanii)	144	150	2400
Afryka	517	688	634
Ameryka północna	2	9	3
Ameryka Południowa i Środkowa	25	13	45
Azja	719	1153	1398

Źródło: <https://www.statbank.dk/VAN5>

W 2022 r. wojna na Ukrainie sprawiła, że liczba wniosków o azyl z Europy była największa w okresie ostatnich 8 lat i przewyższyła wnioski spoza Europy tj. Azji (Syryjczycy, Afgańczycy) i Afryki (Erytrea, Somalia, Maroko). Liczba przyjętych wniosków jest również historycznie niska (z wyjątkiem Ukraińców na podstawie specustawy):

Tabela 5. Przyznany status uchodźcy.

	2020	2021	2022
Europa poza UE-27 (bez Wielkiej Brytanii)	11	8	19
			32,91
Ukraina (specustawa)	-	-	6
Afryka	142	675	326
Ameryka północna	0	0	0
Ameryka Południowa i Środkowa	7	6	0
Azja	360	369	428

Źródło: <https://www.statbank.dk/>

W 2022 roku w Danii zarejestrowano 4591 nowych osób ubiegających się o azyl. Prawie połowa to Ukraińcy, a około 100 to ewakuowani Afgańczycy. Do tej liczby należy dodać ponad 32 916 uchodźców objętych Specjalną Ustawą dla Ukraińców³⁹, którzy nie zostali zakwaterowani w systemie azylowym, ale przebywali w domach prywatnych lub bezpośrednio w gminach. 589 wniosków zostało odrzuconych w ramach oferty specjalnej, 700 ukraińskich spraw azylowych jest w toku (ale jak dotąd wstrzymanych) [31.01.2023].

³⁹ <https://www.statbank.dk/10024>

W świetle ogromnego skupienia się na uchodźcach i nieustannej dyskusji na temat ich powrotu, może dziwić fakt, że uchodźcy stanowili zaledwie 1% wszystkich cudzoziemców, którym udzielono zezwolenia na pobyt w Danii w ostatnich latach. Gminy przyjęły tylko 489 nowych uchodźców w 2020 r. Osoby, dla których podstawą pobytu jest azyl, stanowią zaledwie 1,9% populacji. Co więcej, Dania od 2015 roku nie przyjmuje 500 uchodźców przesiedlanych rocznie z UN, w przeciwieństwie do poprzednich 38 lat.

Obozy azylowe

Obecnie istnieje łącznie 18 obozów dla uchodźców; w 2015 r. było ich 98. W obozach dla uchodźców przebywa około 2500 osób, z czego 700 przebywa w jednym z trzech obozów deportacyjnych. Nagły spadek liczby obozów w Danii wynikał głównie z kontroli granicznej wprowadzonej przez Szwecję w dwóch etapach od grudnia 2015 do stycznia 2016. Dania zawsze była krajem tranzytowym do Szwecji⁴⁰.

Osoby ubiegające się o azyl według narodowości

Równowaga narodowości ubiegających się o azyl w Danii znacznie się zmieniła w okresie od 2010 do 2022 roku. Od 2013 roku największą część stanowili Syryjczycy, ale latem 2016 i 2019 Afgańczycy mieli nad nimi przewagę liczebną. W 2014 r. Erytrejczycy nagle znaleźli się na drugim miejscu listy, potem w 2016 r. spadli na ósme miejsce, a w 2019 r. ich ilość ponownie wzrosła, za sprawą współmałżonków, którym przyznano prawo do łączenia rodzin, a następnie ubiegania się o azyl. W 2022 r. Ukraińcy przeważali liczebnie nad wszystkimi, przede wszystkim ze względu na bliską odległość.

Tabela 6. 5 narodowości najczęściej ubiegających się o azyl w Danii w latach 2018-2022.

2018		2019		2020		2021		2022	
Eritrea*	656	Syria*	493	Syria*	344	Afghanistan	557	Ukraine	2.069
Syria*	598	Eritrea*	486	Eritrea*	170	Eritrea*	379	Syria*	379
Georgia	396	Stateless	204	Morocco	103	Syria*	325	Afghanistan	377
Iran	196	Somalia	166	Stateless	88	Iran	67	Eritrea*	197
Morocco	181	Morocco	157	Iran	86	Morocco	67	Iran	122

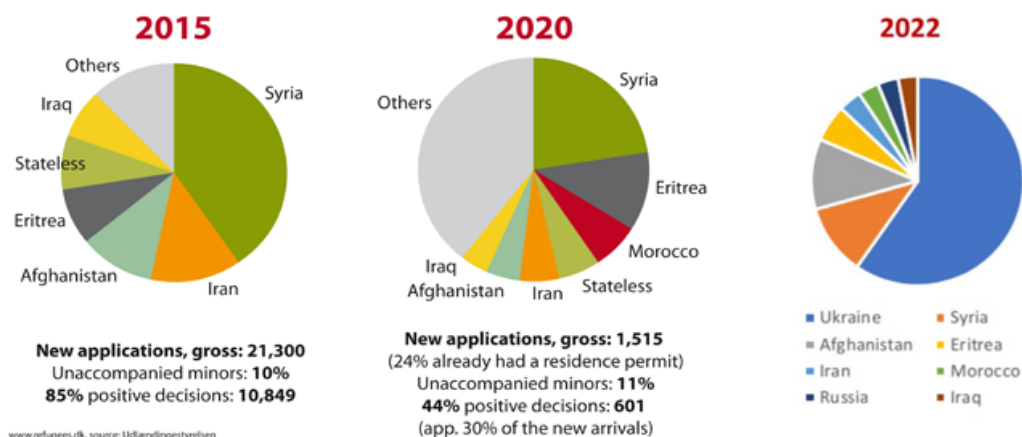
*) A large proportion already had another residence permit. REFUGEES.DK / Source: Danish Immigration Service

Źródło: Duńskie Służby Imigracyjne.

41% osób ubiegających się o azyl w 2016 roku to dzieci poniżej 18 roku życia, niektóre z nich były małoletnie bez opieki. Tylko w 2022 r. przybyło do Danii 215 osób małoletnich bez opieki, z czego połowa to Afgańczycy. Część osób bez opieki pochodzi z Maroka, ale wszystkie ich wnioski o azyl zostały odrzucone.

⁴⁰ <http://refugees.dk/en/facts/numbers-and-statistics/how-many-are-coming-and-from-where/>

Rysunek 11. Narodowości ubiegające się o azyl w Danii w latach 2015 - 2020 - 2022.

Ogólny zarys sytuacji

Ogólnie rzecz biorąc, liczba osób ubiegających się o azyl przybywających do Europy spada w ostatnich latach w wyniku umowy UE-Turcja i zwiększonej kontroli zewnętrznych granic UE, ale obserwowana jest tendencja wzrostowa. Szwecja i Niemcy również otrzymały mniej wniosków w ostatnich latach, ale nadal otrzymują 6 razy więcej wniosków na mieszkańca niż Dania.

Wzrost, odnotowany w Danii w latach 2014-2016, był jeszcze większy w innych częściach Europy, a wynikał głównie z otwarcia nowych, mniej niebezpiecznych dróg dojazdowych przez wyspy greckie, a następnie przez kraje bałkańskie. W 2015 roku do Europy przybyło ponad 1 mln uchodźców, czyli dwa razy więcej niż rok wcześniej. Kontrole na granicach zewnętrznych, jak i wewnętrznych UE zostały zintensyfikowane i od tego czasu liczba nowo przybyłych spadła w całej Europie. Spadek ten był bardziej znaczący w Szwecji i Danii. W sumie w 2016 roku pozwolenie na pobyt w Danii otrzymało 80000 osób, ale tylko jedna z nich na dziewięć była uchodźcą. Pozostali uzyskali pozwolenia ze względu na pracę, studia lub łączenie rodzin⁴¹.

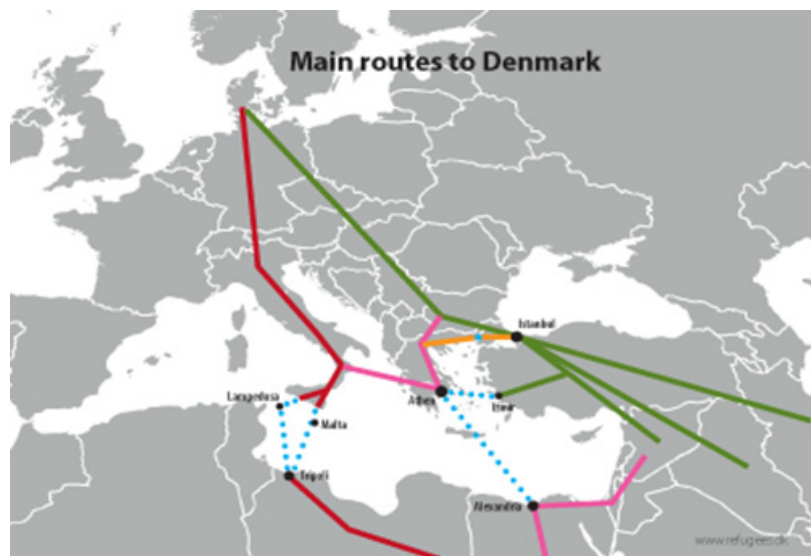
Trasy osób ubiegających się o azyl do Danii

Niemal każdy, kto prosi o azyl w Danii, przybywa nielegalnie, z pomocą przemytników lub fałszywych dokumentów. Zdobyć wizy do Europy jest prawie niemożliwe, dla osób pochodzących z krajów takich jak Syria, Erytrea lub Afganistan, więc jest to jedyny sposób.

Liczba osób ubiegających się o azyl w Europie znacznie spadła z powodu kontroli granicznych wokół i wewnątrz Europy, a szczególnie w Danii. Dotarcie do Danii z Grecji stało się bardzo trudne, ponieważ ludzie są zwracani do Bośni z granicy z Chorwacją przy użyciu niezwykle brutalnych metod.

⁴¹ <http://refugees.dk/en/facts/numbers-and-statistics/how-many-are-coming-and-from-where/>

Rysunek 12. Główne trasy do Danii.

Źródło: <http://refugees.dk/en/facts/numbers-and-statistics/how-many-are-coming-and-from-where/>

Nadal co miesiąc wiele łodzi z migrantami płynie z Turcji do Grecji, ale więcej przybywa przez Libię. Jest to o wiele bardziej niebezpieczna trasa i wiele osób ginie na Saharze i tonie w Morzu Śródziemnym. Obecnie jedna osoba na dziewięć tonie podczas próby przepłynięcia Morza Śródziemnego.⁴² UNHCR ma interaktywną stronę główną⁴³ gdzie aktualizowane są liczby przybyć i utonąć.

Hiszpania, Włochy i Grecja to kraje, do których trafia największa liczba migrantów, Dania znajduje się na dole listy. W 2022 r. do sierpnia, w UE zarejestrowano 560 000 wniosków o azyl, oprócz 4,5 miliona Ukraińców. Ci, którym udaje się dotrzeć do Europy, napotykają nowe przeszkody: w Grecji i we Włoszech⁴⁴, przeżycie jako uchodźca jest prawie niemożliwe, a wielu kończy w nędzy na ulicach. W całej Europie postawiono płoty i posterunki kontrolne, co bardzo utrudnia dotarcie do Skandynawii⁴⁵. Tysiące ludzi utknęło na Lesbos i w Bośni w nieludzkich warunkach.

⁴² <http://refugees.dk/en/facts/numbers-and-statistics/how-many-are-coming-and-from-where/>

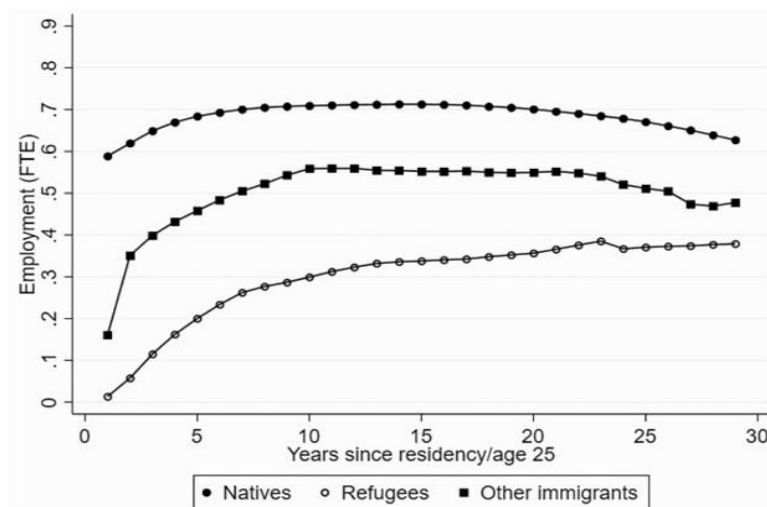
⁴³ <https://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean>

⁴⁴ Zobacz film dokumentalny duńskiej antropolog Sine Plambech o kobiecie podróżującej z Nigerii do Włoch w celu sprzedaży seksu, Beckys Journey, <https://vimeo.com/konggulerod/review/106332153/e7b6e40049>

⁴⁵ Przeczytaj osobistą historię podróży z Erytrei do Danii: „Droga do wolności prowadzi przez piekło”, <http://refugees.dk/en/focus/2015/juni/the-road-to-freedom-goes-through-hell/>

2.2.3. Zatrudnienie – imigranci, uchodźcy i tubylcy

Rysunek 13. Wskaźnik zatrudnienia uchodźców, imigrantów i tubylców.

Oxf Rev Econ Policy, Volume 38, Issue 3, Autumn 2022, Pages 531–556, <https://doi.org/10.1093/oxrep/grac021>
 The content of this slide may be subject to copyright: please see the slide notes for details.

Źródło: <https://doi.org/10.1093/oxrep/grac021>

Rysunek przedstawia wskaźniki zatrudnienia uchodźców w porównaniu z innymi imigrantami i tubylcami⁴⁶. Zatrudnienie uchodźców rozpoczyna się na dość niskim poziomie wkrótce po przybyciu, ale szybko wzrasta w ciągu pierwszych 5 lat pobytu w kraju, aby ponownie ustabilizować się po 4–7 latach. Istnieją dość znaczne różnice we wskaźnikach zatrudnienia między uchodźcami, innymi imigrantami i tubylcami, szczególnie w pierwszych latach pobytu. Mimo że różnice zmniejszają się po 10–20 latach, po 30 latach pozostają na poziomie 10 punktów procentowych pełnego etatu w stosunku do innych imigrantów i około 25 punktów procentowych w stosunku do tubylców.

Z drugiej strony istnieją różnice we wskaźniku zatrudnienia między tubylcami a imigrantami, w zależności od narodowości, zgodnie z duńskimi oficjalnymi statystykami z 2022 r.⁴⁷:

⁴⁶ Wskaźnik zatrudnienia mierzony jest w ekwiwalentach pełnego czasu pracy. Imigranci i uchodźcy w wieku 18–59 lat w chwili przybycia w latach 1983–2017. Zatrudnienie przedstawiają lata od zamieszkania dla imigrantów i lata od 25 roku życia dla tubylców (Migracja uchodźców i rynek pracy: lekcje z 40 lat polityki po przybyciu do Danii, Jacob Nielsen Arendt, Christian Dustmann, Hyejin Ku, *Oxford Review of Economic Policy*, tom 38, wydanie 3, jesień 2022 r., strony 531–556, <https://doi.org/10.1093/oxrep/grac021>)

⁴⁷ <https://www.dst.dk/da/Statistik/nyheder-analyser-publ/Publikationer/VisPub?cid=44690>

Tabela 7. Wskaźniki zatrudnienia imigrantów vs. tubylców według płci dla osób w wieku 30-64 lata, 2020 r.

	Number of persons			Employment rate		
	Men	Women	I total	Men	Women	I total
	number			pct.		
Immigrants						
Of which:						
Netherlands	2 569	1 649	4 218	84	75	81
Lithuania	3 998	3 894	7 892	83	76	79
Ukraine	3 052	3 817	6 869	89	71	76
Hungary	1 200	1 387	2 587	79	74	76
Latvia	1 248	1 683	2 931	81	73	76
Poland	15 216	12 485	27 701	80	71	76
Thailand	772	8 627	9 399	74	75	75
Germany	7 512	7 897	15 409	78	72	75
Romania	10 623	7 796	18 419	79	69	75
France	2 157	1 493	3 650	78	67	74
Sweden	3 209	4 535	7 744	74	73	74
Philippines	840	6 204	7 044	79	73	74
Iceland	2 108	2 296	4 394	75	72	73
Norway	2 684	4 514	7 198	73	73	73
Italy	3 306	1 752	5 058	76	66	73
United Kingdom	6 674	2 941	9 615	75	65	72
India	4 787	3 480	8 267	84	55	72
Bulgaria	3 483	2 705	6 188	73	68	71
Spain	1 837	1 629	3 466	74	67	71
China	3 080	4 990	8 070	75	68	71
Vietnam	3 318	4 225	7 543	70	67	69
USA	2 629	2 377	5 006	72	63	68
Sri Lanka	2 831	2 871	5 702	70	60	65
Russia	1 176	3 390	4 566	66	64	64
Bosnia and Herzegovina	6 143	6 290	12 433	60	54	57
Iran	7 675	5 796	13 471	59	53	56
Turkey	13 851	12 820	26 671	65	47	56
Pakistan	5 157	4 748	9 905	69	42	56
Morocco	2 069	2 407	4 476	63	47	54
Yugoslavia ¹	3 012	3 016	6 028	57	49	53
Afghanistan	4 121	3 724	7 845	64	40	52
Iraq	8 244	6 960	15 204	49	37	43
Syria	9 323	6 825	16 148	60	21	43
Somalia	3 989	3 789	7 778	45	38	42
Lebanon ²	5 937	5 103	11 040	48	30	40
Danish origin	1 093 316	1 080 981	2 174 297	83	79	81

Note: The countries in the table include the 35 countries from which there are most immigrants in Denmark at the end of 2020.

¹ Yugoslavia before the break-up.

² Some of the people from Lebanon are stateless Palestinians.

Źródło: Immigrants in Denmark 2022, opublikowane przez Danmark Statistik, s.60.

Imigranci z Holandii, Litwy i Ukrainy mają taki sam poziom zatrudnienia jak tubylcy (około 81%), a na końcu listy bardzo niskimi wskaźnikami zatrudnienia (poniżej 44%) wyróżniają się Liban, Somalia, Syria i Irak. W większości przypadków wskaźniki zatrudnienia są wyższe wśród mężczyzn niż kobiet, z jednym wyjątkiem – Tajlandię, gdzie kobiety mają wyższy wskaźnik zatrudnienia niż mężczyźni. Wśród imigrantów z Syrii, Indii i Pakistanu wskaźniki zatrudnienia mężczyzn są o ponad 25% wyższe niż kobiet.

Inny punkt widzenia jest taki, że „bez polskiego rzemieślnika na budowie i pakistańskiego pracownika socjalnego i zdrowotnego w domu opieki, Dania nie byłaby w stanie się utrzymać”⁴⁸. Ponieważ populacja się starzeje, rodowici Duńczycy opuszczają rynek pracy, krajowy wskaźnik urodzeń znacznie spadł, potrzebny jest wskaźnik zatrudnienia osób ze środowisk migracyjnych w Danii, które faktycznie wypełniają tę lukę.

Rysunek 14. Siła robocza w budownictwie w Danii.

Źródło: Annelene Petersen/Ritzau Scanpix

⁴⁸ Fatima i Kamil są powodem kawalkady duńskich akt zatrudnienia – nie Lars i Lone, 10 stycznia 2023, <https://www.mm.dk/>

Tabela 8. Siła robocza w Danii według liczby Duńczyków, imigrantów i potomków z Zachodu i spoza Zachodu.

Udlændinge og efterkommere strømmer i arbejde for Danmark				
Antallet af beskæftigede i Danmark fordelt på herkomst, 16-64 år				
Antal personer	2009	2022	2009-2022	2009-2022
Danskere	2.473.375	2.396.985	-76.390	-76.390
Ikke-vestlige ¹ indvandrere	120.806	192.200	+71.394	+114.311
Ikke-vestlige efterkommere	19.420	62.337	+42.917	
Vestlige indvandrere	81.818	163.924	+82.106	+84.260
Vestlige efterkommere	5.812	7.966	+2.154	
Det danske arbejdsmarked i alt	2.701.231	2.823.412	+122.181	+122.181

Źródło: Mandag Morgen, 10 stycznia 2023 r.⁴⁹

Tabela pokazuje, że Duńczycy odchodzą z rynku pracy, zastępują ich imigranci. Ponadto ogólna liczba miejsc pracy rośnie i zależy wyłącznie od imigrantów.

Dania już osiągnęła [sześć krajowych rekordów](#), jeśli chodzi o włączenie cudzoziemców na rynek pracy:

1. Odsetek osób o niezachodnim pochodzeniu (pierwsze i drugie pokolenie) w zatrudnieniu wynosi 64%, co stanowi nowy rekord trzeci rok z rzędu.
2. W 2022 roku odnotowano największy roczny wzrost wskaźnika zatrudnienia osób bez zachodniego pochodzenia, 5,3%.
3. Różnica między wskaźnikami zatrudnienia etnicznych Duńczyków i osób z niezachodnich krajów nigdy nie była mniejsza i wyniosła 15,3%.
4. Wskaźnik zatrudnienia migrantów z krajów zachodnich (pierwsze i drugie pokolenie) jest najwyższy od 40 lat i wynosi 72%.
5. W 2022 roku odnotowano również największy roczny wzrost wskaźników zatrudnienia migrantów z krajów zachodnich: 3%.
6. Różnica między wskaźnikami zatrudnienia etnicznych Duńczyków, a osób z zachodnich krajów nigdy nie była mniejsza - wyniosła 7,3%.⁵⁰

⁴⁹ <https://www.mm.dk/politik/artikel/fatima-og-kamil-er-aarsag-til-kavalkade-af-danske-beskaeftigelsesrekorder-ikke-lars-og-lone?token=8da2ad77d4dfbad96acc3cd3636b1&fbclid=IwAR0yLHuSoP6h0uXl8hF2JzI9IDoWCg2Qkfrtu>

⁵⁰ tamże

2.2.4. Zmiana praktyki azylowej i zezwoleń na pobyt

Od 2015 r. samozwańcza „zmiana paradygmatu” wprowadzona w drodze poprawek legislacyjnych do duńskiej ustawy o cudzoziemcach spowodowała odsunięcie polityki dotyczącej uchodźców od stałej ochrony i integracji w kierunku tymczasowej ochrony i powrotu. Intencja nowej polityki jest jasna od samego początku, tj. w uzasadnieniu projektu ustawy (ustawa nr L 140/2018-19): wszelka ochrona powinna być tymczasowa, a proces zaprzestania powinien być na granicy obowiązków wymaganych międzynarodowo. Krótki chronologiczny opis zmian składających się na „zmianę paradygmatu”:

W lutym 2015 r. wprowadzono nową formę ochrony czasowej – „status tymczasowej ochrony uzupełniającej”⁵¹, w oparciu o sytuację ogólnej przemocy w kraju ojczystym, imigranci otrzymali jednoroczne zezwolenie na pobyt z możliwością przedłużenia na dwa lata.

Ta poprawka była pośrednio skierowana do obywateli syryjskich ubiegających się o ochronę, uciekających przed masowym konfliktem, ale nie narażonych na indywidualne ryzyko prześladowań, i wyraźnie miała na celu wykreowanie statusu bardziej tymczasowego niż inne kategorie ochrony, opierając się w ten sposób na koncepcji ochrony tymczasowej.⁵² W uzasadnieniu do projektu ustawy zauważono, że zaprzestanie ochrony może nastąpić „niezależnie od tego, czy sytuacja – pomimo poprawy – nadal jest poważna, niestabilna i nieprzewidywalna”.

W lutym 2016 r. nowe zmiany w ustawie o cudzoziemcach uniemożliwiły, posiadaczom tymczasowej ochrony uzupełniającej, dostęp do łączenia rodzin przez trzy lata, co jest obecnie kwestionowane przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka. Dalsze zmiany ograniczały ich dostęp do praw społeczno-ekonomicznych⁵³.

W lutym 2019 r. nowy zestaw poprawek przesunął punkt ciężkości ochrony z integracji na powrót: władze imigracyjne muszą zakończyć ochronę uchodźców i posiadaczy ochrony uzupełniającej, chyba że takie zaprzestanie „byłoby naruszeniem międzynarodowych zobowiązań Danii”⁵⁴. Dotknięte grupy to głównie Somalijczycy i Syryjczycy.⁵⁵

Od tego czasu zezwolenia na pobyt są wydawane z myślą o jak najszybszym powrocie uchodźców do kraju pochodzenia, a nie promowaniu ich integracji i długoterminowego pobytu. Silna koncentracja Danii na cofaniu zezwoleń na pobyt uchodźców jest wyjątkowa w porównaniu z innymi krajami UE, a duńskie przepisy azylowe zapewniają niektórym uchodźcom znacznie niższy poziom ochrony niż ochrona zapewniana przez przepisy azylowe w innych państwach członkowskich UE⁵⁶.

Od wybuchu wojny w Syrii w 2011 roku, pozwolenie na pobyt w Danii otrzymało 34 000 syryjskich uchodźców. Wielu z nich pracuje, studiuje, mówi płynnie po duńsku i czuje się mocno związanych z Danią. Do tej pory tylko kilkaset osób otrzymało prawo stałego pobytu⁵⁷. Wymagania są trudne: oprócz zatrudnienia i dowodu znajomości języka duńskiego na poziomie średniozaawansowanym, wymagany jest „tymczasowy” pobyt trwający 8 lat, aby można było rozważyć pobyt stały (od 2019 r.).

⁵¹ Ustawa o cudzoziemcach poprzez art. 7 ust. 3

⁵² Koniec ochrony: duńska „zmiana paradygmatu” i prawo zaprzestania, w przygotowaniu, Nordic Journal of Prawo międzynarodowe, Nicholas Feith Tan, 2020, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3

⁵³ Memoranda wyjaśniające do projektu ustawy wyraźnie podkreślały cel rządu, jakim jest zmniejszenie Danii atrakcyjne jako państwo azylowe - projekt ustawy nr L 87/2015-16, uzasadnienie par. 1.2.

⁵⁴ Ustawa 174 dodała 19a ustawy o cudzoziemcach

⁵⁵ Tamże p. 18-19

⁵⁶ <https://menneskeret.dk/udgivelser/syriske-flygtninges-retssikkerhed>

⁵⁷ <https://jyllands-posten.dk/indland/ECE13730146/et-nyt-tal-om-syriske-flygtninge-faar-eksperter-til-at-faelde-zaskakujacy-verdykt-to-niewatpliwie-wzrośnie/>

Wdrażając nowe przepisy, w 2019 r. Duńskie Służby Imigracyjne rozpoczęły przeglądy zezwoleń na pobyt, wydanych uchodźcom z Damaszku. Ponad 1000 syryjskich uchodźców zostało poddanych przeglądowi zezwoleń na pobyt, a ponad 100 cofnięto zezwolenia na pobyt [czerwiec 2022 r.]. Ponieważ Dania nie ma stosunków dyplomatycznych z Syrią, uchodźcy nie są obecnie zawracani siłą, ale decyzje o zakończeniu ochrony stwarzają nieprawidłową sytuację dla nieznannej liczby osób dotkniętych chorobą, czy to w Danii, czy w krajach sąsiednich, do których część z nich przenosi się z Danii. Oczekuje się, że władze duńskie dokonają przeglądu zezwoleń na pobyt uchodźców z innych obszarów Syrii, a także uchodźców z innych krajów w najbliższych latach.

Nowe przepisy azylowe były przedmiotem wielu dokumentów przedłożonych przez UNHCR w latach 2015-2022, zawierających uwagi na temat szeregu duńskich propozycji prawnych, takich jak wprowadzenie tymczasowej kategorii ochrony uzupełniającej, konfiskata kosztowności od osób ubiegających się o azyl, ograniczenia w łączeniu rodzin, obniżone świadczenia socjalne dla uchodźców, wprowadzenie krótkoterminowych zezwoleń na pobyt, obowiązkowe regularne przeglądy potrzeb w zakresie ochrony, częstsze korzystanie z zaprzestania pobytu, restrykcyjne kryteria stałego pobytu oraz czasowe wstrzymanie programu przesiedleń. UNHCR wyraził zaniepokojenie ograniczeniami wprowadzonymi w Danii w zakresie azylu, wiele z nich zostało uchwalonych podczas szczególnej sytuacji w latach 2015-2016, ale nadal obowiązują, chociaż sytuacja już dawno się unormowała.

W styczniu 2021 r. duńska polityka azylowa wywołała wydanie zaleceń UNHCR dla Danii, w sprawie wzmocnienia ochrony uchodźców w Danii, Europie i na świecie⁵⁸. W listopadzie 2022 r. UNHCR odnowił i zaktualizował swoje zalecenia⁵⁹. Dokument skierowany do rządu duńskiego, parlamentarzystów oraz wszystkich innych odpowiednich podmiotów i zainteresowanych stron, ma na celu wniesienie wkładu w konstruktywne dyskusje na temat poprawy systemów ochrony i integracji uchodźców i bezpaństwowców na poziomie krajowym, regionalnym i międzynarodowym.

UNHCR krytykuje „zmianę paradygmatu” z 2019 r. za nieproporcjonalne skupienie się na „tymczasowości”, co będzie przeszkodą dla szybkiej i udanej integracji ze społeczeństwem duńskim. Jeśli uchodźcy nie mają poczucia spokoju i stabilności, rodzi to niepewność i niepokój, które stanowią barierę w procesie integracji. Mimo, że azyl w niektórych przypadkach może zostać cofnięty, nigdy nie było intencją, aby uchodźcy byli poddawani ciągłej, ponownej ocenie po ustaleniu ich potrzeb w zakresie ochrony. Według UNHCR Dania nie powinna cofać statusu ochrony tymczasowej, gdy sytuacja w kraju pochodzenia jest nadal niepewna i nieprzewidywalna. Plany przeniesienia oceny azylowej do kraju trzeciego, również spotkały się z silnym oporem ze strony UNHCR. Dania jest oskarżana o podważanie światowego systemu ochrony i odmawianie uznania swojej odpowiedzialności.

2.2.5. Zasady integracji

Rząd duński opracował plan działań na rzecz integracji na lata 2020-2024, którego głównym celem jest uzyskanie samowystarczalności i przyjęcie duńskiej kultury i wartości. Państwo kontynuuje działania przeciwko negatywnej kontroli społecznej kobiet w rodzinach wywodzących się z mniejszości oraz „społeczeństw równoległych”, co ma miejsce, gdy zbyt wiele mniejszości etnicznych mieszka na tych samych osiedlach, zachowując wzorce kulturowe ze swoich krajów.

W 2020 r. rząd wprowadził w statystykach nową kategorię: kraje MENAPT (Syria, Kuwejt, Libia, Arabia Saudyjska, Liban, Somalia, Irak, Katar, Sudan, Bahrajn, Dżibuti, Jordania, Algieria, Zjednoczone Emiraty Arabskie, Tunezja, Egipt, Maroko, Iran, Jemen, Mauretania, Oman,

⁵⁸ <https://www.unhcr.org/neu/wp-content/uploads/sites/15/2021/01/UNHCR-Recommendations-to-Denmark-on-gaining-refugee-protection-in-Denmark-Europe-and-globally-styczeń-2021.pdf>

⁵⁹ <https://www.unhcr.org/neu/wp-content/uploads/sites/15/2022/11/UNHCR-Recommendations-to-Denmark-on-Strengthening-Refugee-Protection-Nov-2022.pdf>

Afganistan, Pakistan i Turcja)⁶⁰. Przesłanki: uchodźcy mają słabszy związek z rynkiem pracy niż inni; migranci i potomkowie z krajów MENAPT mają niższe wykształcenie niż osoby pochodzenia duńskiego (różnica powoli się zmniejsza); Migranci i potomkowie spoza Zachodu doświadczają braku swobody w doborze własnych partnerów (spadek ten notowany jest od 2012 r.)⁶¹.

Plan integracji zawiera trzy główne punkty skupienia:

1. Praca lub aktywność 37 godzin tygodniowo i nauka języka duńskiego, zniesienie opłat za kursy języka duńskiego oraz poszerzenie grona uprawnionych do IGU (edukacja podstawowa dla uchodźców).

- Praca w pełnym wymiarze godzin lub szkolenie zawodowe, w tym nauka języka duńskiego jest obowiązkowa.

- Wprowadzone kilka lat temu opłaty za udział w kursach językowych przez cudzoziemców posiadających zezwolenie na pracę lub naukę zostaną ponownie zniesione.

- Nowa inicjatywa IGU okazała się sukcesem, ale z powodu mniejszej liczby przyjazdów spadła liczba osób z umowami. W związku z tym oferta zostanie rozszerzona od osób nowo przybyłych do uchodźców i członków rodzin z pobytem do 10 lat.

2. Wysiłki zmierzające do ograniczenia społeczeństw równoległych (np. tzw. Plan Getta⁶²): lepsza dystrybucja uczniów z mniejszości etnicznych w gimnazjach, więcej działań na rzecz dzieci i młodzieży na obszarach wrażliwych społecznie, wzmacnianie pracy policji i zacieśnianie współpracy z klubami i stowarzyszeniami sportowymi. „Plan getta” obejmuje:

1) Zmiana równowagi między mieszkańcami na terenach z „listy getta” poprzez przeprowadzki, remonty i prywatyzacje.

2) Obowiązkowa opieka dzienna nad dziećmi od pierwszego roku życia, w tym edukacja kulturalna, testy językowe od pierwszej klasy, maksymalnie 30 proc. dzieci z „terenu getta” w każdej placówce.

3) Przymusowe działania policji na „obszarach gett”, w tym w strefach, w których przestępstwa będą surowiej karane, a także zwiększone kary za przemoc domową itp.

- Kontynuowany będzie projekt Get2sport, który ułatwi dzieciom z „terenów getta” dostęp do lokalnych zajęć sportowych.

3. Ograniczanie i zapobieganie negatywnej kontroli społecznej oraz antydemokratycznym wartościom i normom: nowy projekt ustawy przeciwko otrzymywaniu wsparcia finansowego od niektórych darczyńców.

- Rząd uważa za ważne, aby wszystkie dziewczęta i kobiety doświadczały w Danii takiej samej wolności, niezależnie od pochodzenia etnicznego. Niedopuszczalne są przymusowe małżeństwa,

⁶⁰ MENA/MENAPT to listy krajów używane na całym świecie, ale nie ma wspólnej definicji. Krótka wersja to tylko 18 krajów, ale obejmuje Izrael, którego nie ma na duńskiej liście. Dłuższa wersja obejmuje kilka niemuzułmańskich krajów położonych geograficznie w Afryce Zachodniej, terytorium byłego Związku Radzieckiego i Europie. Duński minister ds. imigracji i integracji, Mattias Tesfaye, wyjaśnił, że „Te nowe liczby umożliwią bardziej uczciwą polityczną dyskusję na temat mniejszości migrantów, która stanowi bardzo duże wyzwanie w naszym społeczeństwie”. Podał przykład: kobiety z krajów MENAPT miały wskaźnik zatrudnienia na poziomie 41,9% w 2018 r., w porównaniu do 61,6% dla kobiet z innych krajów niezachodnich. Wskaźniki wyroków skazujących młodych mężczyzn w 2018 r. wyniosły 4,6% dla krajów MENAPT i 1,8% dla innych krajów niezachodnich.

⁶¹ https://ec.europa.eu/migrant-integration/news/denmark-governments-integration-action-plan_en

⁶² Wprowadzony w 2018 roku przez duński parlament w celu zmiany równowagi mieszkańców na niektórych obszarach za społecznie niski profil.

odmowy rozwodów i religijne małżeństwa nieletnich dziewcząt. Rząd chce zwiększyć stosowanie wydalenia w takich przypadkach, utrudnić uzyskanie łączenia rodzin dla rodziców, którzy uczestniczyli w takich zdrzeniach i zwiększyć wymagania dotyczące testów z języka duńskiego dla kandydatów religijnych w Danii.

- W 2018 r. powołano narodowy zespół przeciwko radykalizmowi i konfliktom honorowym. Projekt, którego działanie od 2021 r. rozszerzono o dalszy nacisk na ograniczanie negatywnej kontroli społecznej.

- Nowe prawo utrudnia przyjmowanie darowizn od antydemokratycznych darczyńców z zagranicy. Lista takich darczyńców będzie weryfikowana co cztery lata.

Jeśli chodzi o uchodźców, od 2019 r. (Paradigm Shift) punkt ciężkości przesunął się z integracji na powrót do krajów pochodzenia. Ogólnym celem jest teraz jak najszybsze odesłanie uchodźców z powrotem o ile warunki na to pozwalają. Słowo „integracja” zostało zastąpione przez „samowystarczalność i powrót”. Jak wspomniano wcześniej, Wysoki Komisarz ds. Uchodźców (UNHCR) ostrzegł Danię w 2021 i 2022 r., że nowa polityka tymczasowych pobytów jest szkodliwa dla integracji uchodźców.

2.2.6. Główne typy imigrantów w danym regionie

1 stycznia 2022 r. w Danii mieszkało 847 041 imigrantów i potomków, co stanowi 14% populacji kraju.

Tabela 9. Imigranci i potomkowie według regionów – Dania 2022 r.

	Immigrants		Descendants		In per cent of total population		
	Western countries	Non-Western countries	Western countries	Non-Western countries	Persons from Western countries	Persons from non-Western countries	All indiv. and effk.
		num ber				pct.	
Whole country	275 911	365 011	36 399	169 720	5,3	9,1	14,4
Capital Region	121 482	169 142	16 081	84 507	7,4	13,6	20,9
Region of Zealand	26 933	39 713	3 585	18 138	3,6	6,9	10,5
Region of Southern Denmark	53 778	64 267	7 134	27 828	5,0	7,5	12,5
Region of Central Jutland	54 332	67 913	7 204	30 705	4,6	7,3	11,9
North Jutland Region	19 386	23 976	2 395	8 542	3,7	5,5	9,2

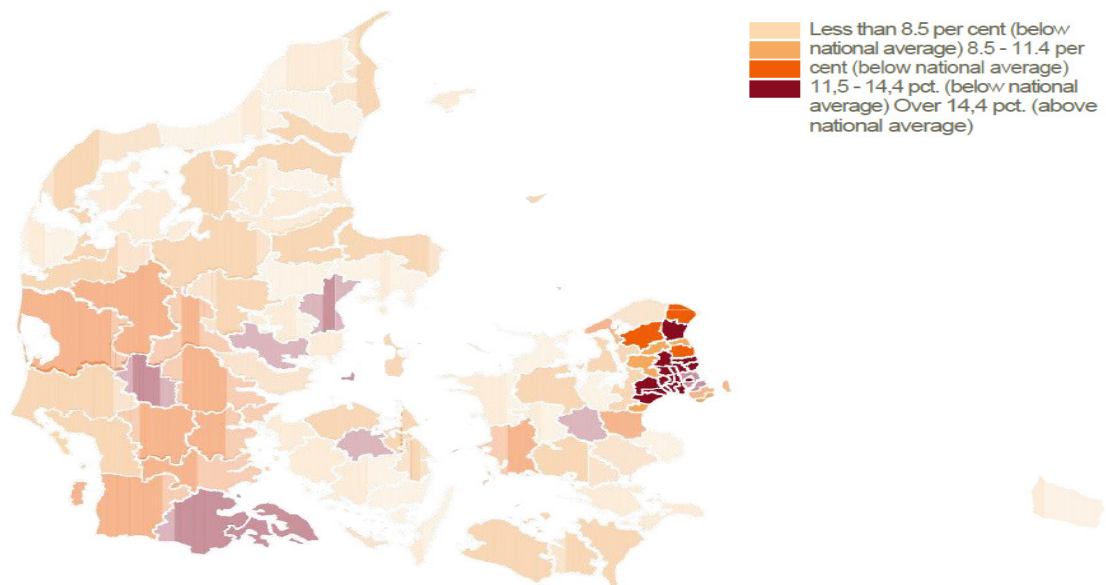
Źródło: Imigranci w Danii 2022, opublikowane przez Danmark Statistik, s.18

Imigranci nie są równomiernie rozmieszczeni w gminach i regionach. Istnieje tendencja do zamieszkiwania ich w pobliżu większych miast. Ponad połowa mieszka w regionie stołecznym (który ma 30 gmin), a 26% całkowitej liczby imigrantów mieszka w gminach kopenhaskich.

Ogółem imigranci i potomkowie z krajów niezachodnich stanowią 63%, a większość z nich mieszka w gminach stołecznych.

Rysunek 15: Imigranci i potomkowie ogółem ludności w 2022 r., według regionów.

Share of immigrants and descendants in total population. 2022

Źródło: Szwedzka Agencja Dostarczania Danych i Infrastruktury.

Na mapie wszystkie gminy są pokolorowane według udziału imigrantów i potomków. Kolorem ciemnoczerwonym zaznaczono gminy o wyższym udziale niż średnia krajowa, wynosząca 14%. Mapa pokazuje, że największa koncentracja imigrantów i potomków występuje w Regionie Stołecznym, a następnie w ośmiu gminach: Greve, Ringsted, Billund, Odense, Sønderborg, Aabenraa, Horsens i Aarhus. Południowe gminy położone w pobliżu granicy z Niemcami mają największą liczbę imigrantów i potomków niemieckiego pochodzenia. Co ciekawe, ilość imigrantów na wyspach jest poniżej średniej krajowej (14%) i zatrzymują się tu głównie imigranci z krajów zachodnich.

2.3 Opis sytuacji w Hiszpanii

2.3.1. Przegląd

Hiszpania doświadczyła wzrostu przepływów migracyjnych w ostatnich dziesięcioleciach. Według Hiszpańskiej Rady Gospodarczej i Społecznej (2019)⁶³ wynika to z kontekstu globalizacji. W sumie, dane prezentowane przez Narodowy Instytut Statystyczny Hiszpanii, podają liczbę 5,58 miliona obcokrajowców mieszkających w kraju, podczas gdy World Migration Report 2022 (IOM, Organizacja Narodów Zjednoczonych, 2022)⁶⁴ wskazuje, że Hiszpania ma całkowitą populację 6,84 miliona międzynarodowych imigrantów.

Jeśli chodzi o kraje pochodzenia, to największą społeczność imigrancką w Hiszpanii reprezentują przybysze z Maroka i Rumunii. Poza tym większość obcokrajowców, którzy wyemigrowali do Hiszpanii, pochodziła z Kolumbii, Wielkiej Brytanii, Włoch i Wenezueli.

Wspólnotami autonomicznymi, które zarejestrowały największą liczbę obcokrajowców w Hiszpanii, są Wspólnota Madrytu, Katalonia i Comunitat Valenciana, a także wspólnoty obecne w Andaluzji czy na Wyspach Kanaryjskich.

Prawie połowa populacji migrantów mieszkających w Hiszpanii to kobiety, w tym 2 764 718 cudzoziemek (National Institute of Statistics, 2022)⁶⁵. Innymi ważnymi danymi dotyczącymi przepływów ludności imigranckiej w Hiszpanii jest obecność 13 533 małoletnich bez opieki i młodych ludzi, którzy wcześniej zaliczali się do tej grupy, a obecnie posiadają zezwolenie na pobyt.

Mamy też wielu imigrantów międzynarodowych, których sytuacja administracyjna nie jest jeszcze uregulowana. Według najnowszych szacunków w Hiszpanii żyje nielegalnie od 390 000 do 470 000 osób.

Znaczący wpływ na administracyjną i legalną sytuację wszystkich imigrantów mają przeszkody stworzone przez ustawę z Extranjería. Międzynarodowi imigranci w Hiszpanii są bardziej bezbronni i narażeni na utratę ochrony, co zwiększa wykluczenie społeczne i nierówności ekonomiczne w stosunku do nowo przybyłych. Poza tym, istotnym wyzwaniem w procesie integracji i adaptacji międzynarodowych imigrantów w Hiszpanii są bariery językowe.

Państwo hiszpańskie odpowiada za regulację prawnego statusu cudzoziemców. Jednak autonomiczne wspólnoty Hiszpanii, jak również jednostki lokalne, odgrywają główną rolę w projektowaniu polityki publicznej dotyczącej włączenia i integracji migrantów, posiadając kompetencje związane z pomocy społecznej (usługi społeczne, opieka zdrowotna, edukacja i mieszkanie).

⁶³ Hiszpańska Rada Gospodarczo-Społeczna. 2019. Raport Imigracja w Hiszpanii: skutki i możliwości. Dostępne pod adresem: <https://www.ces.es/documents/10180/5209150/Inf0219.pdf/eae2d5b3-dc20-5683-2763-1b24bb5c0173>

⁶⁴ IOM ONZ. 2022. Dostępne pod adresem: <https://worldmigrationreport.iom.int/wmr-2022-interactive/?lang=ES>

⁶⁵ Narodowy Instytut Statystyki. 2022. Dane dostępne pod adresem: <https://www.ine.es/jaxi/Datos.htm?path=/t20/e245/p08/10/&plik=02005.px>

2.3.2. Główne typy imigrantów w Hiszpanii

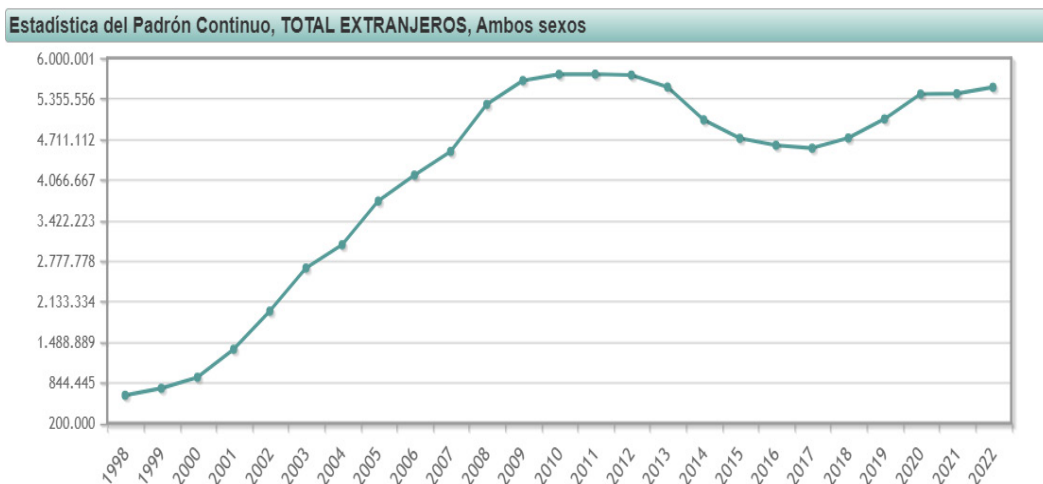
2.3.2.1 Imigranci międzynarodowi

Według Statystyk Migracyjnych Narodowego Instytutu Statystyki Hiszpanii⁶⁶, od 2016 roku w kraju nadal wzrasta liczba ludności. Obecnie mieszka w nim 47 milionów ludzi. Odnotowuje się też zwiększenie liczby migrantów, z 478 990 imigrantami zgłoszonymi w Hiszpanii w lipcu 2022 roku (Narodowy Instytut Statystyki Hiszpanii, 2022). Pomimo braku dokładnych danych dotyczących migrantów, których sytuacja administracyjna nie jest jeszcze uregulowana, dane dotyczące populacji wykazują utrzymywanie się wzrostu liczby imigrantów (nawet w okresie COVID-19). Na przykład można to porównać z sytuacją z poprzedniego roku, gdy zgłoszono 465 721 imigrantów.

W sumie dane opublikowane przez Narodowy Instytut Statystyki Hiszpanii (lipiec 2022) informują, że w kraju mieszka 5 579 947 obcokrajowców. Jednak dane opublikowane przez Ministerstwo ds. Integracji, Zabezpieczenia Społecznego i Migracji (2022)⁶⁷ podają liczbę 6 246 130 obcokrajowców zamieszkujących w Hiszpanii, podczas gdy Raport o Migracji Światowej 2022 (OIM, Organizacja Narodów Zjednoczonych, 2022) wskazuje, że Hiszpania ma ogólną liczbę 6,84 miliona międzynarodowych imigrantów.

Jak widać, dane dotyczące ogólnej liczby różnią się w zależności od źródeł konsultowanych i przyjętych kryteriów (rejestracja w el padrón lub ważne zaświadczenia o rejestracji i karty pobytowe), chociaż wszystkie wskazują na wzrost liczby międzynarodowych imigrantów w Hiszpanii.

Rysunek 16. Ewolucja i wzrost przepływów ludności migracyjnej w Hiszpanii.

Źródło: Narodowy Instytut Statystyczny Hiszpanii, 2022.

Jeśli chodzi o kraje pochodzenia, Maroko i Rumunia reprezentują największe społeczności imigrantów w Hiszpanii, a następnie Kolumbia, Wielka Brytania, Włochy i Wenezuela. Niemniej jednak lista krajów pochodzenia, których mieszkańcy osiedlają się w Hiszpanii, jest długa i

⁶⁶ Narodowy Instytut Statystyki. 2022. Dane dostępne pod adresem: <https://www.ine.es/jaxi/Datos.htm?path=/t20/e245/p08/10/&-plik=02005.px>

⁶⁷ Ministerstwo Integracji, Zabezpieczenia Społecznego i Migracji oraz OPI. 2022. Cudzoziemcy z zaświadczeniem o zameldowaniu lub ważna karta pobytu. Dostępne o: <https://extranjeros.inclusion.gob.es/es/Estadisticas/tableau/index.html?-wzór=5>

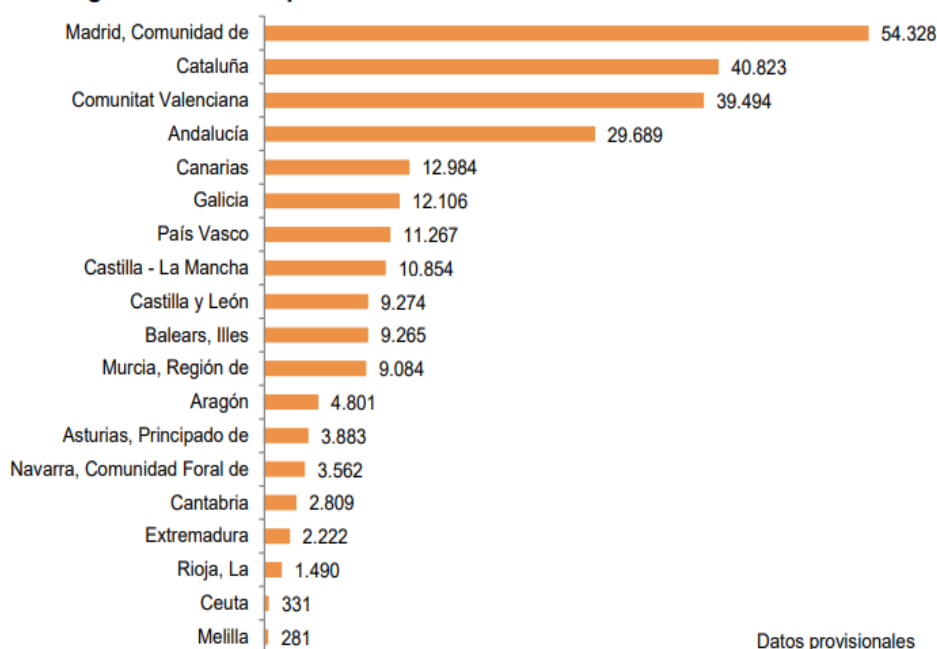
obejmuje kraje spoza Unii Europejskiej, takie jak Chiny, Ukraina, Peru, Honduras i Ekwador⁶⁸.

To wiąże się z bardzo zróżnicowaną populacją obcokrajowców w Hiszpanii (Rada Ekonomiczna i Społeczna Hiszpanii, 2019: 50)⁶⁹. Warto również zaznaczyć, że wydarzenia, które miały miejsce w ostatnich miesiącach i latach, wpłynęły również na przepływy populacji obcokrajowych imigrantów w Hiszpanii. W wyniku tego dane opublikowane w pierwszym półroczu 2022 roku pokazały, że głównymi narodowościami nowych przybyszy były Kolumbia, Ukraina i Wenezuela (Narodowy Instytut Statystyki Hiszpanii, 2022).

Na poziomie terytorialnym autonomiczne wspólnoty, które zarejestrowały największą liczbę obcokrajowców w Hiszpanii, to Wspólnota Madrytu, Katalonia i Walencja. W przypadku Walencji populacja imigrantów osiągnęła liczbę 751 616 osób⁷⁰. Niemniej jednak wszystkie autonomiczne wspólnoty doświadczyły wzrostu liczby ludności obcokrajowców, tak jak Andaluzja.

Rysunek 17. Dane dotyczące zagranicznych przepływów migracyjnych według wspólnot autonomicznych.

Saldo migratorio exterior por comunidades autónomas. Primer semestre de 2022

Źródło: I półrocze 2022 r. Narodowy Instytut Statystyki, 2022 r.

Dodatkowo, jednym z istotnych zjawisk, które charakteryzowało przepływy migracyjne w Hiszpanii w ciągu ostatnich dziesięcioleci, jest "feminizacja" migracji (Rada Ekonomiczna i Społeczna Hiszpanii, 2019: 53)⁷¹, gdzie migrantki odgrywają główną rolę w stałym i rosnącym ruchu ludności (Oso Cases, 2010: 34)⁷². Dane zebrane przez Narodowy Instytut Statystyki wskazują, że prawie połowa populacji migrantek mieszkających w Hiszpanii to kobiety, co daje

⁶⁸ Narodowy Instytut Statystyki. 2022. Dane dostępne pod adresem: <https://www.ine.es/jaxi/Datos.htm?path=/t20/e245/p08/I0/&-plik=02005.px>

⁶⁹ Hiszpańska Rada Gospodarczo-Społeczna. 2019. Raport Imigracja w Hiszpanii: skutki i możliwości. Dostępne pod adresem: <https://www.ces.es/documents/10180/5209150/Inf0219.pdf/eae2d5b3-dc20-5683-2763-1b24bb5c0173>

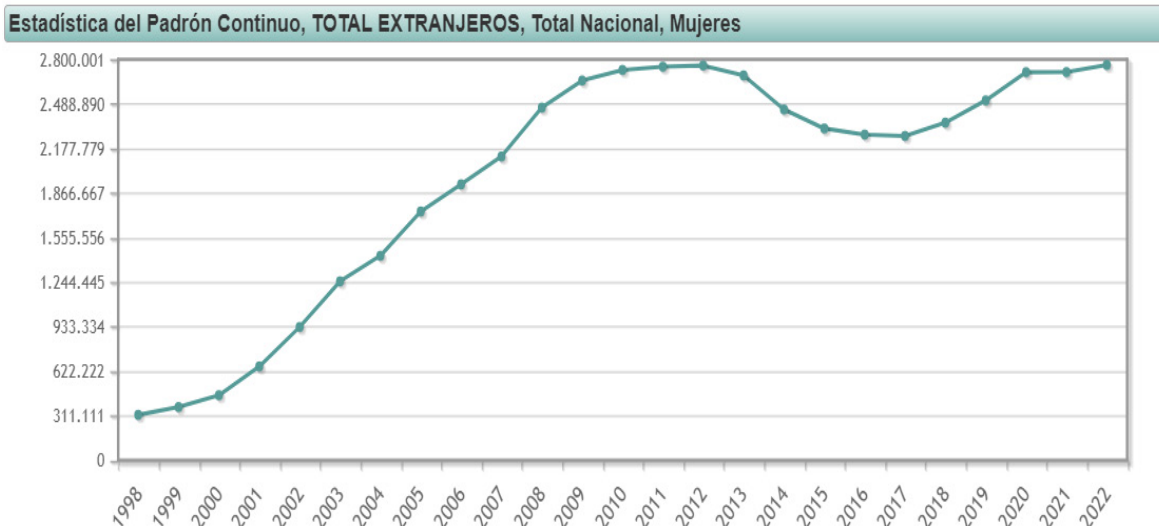
⁷⁰ rząd Walencji. 2021. Miejski Rejestr Mieszkańców. Dostępne pod adresem: https://padron.gva.es/padron/res_optimo.php

⁷¹ Hiszpańska Rada Gospodarczo-Społeczna. 2019. Raport Imigracja w Hiszpanii: skutki i możliwości. Dostępne pod adresem: <https://www.ces.es/documents/10180/5209150/Inf0219.pdf/eae2d5b3-dc20-5683-2763-1b24bb5c0173>

⁷² Interdyscyplinarna Grupa Badaczy Migrantów. 2010. Rodziny migrantek, dzieci i młodzież. Łamanie stereotypów. iepala.

liczbę 2 764 718 imigrantek. Konkretnie pochodzą one z krajów takich jak Maroko (387 053), Rumunia (324 223), Kolumbia, Wenezuela, Chiny i Honduras; występują niewielkie różnice w porównaniu z sytuacją mężczyzn migrantów, którzy przeważnie przybyli z Maroka (496 190), Rumunii (303 255), Wielkiej Brytanii, Kolumbii, Chin, Wenezueli, Senegalu i Pakistanu⁷³.

Rysunek 18: Wzrost migracji kobiet w Hiszpanii.

Źródło: Narodowy Instytut Statystyczny Hiszpanii, 2022 r.

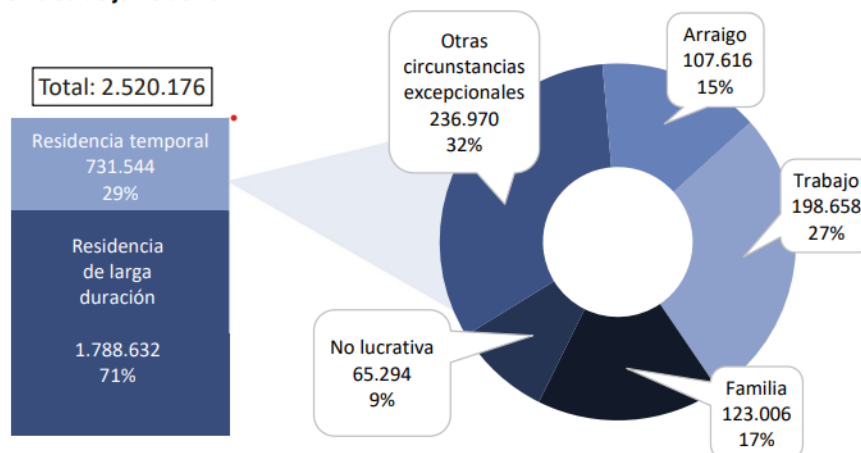
Populacja międzynarodowych migrantek doświadcza podwójnej dyskryminacji na rynku pracy ze względu na swoją sytuację migracyjną, płeć i w wielu przypadkach rasę. W rezultacie możliwości zawodowe często ograniczają migrantki do pracy w dziedzinie opieki i prac domowych. Obecnie w Hiszpanii pracuje około 700 000 kobiet w sektorze domowym i opieki, z których większość to migrantki⁷⁴.

Na podstawie informacji udostępnionych przez Ministerstwo ds. Integracji Społecznej, Zabezpieczenia Społecznego i Migracji (2022)⁷⁵, około 2 520 176 cudzoziemców w ogólnym systemie w Hiszpanii ma zezwolenie na pobyt, podczas gdy pozostali posiadają zaświadczenie o rejestracji lub kartę rodziną osoby z obywatelstwem UE. W pierwszej grupie 70% ma zezwolenie na długoterminowy pobyt, co oznacza możliwość życia i pracy w Hiszpanii przez pięć lat. Pozostałe 30% posiada tymczasowe zezwolenia z powodu wyjątkowych okoliczności, procesu *arraigo*, zezwoleń na pracę, łączenia rodzin, tymczasowej ochrony i przyczyn humanitarnych.

⁷³ Narodowy Instytut Statystyki. 2022. Dane dostępne pod adresem: <https://www.ine.es/jaxi/Datos.htm?path=/t20/e245/p08/10/&-file=02005.px>

⁷⁴ Sojusz dla Solidarności. 2013-2022. Żądanie praw pracowniczych pracowników domowych w Hiszpanii. Dostępne pod adresem: <https://www.alianzaporlasolidaridad.org/reivindicacion-derechos-laborales-empleadas-hogar>

⁷⁵ Ministerstwo Integracji, Zabezpieczenia Społecznego i Migracji oraz OPI. 2022. Statystyka cudzoziemców przebywających w Hiszpanii. Dostępne pod adresem: <https://extranjeros.inclusion.gob.es/ficheros/estadisticas/operaciones/con-certificado/202206/Notaanálisis.pdf>

Rysunek 19. Odsetki ludności cudzoziemskiej przebywającej czasowo w Hiszpanii.
Población extranjera residente con autorización de residencia temporal según motivo de la concesión a 30 de junio de 2022

Źródło: Ministerstwo ds. Integracji, Zabezpieczenia Społecznego i Migracji, 2022 r.

Dodatkową istotną informacją dotyczącą napływu międzynarodowych imigrantów do Hiszpanii jest obecność nieletnich bez opieki oraz młodych ludzi, którzy byli pod opieką państwa i posiadają zezwolenie na pobyt. Według analizy przeprowadzonej przez Ministerstwo ds. Integracji Społecznej, Zabezpieczenia Społecznego i Migracji, zgłoszono 13 533 osoby⁷⁶. Ta sama analiza wskazuje, że większość z nich to mężczyźni (migracja kobiet stanowi w tym przypadku tylko 7%) i że Maroko stanowi kraj pochodzenia 70% całej grupy. Inne kraje pochodzenia to Gambia, Algieria i Senegal.

Mimo to warto zwrócić uwagę na sytuację wielu międzynarodowych imigrantów, których sytuacja administracyjna nie jest jeszcze uregulowana. Według najnowszych szacunków, w Hiszpanii żyje między 390 000 a 470 000 osób bez legalnego statusu. Jedna trzecia z nich to nieletni⁷⁷. Jedną z głównych przeszkód prowadzących do tej sytuacji w przyjęciu i adaptacji imigrantów w Hiszpanii jest Ustawa o Cudzoziemcach (Law of Extranjería). W wielu przypadkach restrykcyjne i dyskryminacyjne kryteria tej ustawy utrudniają uzyskanie zezwoleń na pobyt. Wolne tempo procesu administracyjnego i biurokratycznego wpływa również na sytuację, co może wywoływać niepokój u imigrantów o nieuregulowanej sytuacji administracyjnej.

Ten niepokój może towarzyszyć strachowi przed zatrzymaniem przez policję, umieszczeniem w Centrach Internowania Cudzoziemców (Centros de Internamiento de Extranjeros, CIES) lub deportacją⁷⁸. Ponadto wiele grup i organizacji pozarządowych donosi o przemocy popełnianej w Centrach Internowania Cudzoziemców (CIES), gdzie przebywa wielu imigrantów o nieuregulowanej sytuacji administracyjnej. Istnieje co najmniej osiem aktywnych CIES na terytorium Hiszpanii.

Przeszkody wynikające z Ustawy o Cudzoziemcach ogólnie wpływają na sytuację administracyjną i legalną wszystkich imigrantów, a mają istotny wpływ na życie osób zróżnicowanych rasowo oraz cudzoziemców pochodzących z krajów Globalnego Południa. Biurokratyczne i powolne procedury wiążą się, na przykład, z trudnościami w uzyskaniu numeru identyfikacyjnego cudzoziemca (NIE),

⁷⁶ Ministerstwo Integracji, Zabezpieczenia Społecznego i Migracji oraz OPI. 2022. Małoletni i młodzież bez opieki zwolnieni z opieki z zezwoleniem na pobyt. Dostępne pod adresem: https://extranjeros.inclusion.gob.es/ficheros/estadisticas/operaciones/menores/Nota_analisis.pdf

⁷⁷ Esenciales. 2021-2022. Dostępne pod adresem: <https://esenciales.info/wp-content/uploads/2021/12/Texto-ILP.pdf>

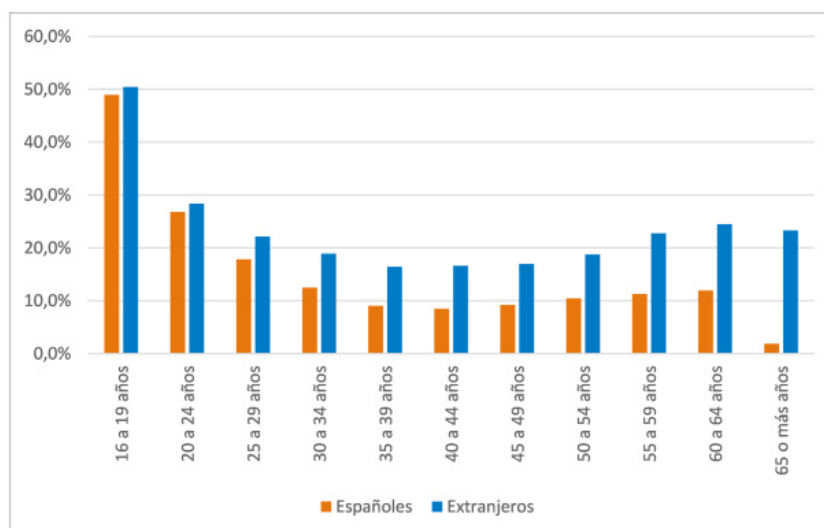
⁷⁸ Sojusz dla Solidarności. 2013-2022. Walka z rasizmem i ksenofobią w Hiszpanii. Dostępne pod adresem: <https://www.alianzaporlasolidaridad.org/lucha-racismo-xenofobia>

zezwoleń na pobyt, pracę lub inne dokumenty prawne; trudnościami w walidacji wcześniejszego doświadczenia zawodowego i edukacji; oraz trudnościami w dostępie do usług społecznych, opieki zdrowotnej, edukacji, uczestnictwa społecznego i politycznego, itp. (Alianza por la Solidaridad, 2013-2022).

W rezultacie tego wielu imigrantów, którzy przybywają do Hiszpanii, szczególnie osoby zróżnicowane rasowo, staje się bardziej podatnymi na ryzyko, pozbawionymi ochrony i doświadczającymi dyskryminacji. To zwiększa wykluczenie społeczne i nierówności ekonomiczne⁷⁹. Populacje imigrantów są bardziej narażone na wycisk oraz wysokie wskaźniki bezrobocia. Szacuje się, że 1 na 4 bezrobotnych w Hiszpanii to osoba obca, co oznacza, że imigranci stanowią 25,6% ogółu bezrobotnych w kraju.

Rysunek 20. Odsetki bezrobotnych pokazujące różnice między populacjami wiekowymi a populacjami hiszpańsko-zagranicznymi.

Ilustración 11: Diferencias por tramos de edad en tasa de paro³⁵ españoles - extranjeros³⁶

Fuente: EPA (INE). Cuarto trimestre de 2021.

Źródło: Narodowy Instytut Statystyki, 2021 r.

Obok trudności związanych z procedurami administracyjnymi i zezwoleniami, utrudniać dostęp do rynku pracy może bariera językowa. W rzeczywistości bariera językowa jest ważnym wyzwaniem w procesie integracji i adaptacji imigrantów w nowej społeczności przyjmującej w Hiszpanii. Bariera językowa ma również dyskryminujący wpływ na inne dziedziny życia codziennego, takie jak edukacja, wymiana kulturalna, dostęp do informacji czy nawet opieka zdrowotna⁸⁰.

⁷⁹ Esenciales 2021-2022. Dostępne pod adresem: <https://esenciales.info/wp-content/uploads/2021/12/Texto-ILP.pdf>

⁸⁰ Akc. 2020. Badanie potrzeb populacji imigrantów w Hiszpanii: trendy i wyzwania dla włączenia społeczne. Dostępne pod adresem: <https://www.accem.es/wp-content/uploads/2020/12/ACCEM-MAQUETACION-KRAJOWY-2020-online.pdf>

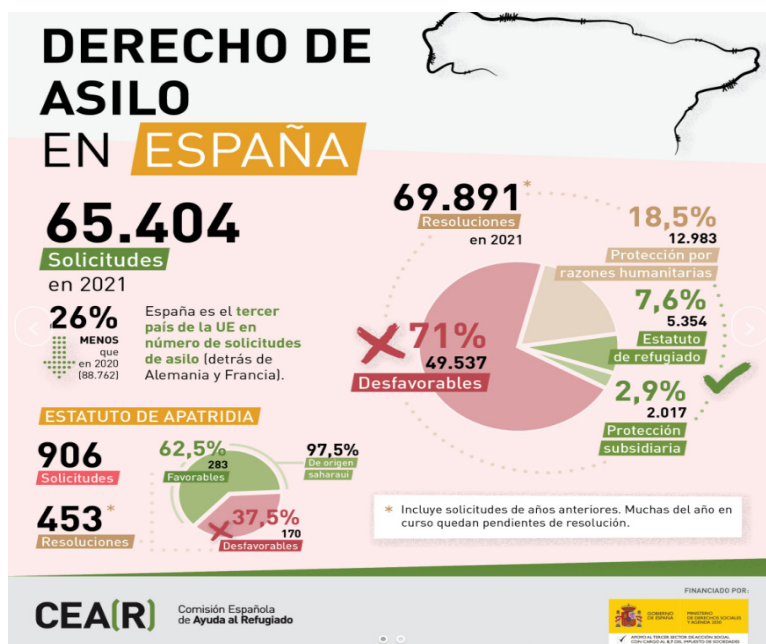
2.3.2.2. Osoby ubiegające się o azyl, uchodźcy

W 2021 r. w Hiszpanii złożono 65 404 wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej. Według danych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Hiszpanii i Hiszpańskiej Komisji Pomocy Uchodźcom (Comisión Española de Ayuda al Refugiado, CEAR)⁸¹ oznacza to spadek liczby wniosków o azyl i liczby uchodźców w Hiszpanii, kontynuując trend zapoczątkowany pandemią Covid-19 w marcu 2020 r. Ta tendencja spadkowa wynika ze skutków i ograniczeń pandemii w odniesieniu do ruchu międzynarodowego, z zamknięcia granic, ale także z powodu długich terminów regulowania wniosków czy opóźnień w systemie przyjmowania (CEAR, 2022: 63). Należy wziąć pod uwagę braki aktualnych danych i raportów rocznych za ostatni rok 2022, aby uwzględnić w trendzie skutki wywołane przez konflikt na Ukrainie i szerszy kontekst w zakresie wniosków o ochronę międzynarodową.

Kolejną zmianą, która charakteryzowała liczbę wniosków w 2021 roku, był profil ogólny osób ubiegających się o azyl i status uchodźcy. W poprzednich latach wnioskodawcy pochodzili z różnych krajów Ameryki Łacińskiej, szczególnie rozszerzonych grup rodzinnych. W ciągu 2021 roku Wenezuela i Kolumbia, ale także Maroko, były krajami pochodzenia o największej liczbie wniosków o azyl i status uchodźcy. Niemniej jednak w ciągu tego samego roku ta tendencja obejmowała również wzrost liczby wniosków młodych mężczyzn pochodzących z krajów afrykańskich, którzy migrowali indywidualnie (CEAR, 2022: 63-66).

Łącznie 64,07% wnioskodawców to mężczyźni, a 35,93% to kobiety. Wraz z tym, w 2021 roku nastąpił również wzrost liczby osób ubiegających się o ochronę międzynarodową w wieku od 18 do 34 lat, co może wpłynąć na potwierdzenie tendencji zmierzającej ku większej liczbie młodych osób ubiegających się o azyl indywidualnie, zamiast w ramach rozszerzonych grup rodzinnych.

Rysunek 21. Prawo do azylu w Hiszpanii. 2021.

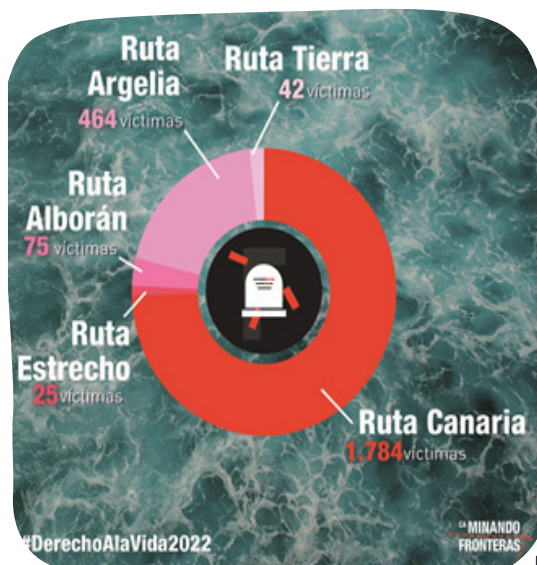
Źródło: Hiszpańska Komisja ds. Pomocy Uchodźcom (CEAR), 2022. Dostępne pod adresem: <https://www.cear.es/situacion-refugia-dos/>

⁸¹Hiszpańska Komisja ds. Pomocy Uchodźcom. 2022. Raport CEAR 2022. Dostępny pod adresem: <https://www.cear.es/wp-content/uploads/2022/06/Informe-Anual-2022.pdf>

Wszystkie te liczby pokazują, że w 2021 roku Hiszpania przyznała znacznie więcej wniosków o ochronę międzynarodową, osiągając 10,5% ogólnej liczby wniosków (co stanowi podwójną wartość w porównaniu z rokiem 2020). Regionami Hiszpanii, w których zarejestrowano najwięcej wniosków, były Wspólnota Madrytu, Katalonia, Andaluzja, Wyspy Kanaryjskie i Wspólnota Walencja. Niemniej jednak dane pokazują, że Hiszpania nie osiąga średniej uznawalności wniosków o ochronę międzynarodową w Unii Europejskiej, która wyniosła 35% w 2021 roku.

Należy również uwzględnić, że te dane mogły się zwiększyć w 2022 roku, ponieważ pod koniec października Hiszpania przyznała czasową ochronę dla ponad 150 000 osób uciekających z konfliktu na Ukrainie⁸². Rząd Hiszpanii opracował i opublikował w marcu 2022 roku plan przyjęcia osób przesiedlonych z Ukrainy, obejmujący uproszczenie procedur uzyskania zezwoleń na pobyt i pracę⁸³.

W każdym razie procent wniosków o ochronę międzynarodową przyznanych w Hiszpanii nadal jest bardzo niski, biorąc pod uwagę także liczbę osób, które ryzykują życiem, by dotrzeć do kraju przyjmującego. Ograniczenia na hiszpańskich i europejskich granicach (oraz inne procedury prawne, na przykład w przypadku wniosków o wize) wpływają na decyzję o wyborze niebezpiecznych tras, którymi mogą napływać do Hiszpanii zarówno osoby ubiegające się o azyl, uchodźcy, jak i inni międzynarodowi imigranci. Dlatego nielegalni imigranci podążają trasami morskimi na Morzu Śródziemnym (Estrecho, Alborán i Algeria) i Atlantyku (trasa kanaryjska), a także trasami lądowymi przez ogrodzenia w Ceucie i Melilli. Przemoc doświadczana na granicach (jak w przypadku Nador-Melilla w lipcu 2022 roku) i niebezpieczeństwa na trasach doprowadziły do śmierci 2390 ofiar w trasach dostępu do Hiszpanii.

Rysunek 22. Liczba ofiar na różnych trasach wjazdu do Hiszpanii w 2022 r.

Hiszpańska procedura postępowania z nowo przybyłymi jest zgodna z Państwowym Programem Przyjęć Humanitarnych. Celem tego programu jest zagwarantowanie ochrony imigrantom, zwłaszcza tym, którzy przyjeżdżają nieregularnie przez szlaki morskie. Również tym imigrantom, którzy są w trudnej sytuacji z powodu obrażeń fizycznych oraz nie mają społecznego, rodzinnego i ekonomicznego wsparcia. W ramach tego programu humanitarnego organizacje pozarządowe mają do odegrania ważną rolę (CEAR, 2022: 104)⁸⁴.

Źródło: Walking Borders, 2022.

Państwowy Program Przyjęć Humanitarnych obejmuje przeniesienie imigrantów z miejsc zbiórki (CETI: Centra Tymczasowego Pobytu dla Imigrantów; CIE: Centra Internowania Cudzoziemców; wybrzeża, osiedla, itp.) do ośrodków recepcyjnych. W przypadku osób ubiegających się o azyl i uchodźców, Centra Akceptacji dla Uchodźców (CAR: Centro de Acogida a Refugiados) są publicznymi placówkami, które mają na celu zapewnienie zakwaterowania, utrzymania i wsparcia psychologicznego. Ponadto mają one zapewnić inne usługi społeczne, które mogą ułatwić integrację tych osób, które ubiegają się o azyl lub uzyskały status uchodźcy w Hiszpanii,

⁸² HRW. 2023. „Hiszpania. Wydarzenia 2022”, World Report 2023. Dostępne na: <https://www.hrw.org/es/raport-swiatowy/2022/rozdzialy-krajowe/383627>

⁸³ Ministerstwo Integracji, Zabezpieczenia Społecznego i Migracji. 2022. Plan przyjmowania przesiedleńców z Ukrainy. Dostępne pod adresem: Microsoft PowerPoint — końcowy PLAN POWITALNY (lamoncloa.gob.es)

⁸⁴ Hiszpańska Komisja ds. Pomocy Uchodźcom. 2022. Raport CEAR 2022. Dostępny pod adresem: <https://www.cear.es/wp-content/uploads/2022/06/Informe-Anual-2022.pdf>

ale nie mają środków finansowych na zaspokojenie swoich potrzeb i potrzeb swoich rodzin.

Niemniej jednak osoby ubiegające się o azyl i uchodźcy, którzy ostatecznie przekroczą międzynarodowe granice, aby dostać się do Hiszpanii, wciąż muszą stawić czoła wielu wyzwaniom w społeczności przyjmującej. Powolność i trudności w dostępie do procedur ubiegania się o ochronę międzynarodową oraz ich restrykcyjne kryteria (CEAR, 2022: 73) w sprawie akceptacji, stanowią istotny problem, który niesie ze sobą niepewność i obawy przed deportacją. Oprócz tego inne wyzwania związane są z barierami językowymi w procesie integracji w społeczeństwie przyjmującym, brakiem informacji, brakiem sieci społecznych i wsparcia, trudnościami ekonomicznymi, brakiem środków do radzenia sobie z traumami i zdrowiem psychicznym⁸⁵.

2.3.3. Krajowe ramy prawne

W ciągu ostatnich dziesięcioleci Hiszpania ratyfikowała kilka ważnych konwencji i protokołów dotyczących praw człowieka, takich jak Międzynarodowa Konwencja o Eliminacji Wszystkich Form Dyskryminacji Rasowej (1968) czy Międzynarodowa Konwencja o Ochronie Praw Wszystkich Pracowników Migracyjnych i Ich Rodzin (1990)⁸⁶.

Kontynuując tę ścieżkę, w grudniu 2018 roku Hiszpania podpisała Globalny Pakt w sprawie Bezpiecznej, Porządnej i Regularnej Migracji, który opiera się na międzynarodowych traktatach dotyczących praw człowieka, zobowiązując państwa członkowskie do szanowania, ochrony i zagwarantowania tych praw wszystkim ludziom bez żadnych form dyskryminacji. Ponadto Globalny Pakt podkreśla konieczność promowania bezpiecznych tras migracji⁸⁷.

Jeśli chodzi o konkretne kompetencje w zakresie migracji, państwo hiszpańskie jest odpowiedzialne za regulację prawnego statusu cudzoziemców. Na podstawie Konstytucji Hiszpańskiej (art. 149. 1. 2^a) państwo ma wyłączną jurysdykcję w sprawach obywatelstwa, imigracji, emigracji, spraw cudzoziemców i prawa azylu⁸⁸.

Na poziomie krajowym proces uregulowania sytuacji administracyjnej i legalnego pobytu międzynarodowych migrantów obejmuje uzyskanie zezwoleń na pobyt i pracę. Sytuacja społeczno-ekonomiczna w Hiszpanii może również wpływać na modyfikację krajowej polityki migracyjnej. Na przykład w lipcu 2022 roku Rada Ministrów zatwierdziła zmianę Ustawy o Cudzoziemcach ze względu na zapotrzebowanie na pracowników w różnych dziedzinach gospodarki, takich jak rolnictwo. Celem było poprawienie systemu i procedur migracji oraz promowanie dostępu migrantów do rynku pracy⁸⁹.

⁸⁵ Hiszpania Czerwonego Krzyża. 2023. Uchodźcy. Dostępne pod adresem: <https://www2.cruzroja.es/-/personas-refugiadas>

⁸⁶ Sekretarz Stanu ds. Migracji. 2019. Wyzwania i zobowiązania. Hiszpania i światowy pakt dla uchodźców. Ministerstwo Integracji, Zabezpieczenia Społecznego i Migracji. Dostępne pod adresem: [SP_Informe_PMR_Esp_05](https://inclusion.gob.es/SP_Informe_PMR_Esp_05) (inclusion.gob.es)

⁸⁷ Amnesty International Hiszpania. 2022-2023. Imigracja i schronienie w Hiszpanii. Dostępne pod adresem: <https://www.es.amnesty.org/where-we-are/espana/refugio/>

⁸⁸ Ministerstwo Integracji, Zabezpieczenia Społecznego i Migracji. 2020-2021. Integracja, zarządzanie różnorodnością i walka z nią, rasizm i ksenofobia: działania wspólnot autonomicznych i administracji lokalnych. Dostępny pod adresem: https://www.inclusion.gob.es/oberaxe/ficheros/documentos/PDF-1-INFORME-LARGO-CCAA-AC-03112020_OK.pdf

⁸⁹ Ministry of Inclusion, Social Security and Migrations. 2022. Available at: https://www.inclusion.gob.es/oberaxe/ficheros/documentos/PDF-1-INFORME-LARGO-CCAA-AC-03112020_OK.pdf

Niemniej jednak wiele organizacji społecznych i organizacji reprezentujących migrantów i osoby zróżnicowane rasowo domaga się większych zmian ze względu na restrykcyjne i dyskryminacyjne kryteria Ustawy o Cudzoziemcach, które utrudniają uzyskanie zezwoleń na pobyt. Powolność procesu administracyjnego i biurokratycznego również wpływa na tę sytuację. W wyniku tego od 2021 roku promowana jest inicjatywa legislacyjna, która ma na celu uregulowanie sytuacji administracyjnej wielu międzynarodowych imigrantów w Hiszpanii⁹⁰.

Oprócz poziomu krajowego, kompetencje związane z pomocą społeczną (usługi społeczne, opieka zdrowotna, edukacja i mieszkalnictwo) mogą należeć do kompetencji władz regionalnych i lokalnych. W rezultacie autonomiczne wspólnoty Hiszpanii oraz jednostki lokalne są głównymi uczestnikami w opracowywaniu polityk publicznych dotyczących włączenia i integracji migrantów oraz walki z ksenofobią, rasizmem i nietolerancją. W ramach poziomu regionalnego i lokalnego dialog i zaangażowanie są kluczowymi elementami w opracowywaniu polityk publicznych dotyczących integracji migrantów

Polityki integracyjne

Organiczna ustawa nr 4/2000 z dnia 11 stycznia dotycząca praw i wolności cudzoziemców w Hiszpanii oraz ich społecznej integracji wskazuje, że władze hiszpańskie mają jurysdykcję do definiowania, planowania, regulowania i rozwijania polityki imigracyjnej, chociaż bez uszczerbku w kompetencjach, które mogą być przejęte przez Autonomiczne Wspólnoty i jednostki lokalne w Hiszpanii. Ponadto ta sama ustawa zobowiązuje władze publiczne do promowania pełnej integracji cudzoziemców ze społeczeństwem przyjmującym oraz do stworzenia ram współistnienia różnych tożsamości i kultur.

Ministerstwo ds. Integracji Społecznej, Zabezpieczenia Społecznego i Migracji Rządu Hiszpańskiego przedstawiło Strategiczny Ramowy Plan Obywatelstwa i Włączenia przeciwko Ksenofobii i Rasizmowi na lata 2021-2027⁹¹. Misją tego planu strategicznego jest wzmocnienie mechanizmów, które umożliwią włączenie i integrację osób pochodzenia obcego. Ma również rozwijać procesy i narzędzia do zapobiegania, nadzorowania, wykrywania i likwidacji ksenofobii, rasizmu i innych form nietolerancji na terytorium narodowym. Polityka integracji zostanie przedstawiona w siedmiu obszarach: obszar prawno-administracyjny; polityki pomocy humanitarnej i przyjmowania w celu ochrony międzynarodowej; aktywna integracja; uczestnictwo i współistnienie; zapobieganie, uwrażliwianie i interwencja przeciwko ksenofobii, rasizmowi i nietolerancji; zadośćuczynienie ofiarom; prawa człowieka, międzykulturowość i perspektywy płci.

Ten ostatni strategiczny, ramowy plan pomoże w obecnych pracach nad nowym Strategicznym Planem dla Obywatelstwa i Integracji, który będzie miał swoje poprzedniki w poprzednich „Strategicznym Planach dla Obywatelstwa i Integracji” z lat 2007-2010 i 2011-2014 (PECI 2007-2010 i Peci 2011-2014) oraz zasadach, które je kierowały: równość, obywatelstwo, interkulturowość i inkluzja⁹².

⁹⁰ Regularización Ya, 2021-2022. Available at: <https://regularizacionya.com/>

⁹¹ Ministerstwo Integracji, Zabezpieczenia Społecznego i Migracji. 2023. Dostępne pod adresem: Strategiczne ramy obywatelstwa. Włączenie przeciwko ksenofobii i rasizmowi (2021-2027) – ramy strategiczne PMS (2021-2027) (the-future-is-inclusion.es)

⁹² Portal imigracyjny, Sekretarz Stanu ds. Migracji. 2023. Polityki integracyjne. Dostępne pod adresem: https://extranjeros.inclusion.gob.es/es/Programas_Integracion/index.html

Plan Strategiczny na lata 2007-2010 obejmował integralne programy recepcyjne, obejmujące nauczanie języków społeczeństwa przyjmującego i planów włączenia społecznego.

W Strategicznym Planie na lata 2011-2014, integracja była rozumiana jako proces wzajemnej adaptacji i miała na celu opracowanie polityki opartej na działaniach, które powinny obejmować wszystkich obywateli, zarówno lokalnych, jak i imigrantów⁹³. Jednym z głównych celów było zapewnienie cudzoziemcom wiedzy, umiejętności społecznych, językowych oraz umiejętności współistnienia, aby mogli prowadzić autonomiczne życie, mieć dostęp do dóbr i usług, wykonywać swoje prawa i obowiązki na równych zasadach co ludność hiszpańska. Szczególnym elementem był program promocji nauczania języków⁹⁴.

Wreszcie, co najmniej 5 wspólnot autonomicznych Hiszpanii posiadało plan integracji imigrantów ważny do 2020-2021 roku: Aragonia, Kraj Basków, Kastylia i León, Katalonia i Wspólnota Madrytu.

---

⁹³ Ministerstwo Integracji, Zabezpieczenia Społecznego i Migracji. 2011. Rząd zatwierdza Strategiczny Plan Obywatelstwa i Integracja 2011-2014. Dostępne pod adresem: <https://www.inclusion.gob.es/web/guest/w/the-government-approves-the-2011-2014-citizenship-and-integration-strategic-plan>

⁹⁴ Ministerstwo Pracy i Imigracji. 2011-2014. Plan strategiczny na rzecz obywatelstwa i integracji 2011-2014. Dostępne pod adresem: <https://ec.europa.eu/migrant-integration/sites/default/files/2018-12/PECI-2011-2014.pdf>

2.4 Opisy sytuacji we Włoszech

2.4.1. Przegląd

Jako pomost między Europą a Afryką, Włochy zawsze były krajem migracji ze względu na swoje szczególne położenie geograficzne. W ostatnich dziesięcioleciach Włochy doświadczyły silnych przepływów imigracyjnych i emigracyjnych, w wyniku których ponad 6 milionów obcokrajowców mieszka w kraju, a około 5,5 miliona Włochów mieszka za granicą. Rumuni, liczący ponad milion mieszkańców, reprezentują największą społeczność imigrantów, następnie Albańczycy, podczas gdy Marokańczycy są główną grupą mieszkańców spoza Europy, następnie Chińczycy.⁹⁵

Na poziomie regionalnym ponad 58% imigrantów mieszka w północnych regionach Włoch, zwłaszcza w Lombardii (22,8), w południowym regionie Lacjum (12,5%), z czego 80% mieszka w Rzymie, oraz w +Emilii-Romanii w dolinie Padu - 10,7%.

Imigranci mieszkający w regionie Marche (środkowe Włochy) zbliżają się do 8,6% populacji regionu, z czego większość to kobiety (53,9%).⁹⁶

Ogólnie rzecz biorąc, większość imigrantów mieszkających we Włoszech to kobiety. Jednak ostatnie przepływy wskazują na przybycie większej liczby mężczyzn, głównie pochodzących z Pakistanu i Bangladeszu. Ponadto tysiące nielegalnych migrantów i uchodźców wylądowało na włoskich wybrzeżach lub zostało uratowanych w Kanale Sycylijskim. Pochodzą głównie z Tunezji, Nigerii, Bangladeszu, Wybrzeża Kości Słoniowej, Gwinei, Sudanu i Erytrei, a około 15% z nich to małoletni bez opieki.

Imigranci i uchodźcy, zwłaszcza młodszy lub kobiety, a zwłaszcza osoby o nieuregulowanym statusie są bardziej narażeni na cierpienie z powodu ubóstwa, bezrobocia i wykluczenia społecznego. Nielegalni migranci są bardzo narażeni na handel ludźmi i wykorzystywanie; bezrobotni mężczyźni wykonują pracę przymusową, a kobiety i dzieci, zwłaszcza z Nigerii, są wykorzystywane seksualnie. Romskie dzieci są również zatrudniane do ulicznego żebractwa i zmuszane do drobnych przestępstw. Najnowsze dane szacują, że we Włoszech bez dokumentów mieszka 519 000 osób, czyli mniej niż 1% całej populacji.

Koncentrując się na niedawnym kryzysie na Ukrainie, warto zauważyć, że obecność imigrantów z Ukrainy nie jest niczym nowym. Ukraińcy mieszkają we Włoszech od wielu lat, jeszcze przed rozpoczęciem wojny w 2022 roku. Po Polsce (ponad 651 tys. zezwoleń na pobyt), Włochy są drugim krajem europejskim, który gościł ich największą liczbę.⁹⁷ Aby zająć się kwestiami imigracyjnymi, włoski system legislacyjny włączył wiele dyrektyw europejskich i większość konwencji międzynarodowych związanych z tymi sprawami.⁹⁸

Włoskie regiony (20) odgrywają kluczową rolę w planowaniu polityki integracyjnej, w obszarach zgodnych z ich kompetencjami legislacyjnymi i regulacyjnymi, w dziedzinie polityki społecznej, edukacji, rynku pracy, szkolenia zawodowego, zdrowia i mieszkalnictwa. W ramach polityki ustalonej przez władze regionalne, gminy ponoszą główną odpowiedzialność w zakresie określania konkretnych środków integracyjnych i wdrażania tej polityki.

⁹⁵ Dicastery for Promoting Integral Human Development, Contry profile-Italy <https://migrants-refugees.va/coun-try-profile/italy/#:~:text=As%20of%20June%202021%2C%20UNHCR,57%25%20of%20them%20were%20rejected>

⁹⁶ DOSSIER STATYSTYCZNY DOTYCZĄCY IMIGRACJI 2022 – SYTUACJA W MARCHE

⁹⁷ Włoski urząd statystyczny (Istat) – obywatele spoza UE we Włoszech, październik 2021 r. <https://www.istat.it/it/archivio/262806>⁹⁸https://ec.europa.eu/migrant-integration/country-governance/governance-migrant-integration-italy_en

⁹⁸ https://ec.europa.eu/migrant-integration/country-governance/governance-migrant-integration-italy_en

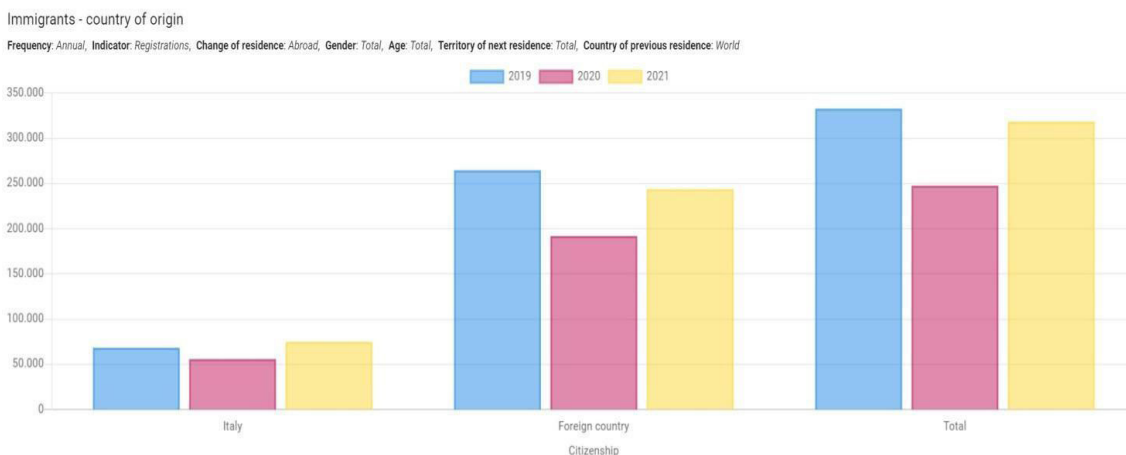
2.4.2 Główne typy imigrantów we Włoszech

2.4.2.1 Migranci międzynarodowi

W chwili obecnej Włochy stoją w obliczu trzeciej fazy historii imigracji swojego kraju. Pierwszy okres rozpoczął się w latach 70 i charakteryzował się umiarkowanym poziomem imigracji; drugi rozpoczął się w latach 90 i charakteryzował się nieoczekiwanym i niezwykle wysokim wzrostem. Obecna faza charakteryzuje się kryzysem gospodarczym i kryzysami humanitarnymi, w których napływ przybyszów poszukujących ochrony międzynarodowej zwiększa imigrację, która jest teraz mocno zakorzeniona na tym terytorium.

Na początku 2022 r. rezydentów zagranicznych było mniej niż 5,2 mln, z czego 3 373 876 pochodziło z krajów pozaeuropejskich. Biuro ONZ/DESA we Włoszech oszacowało, że we Włoszech mieszka około 6 387 000 migrantów, co stanowi około 10% całej populacji, w tym osób o nieuregulowanym statusie i naturalizowanych.⁹⁹

Rysunek 23: Imigranci – kraje pochodzenia.

Źródło: Internetowa baza danych Istat, <https://tinyurl.com/yckrv8h6>

Wśród imigrantów głównymi krajami pochodzenia są Rumunia 16%, Albania 7,6%, Maroko 7,1%, Ukraina 4% i Chiny 3,7%.¹² Niemniej jednak te skonsolidowane starsze przepływy zmniejszyły się w ostatnich latach.

Wśród migrantów pochodzących z Europy Zachodniej wyższy jest odsetek kobiet (60% Rumunek i 78% Ukrainek), zatrudnionych zwłaszcza jako pomoc domowa. Zajmując piąte miejsce w kraju pod względem liczby mieszkańców, Ukraińcy są punktem odniesienia dla uciekających przed wojną przyjaciół i członków rodziny. Według danych MSW od lutego 2022 r. do Włoch przybyły 141 562 osoby uciekające przed konfliktem w Ukrainie, w tym 74 771 kobiet, 22 071 mężczyzn i 44 720 nieletnich (dane z czerwca 2022 r.)¹⁰⁰. Liczby te wciąż rosną.

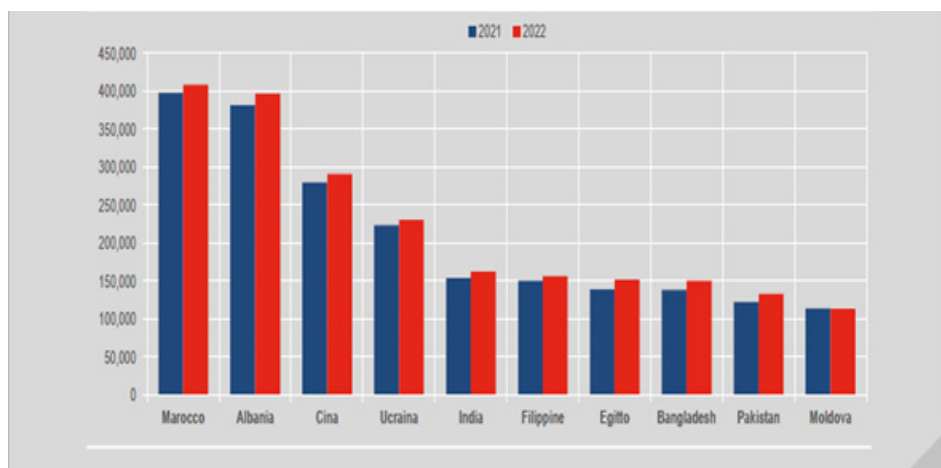
Ogólnie rzecz biorąc, imigranci przybywali do Włoch w różnych momentach historycznych i ekonomicznych i mieli mniej lub więcej czasu na utworzenie sieci migracyjnych na tym terytorium. Starsze społeczności, takie jak albańskie, marokańskie i chińskie, są bardziej zrównoważone dzięki łączeniom i imigracjom rodzin. W rzeczywistości takie narodowości jak Rumuni i

⁹⁹ Departament Narodów Zjednoczonych ds. Gospodarczych i Społecznych, Wydział ds. Ludności (ONZ/DESA), Międzynarodowy Emigrant Zapas 2020-Włochy. <https://www.un.org/development/desa/pd/content/international-migrant-stoc>

¹⁰⁰ <https://www.interno.gov.it/it/notizie/ucraina-141562-i-profughi-giunti-finora-italia#:~:text=Sono%20141.562%20le%20persone%20in,22.071%20uomini%20e%2044.720%20minori.>

Albańczycy mieszkają we Włoszech od czasu upadku muru berlińskiego. Z drugiej strony migranci o nieuregulowanym statusie, w szczególności z Afryki i Azji, migrowali do Włoch w następstwie niedawnego kryzysu uchodźczego.

Rysunek 24. Obywatele krajów spoza UE mieszkający regularnie we Włoszech według kraju pochodzenia – 10 najpopularniejszych obywatelstw.

Źródło: Sprawozdanie roczne za 2022 r., Istat

W tym sensie stan wyjątkowy w Afryce Północnej należy uznać za jeden z głównych czynników powodujących przytyły imigrantów przybywających do Włoch, głównie drogą morską. Było to spowodowane arabską wiosną i rewolucją w Tunezji, która w 2010 roku sprowadziła do Włoch około 60 000 osób i imigrantów.¹⁰¹

Jeśli chodzi o niedawne przepływy obywateli spoza UE, w 2020 r. wydano około 106 500 zezwoleń na pobyt w porównaniu do 177 254 wydanych w 2019 r. i 242 009 w 2018 r. Większość z nich wydano migrantom z Azji 32,2 %, Afryki 29,1 % oraz Europy Środkowo-Wschodniej 22,5%. Ich głównymi krajami pochodzenia były Albania 12,4%, Maroko 9,6%, Pakistan 7,4% i Bangladesz 6,1%. Tym razem trendy imigracyjne wykazały, że kobiety były mniej reprezentowane (48,6%), a około 35,7% nowo przybyłych miało mniej niż 18 lat.

Około 63% wszystkich zezwoleń to zezwolenia długoterminowe, pozwalające na pobyt dłuższy niż 2 lata, głównie ze względów rodzinnych (48,6%), a następnie pozwolenia na pracę (41,6%).

Na szczeblu regionalnym ponad 58% imigrantów mieszka w północnych regionach Włoch, zwłaszcza w Lombardii (22,8), następnie w południowym regionie Lacjum (12,5%), z czego 80% mieszka w Rzymie, oraz w Emilii-Romanii w dolinie Padu - 10,7%.¹⁰²

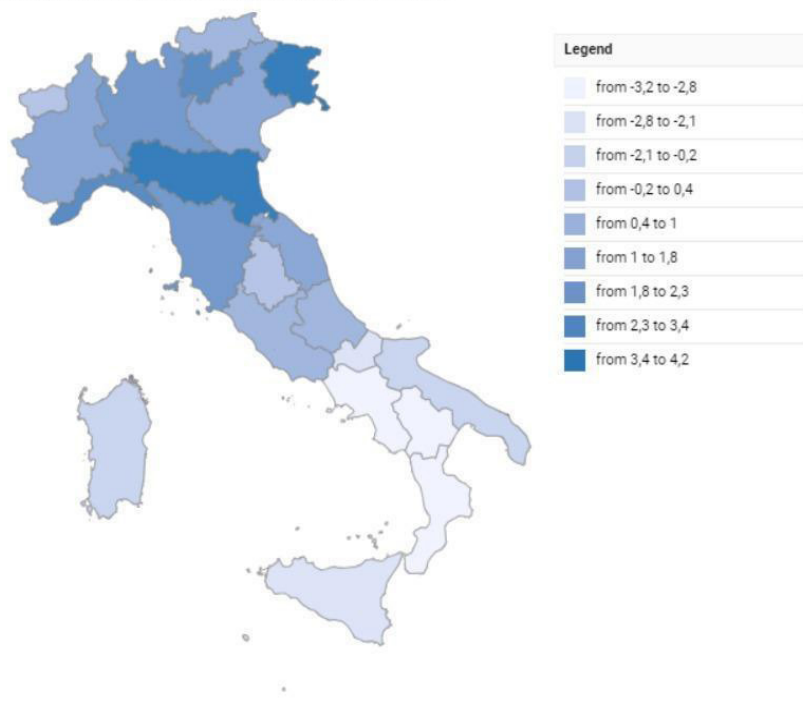
¹⁰¹ <https://www.statista.com/statistics/623514/migrant-arrivals-to-italy/>

¹⁰² Istat, baza danych Immigrants.Stat, obcokrajowcy będący rezydentami, stan na 1 stycznia 2021 r. <http://stra-dati.istat.it/?lang=en&SubSes>

Wykres 25. Wskaźniki demograficzne. Całkowity wskaźnik migracji (na tysiąc mieszkańców).

Indicatori demografici

Frequency: Annual, Indicator: Total migration rate (per thousand inhabitant), Time: 2021

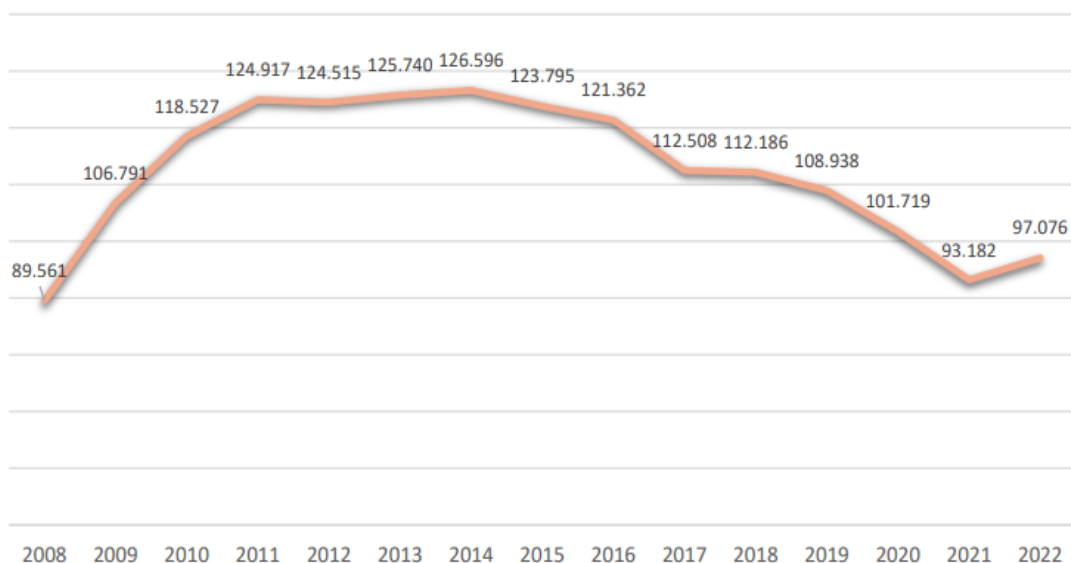
Źródło: stan, 2021 r

Imigranci mieszkający w regionie Marche (środkowe Włochy) docierają do 8,6% populacji, z czego większość to kobiety (53,9%).¹⁰³

Koncentrując się na regionie Marche, liczba obywateli spoza UE mieszkających regularnie wynosi 97 076 (styczeń 2022 r.), co oznacza wzrost o 3 894 osoby w porównaniu z poprzednim rokiem (+4,2%). Około 69% z nich (66 858 osób) to rezydenci długoterminowi lub posiadający kartę pobytu lub zezwolenie na pobyt stały.¹⁰⁴

¹⁰³ DOSSIER STATYSTYCZNY DOTYCZĄCY IMIGRACJI 2022 – SYTUACJA W MARCHE

¹⁰⁴ Region Marche – Sektor kontroli zarządczej i systemów statystycznych, sprawozdanie dotyczące obywateli spoza UE regularnie przebywających w regionie Marche w dniu 1 stycznia 2022 r. <http://statistica.regione.marche.it>

Rysunek 26. Obywatele spoza UE mieszkający w regionie Marche (2008-2022).
Cittadini non comunitari regolarmente presenti nelle Marche al 1° gennaio. Anni 2008-2022

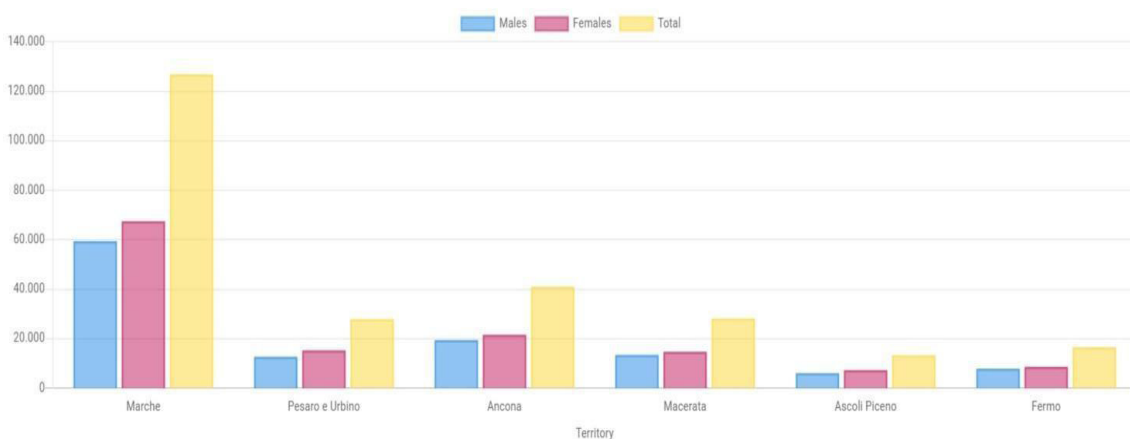
Źródło: IDOS 2022

Patrząc na południe, region Marche obejmuje 4 prowincje: Pesaro i Urbino, Ancona, Macerata, Fermo i Ascoli Piceno. Regionalny raport statystyczny (IDOS, Dossier 2022) ujawnia, że rozmieszczenie imigrantów w prowincjach Marche było dość stabilne w porównaniu z rokiem 2020 i 2021. W szczególności odsetki imigrantów w prowincji Ancona (8,8 %) i Ascoli Piceno (6,7%) są stałe, podczas gdy odsetek imigrantów w prowincji Fermo obniżył się (z 9,9% do 9,7%). Jedynie prowincje Macerata oraz Pesaro i Urbino odnotowały wzrost liczby imigrantów mieszkających na tym terytorium odpowiednio z 8,9% do 9,3% i z 7,9% do 8,1%.¹⁰⁵

Rysunek 27. Populacja cudzoziemców w regionach Włoch.

Italy, regions, provinces - Country of citizenship

Frequency: Annual, Indicator: Foreign population on 1st January, Citizenship: All countries of the world, Time: 2022

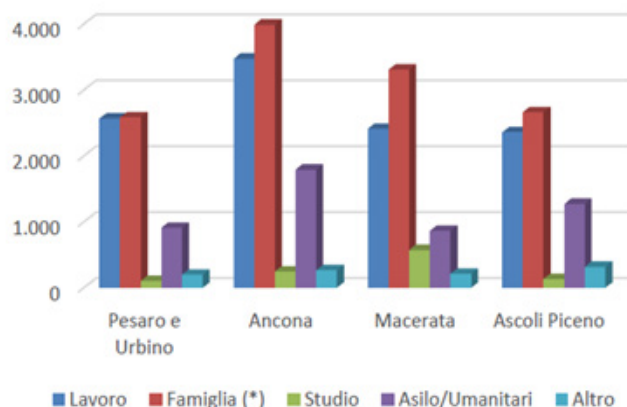

Źródło: IDOS 2022

¹⁰⁵ IDOS – Immigration Statistical Dossier 2022 Sytuacja w regionie Marche <https://www.dossierimmigrazione.it/wp-content/uploads/2022/10/Scheda-di-sintesi-Dossier-Statistico-Immigrazione-2022.pdf>

Zagłębiając się w motywy pobytu imigrantów w regionie Marche, większość rezydentów długoterminowych posiadała zezwolenie rodzinne (42%), podczas gdy około 36% imigrantów miało pozwolenie na pracę.

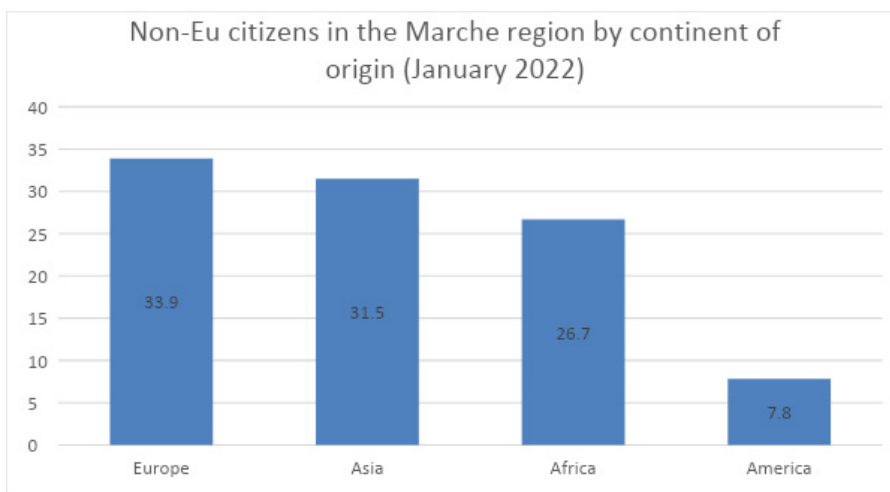
Rysunek 28. Obywatele spoza UE w regionie Marche za zezwoleniem w 4 prowincjach regionalnych: Praca, Rodzina, Studium, Azyl/Uchodźca, Inne.

Źródło: Region Marche – Sektor kontroli zarządczej i systemów statystycznych, Sprawozdanie dotyczące obywateli spoza UE regularnie przebywających w Marche od 1 stycznia 2022 r.

Mówiąc dokładniej, obywatele spoza UE mieszkający w regionie Marche pochodzą z Europy (34%), Azji (31,5%), Afryki (26,7%) i Ameryki (7,8%).

Rysunek 29. Obywatele spoza UE w regionie Marche według kontynentu pochodzenia (styczeń 2022 r.).

Źródło: region Marche – sektor kontroli zarządczej i systemów statystycznych, sprawozdanie dotyczące obywateli spoza UE regularnie przebywających w regionie Marche od 1 stycznia 2022 r.

Jeśli chodzi o nielegalne przekraczanie granicy (IBC), zjawisko to spadło w latach 2018-2020, głównie z powodu ograniczeń związanych z pandemią, ale teraz ponownie wzrasta. Nielegalni imigranci stanowili 119 310 w 2017 r., zaledwie jedną piątą, 23 370 w 2018 r. i jeszcze mniej, 11 471 w 2019 r. Jednak w 2020 r. zarejestrowanych było 34 154, a według stanu na październik 2021 r. nowo przybyłych było już 53 275. Ponadto około 4100 nielegalnych imigrantów przekroczyło granicę ze Słowenią.

W 2021 r. małoletni bez opieki (w wieku 0–17 lat) stanowili coraz większą część nowo przybyłych (19 % z 42 464 migrantów), co stanowi wzrost o 73,5 % w porównaniu z 2020 r.¹⁰⁶

W ciągu ostatnich czterech lat, wśród różnych narodowości deklarowanych przy przybyciu, najczęstsze to: Tunezyjczyk, Nigeryjczyk, Bangladesz, Wybrzeże Kości Słoniowej, Gwinea, Sudańczyk i Erytrejczyk.

Imigranci, zwłaszcza o nieuregulowanym statusie, często o niskich kwalifikacjach lub z krajów spoza UE, częściej są pracownikami tymczasowymi, zarabiają mniej niż Włosi i mają wyższą stopę bezrobocia (13 % w porównaniu z 8,7 %) oraz wyższy odsetek młodzieży NEET, zwłaszcza wśród młodzieży i kobiet.

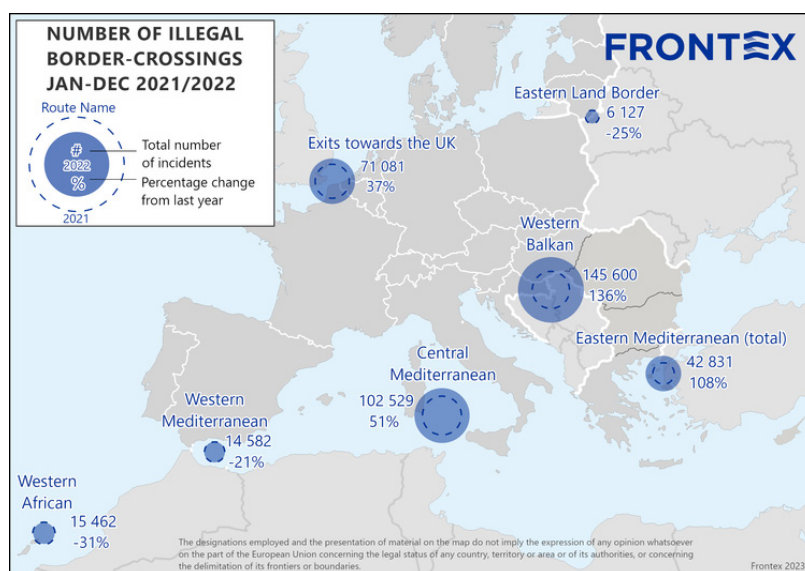
Więcej niż jedna na cztery zagraniczne rodziny żyje w absolutnym ubóstwie, w porównaniu z 6% rodzin włoskich. Dzieci etniczne są szczególnie zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Częściej też rezygnują z edukacji szkolnej.

Migranci i mniejszości etniczne są najbardziej dotknięci niską wydajnością publicznych służb zatrudnienia, a także słabą opieką społeczną i usługami mieszkalnictwa publicznego. Bariery językowe i kulturowe nie ułatwiają tej sytuacji.

2.4.2.2 Osoby ubiegające się o azyl, uchodźcy

Szlak środkowosródziemnomorski był najczęściej używany przez nielegalnych przybyszów z Libii, Tunezji i Algierii w kierunku Sycylii i włoskich wysp, głównie Lampedusy. W 2020 r. największy wzrost odnotowali przybysze z Tunezji, głównie Tunezyjczycy (87%), a następnie mieszkańcy Wybrzeża Kości Słoniowej i Gwinei. Kolejne, ale istotne szlaki to szlak bałkański, prowadzący drogą lądową z Grecji i Turcji, oraz szlak wschodniosródziemnomorski, biegnący z Egiptu, Grecji i Turcji do wybrzeży Apulii. Tą drogą często podążają Pakistańczycy i osoby z Bangladeszu.

Rysunek 30. Europejska Agencja Straży Granicznej i Przybrzeżnej (Frontex).

Źródło: <https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/eu-s-external-borders-in-2022-number-of-irregular-border-crossings-highest-since-2016-YsAZ29>

Przekroczenia granicy osiągnęły szczyt w 2016 r., kiedy we Włoszech wylądowało 181 436 osób; ale liczba przyjazdów spadła w 2018 i 2019 r. W 2020 r. ponownie wzrosła, osiągając 34 154

¹⁰⁶ Istat, Annual report 2022

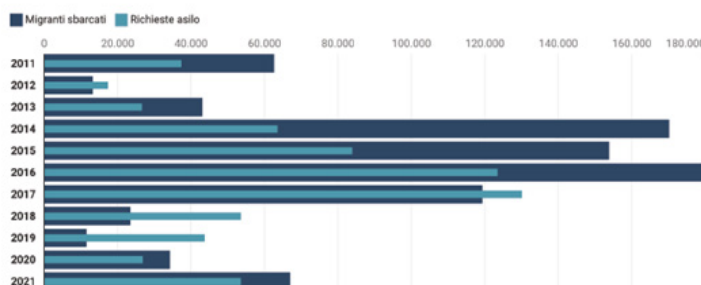

osoby i już 53 275 w październiku 2021 r.

Według Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w 2021 r. przez Morze Śródziemne, we Włoszech wylądowało 67 040 osób, z czego 9 478 to małoletni cudzoziemcy bez opieki (UFM). Przybyli głównie z Tunezji, Libii, Egiptu i Grecji.

W 2022 r. trend ponownie rośnie, z 105 129 osobami między 1 stycznia a końcem grudnia¹⁰⁷. Ale nie wszystkim udaje się dotrzeć na drugą stronę Morza Śródziemnego: między początkiem 2021 a wrześniem 2022 co najmniej 2500 migrantów, którzy opuścili Libię, zmarło lub zaginęło na morzu (1553 w samym 2021), a między 2021 a majem 2022 prawie 40 000 zostało przechwyconych przez libijską straż przybrzeżną w środkowej części Morza Śródziemnego i przymusowo zawróconych do Libii (32 425 w samym 2021 r.), gdzie są przetrzymywani w przepelnionych ośrodkach zatrzymań. W grudniu 2021 roku Sąd Najwyższy uznał Libię za miejsce niebezpieczne, uznając opór przeciwko przymusowemu powrotowi do tego kraju za samoobronę. Poniższa tabela przedstawia odsetek migrantów, którzy przybyli do Włoch drogą morską oraz wniosków o azyl w latach 2011-2021.

Rysunek 31. Migranci przybywający drogą morską (na niebiesko) i wnioski o azyl (na zielono).

Źródło: Sprawozdanie roczne za 2022 r., Istat.

W lutym 2022 r., wraz z początkiem stanu wyjątkowego w Ukrainie, liczba małoletnich bez opieki we Włoszech jeszcze bardziej wzrosła. W czerwcu było ich 15 595, w tym 5 392 Ukraińców, co czyni ich najliczniej reprezentowaną narodowością (34,6%).

Włoska procedura postępowania z nielegalnymi imigrantami jest następująca:

1. Uratowani lub zatrzymani migranci o nieuregulowanym statusie są przenoszeni do jednego z czterech obecnie aktywnych punktów na terytorium Włoch w celu przeprowadzenia badań lekarskich i wstępnej identyfikacji, otrzymania pierwszej pomocy i informacji dotyczących ich statusu, imigracji i azylu ustawowego.
2. Następnie kierowani są do ośrodków recepcyjnych pierwszego stopnia, dyslokowanych na terenie kraju, w których mogą przebywać, dopóki nie rozpatrzy się ich wniosków o ochronę międzynarodową. Osoby, które zdecydują się o nie ubiegać lub nie spełniają w/w wymagań, przetrzymywane są w Ośrodkach Repatriacyjnych (CPR), oczekując na repatriację.
3. Osoby ubiegające się o azyl są przyjmowane przez Zintegrowany System Przyjęć (SAI), rozległą sieć rozproszoną gościnności, zarządzaną wspólnie przez lokalne instytucje z organizacjami społecznymi.

¹⁰⁷ Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Tablica statystyczna na dzień 15 lutego 2023 r. http://www.libertaciviliimmigrazione.dlci.interno.gov.it/sites/default/files/allegati/cruscotto_statistico_giornaliero_15-02-2023.pdf

Po raz pierwszy wdrożono plan przyjmowania Ukraińców, który oprócz zapewnienia natychmiastowego dostępu do pracy i podstawowych obszarów opieki społecznej (mieszkania, szkolnictwo, opieka zdrowotna itp.), uzupełnił już istniejącą sieć (SAI/CAS) w połączeniu z powszechnymi formami przyjmowania i wsparcia dla samodzielnych kwater.¹⁰⁸

2.4.3 Imigracja – Krajowe ramy prawne

Podobnie jak w innych krajach europejskich, Włochy przyjęły podejście utylitarystyczne. Wjazd i pobyt migrantów w kraju opiera się na systemie kwot ustalanych corocznie przez rząd zgodnie z zapotrzebowaniem na siłę roboczą (dekret o przepływach D.L72/2022)¹⁰⁹. Regularny pobyt migrantów jest dozwolony przez regularną aktywność zawodową, która jest poświadczona poprzez:

- umowa o zamieszkanie
- wydanie zezwolenia na pobyt o maksymalnym okresie dwóch lat w przypadku stałych relacji (do jednego roku w innych przypadkach).
- Bez spełnienia tych warunków migrant popełnia przestępstwo nielegalnego wjazdu. Konsekwencją jest umieszczenie w Ośrodku Identyfikacji i Wydalen.

W 2022 roku Dekret o przepływach nadal zмага się z potrzebami włoskiej gospodarki, wybierając zamiast tego stopniowe ograniczanie kwot siły roboczej. Jest to istotny problem dla starzejącego się kraju, jakim są Włochy, który zmierza ku coraz bardziej negatywnemu bilansowi demograficznemu ludzi w wieku produkcyjnym¹¹⁰.

Obecna sytuacja we Włoszech dotycząca migracji cechuje się niebezpieczną niejednoznacznością: podczas gdy oficjalne polityki kształtują się powoli i nadal mają trudności ze znalezieniem spójności i długoterminowej perspektywy. Nieformalne praktyki i polityki rządzą całym krajem, gdzie praca migrantów jest deklарowana nielegalnie, oferowana po niskich cenach i z niewielkimi gwarancjami (patrz na nielegalny system pracy nazywany Caporalato¹¹¹).

Poza rządem włoskim i organizacjami pozarządowymi, warto zwrócić uwagę na inne organizacje działające na rzecz integracji imigrantów i uchodźców:

- Włoska Koordynacja Wspólnot Opieki (CNCA) - federacja zrzeszająca około 250 Organizacji sektorowych, w tym spółdzielnie socjalne, ośrodki wsparcia, opieki i leczenia społeczności itp.¹¹²
- Korytarze Humanitarne, ustanowione na podstawie protokołu ustaleń między Ministerstwem Spraw Zagranicznych i Współpracy Międzynarodowej – Dyrekcja Generalna ds Włochów za granicą i polityka migracyjna, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych – Departament ds. Cywilnych Wolności i Imigracja, Wspólnota św. Idziego, Federacja Ewangelików Kościoły we Włoszech (FCEI) i Tavola Valdese (Kościoł Waldensów).¹¹³

¹⁰⁸ <https://emergenze.protezionecivile.gov.it/en/pagina-base/system-reception-and-assistance-ukrainian-population>

¹⁰⁹ <https://www.interno.gov.it/it/servizi/servizi-line/procedure-flussi>

¹¹⁰ <https://osservatoriocipi.unicatt.it/ocpi-pubblicazioni-dinamiche-demografiche-e-mercato-del-lavoro-chi-sostituirà-i-baby-boomers>

¹¹¹ Europejski Instytut Uniwersytecki/Centrum Badań Zaawansowanych im. Roberta Schumana: Czy włoskie rolnictwo jest „czynnikiem przyciągającym” nielegalną migrację? a jeśli tak, to dlaczego?

¹¹² <https://www.cnca.it/cnca-english/>

¹¹³ <https://www.humanitariancorridor.org/en/humanitarian-corridors/>

2.4.3.1 Najważniejsze wydarzenia historyczne dotyczące polityki imigracyjnej

Włochy są stroną prawie wszystkich traktatów ONZ dotyczących praw człowieka, z wyjątkiem Międzynarodowej konwencji o ochronie praw wszystkich pracowników migrujących i członków ich rodzin z 1990 r. Podpisały również wszystkie podstawowe i rządowe konwencje promowane przez Międzynarodową Organizację Pracy (MOP). Będąc częścią Unii Europejskiej, podlegają wspólnotowym politykom i regulacjom, takim jak Dublin III (rozporządzenie 604/2013). Ponadto są członkiem Układu z Schengen.¹¹⁴

Państwo włoskie sprawuje wyłączną jurysdykcję w zakresie wjazdu, pobytu i statusu prawnego obywateli spoza UE, w tym ochrony międzynarodowej i obywatelstwa. Na podstawie skonsolidowanej ustawy o imigracji (D.Lgs. 286/1998)¹¹⁵, szczebel centralny pełni rolę koordynującą w zakresie polityk integracyjnych wdrażanych przez regiony, prowincje autonomiczne i administracje lokalne. Środki na realizację obejmują Narodowy Fundusz Polityki Społecznej.

Zasady przyjmowania osób ubiegających się o azyl i uchodźców (ASR) odzwierciedlają zdecentralizowaną strukturę instytucjonalną kraju.

Standardowym kanałem przyjmowania był System Ochrony Osób Ubiegających się o Azyl i Uchodźców (Sistema di Protezione per Richiedenti Asilo e Rifugiati, SPRAR). Ustanowiony ustawą 189/2002 i znowelizowany ustawą 132/2018, SPRAR opierał się na współpracy z Krajowym Stowarzyszeniem Gmin Włoskich (ANCI) i władzami lokalnymi, które realizowały projekty recepcyjne przy wsparciu finansowym ze szczebla centralnego¹¹⁶.

Władze lokalne, we współpracy z trzecim sektorem, gwarantowały zintegrowane interwencje recepcyjne, które wykraczały poza zwykłą dystrybucję żywności i zakwaterowania, zapewniając uzupełniające informacje, wsparcie, pomoc i działania orientacyjne, poprzez budowę indywidualnych ścieżek integracji społeczno-ekonomicznej.

Jednak w celu zrekompensowania niedorozwoju SPRAR, zgodnie z podejściem odgórnym, regularnie tworzone były ośrodki recepcyjne nadzwyczajne (Centri di Accoglienza Straordinaria, CAS). CAS przeważały pod względem ilościowym, pomimo ich tymczasowego i awaryjnego charakteru. Ustawą 132/2018 SPRAR został zastąpiony systemem ochrony osób posiadających ochronę międzynarodową i małoletnich cudzoziemców bez opieki (Sistema di protezione per titolari di protezione internazionale e per minori stranieri non accompagnati, SIPROIMI), ograniczając dostęp do zintegrowanych usług recepcyjnych wyłącznie dla uznanych uchodźców.

Obecnie osoby ubiegające się o azyl nie są już przyjmowane w nowym systemie recepcyjnym SIPROIMI, ale tylko w ośrodkach rządowych pierwszej linii lub CAS (SIRIUS, 2019). Główne problemy to:

- ograniczenia w dostępie do usług publicznych, naruszające ustanowioną zasadę równości w art. 3 Konstytucji (ASGI, 2018)
- zwiększenie liczny osób o nieuregulowanym statusie pobytu.

SIPROIMI został przemianowany na SAI-Reception and Integration System z D.L. 130/2020 i obejmuje teraz uchodźców, osoby ubiegające się o azyl, małoletnich cudzoziemców bez opieki, cudzoziemców powierzonych włoskim służbom społecznym.

Ofiary klęsk żywiołowych, migranci o szczególnej wartości cywilnej, posiadacze zezwolenia na pobyt w celu leczenia, posiadacze zezwolenia na pobyt ze specjalną ochroną (ochrona socjalna,

¹¹⁴ Strona internetowa Dykasterii ds. Promowania Integralnego Rozwoju Człowieka <https://migrants-refugees.va/country-profile/italy/>

¹¹⁵ Ujednolicona ustawa o imigracji (D.Lgs. 286/1998), zmieniona w szczególności ustawą 189/2002

¹¹⁶ Sztuka. 32 Ustawa 189/2002.

ofiary przemocy domowej, ofiary wyzysku w pracy) są również uwzględniane w NOK. Sieć ta składa się z ANCI, Krajowego Stowarzyszenia Gmin Włoskich, Fundacji Cittalia i Servizio Centrale i razem prowadzą różne działania mające na celu integrację imigrantów, a mianowicie doradztwo i pomoc techniczną dla władz lokalnych oraz monitorowanie obecności osób ubiegających się o ochronę międzynarodową i beneficjentów ochrony międzynarodowej we Włoszech.

Jak opublikowano na [oficjalnych stronach internetowych](#), głównym celem Sieci SAI jest wspieranie imigrantów, uchodźców i osób ubiegających się o azyl oraz tych, którzy generalnie znajdują się w trudnej sytuacji w obcym kraju poprzez „indywidualny program mający na celu umożliwienie tej osobie odzyskania poczucia niezależności, aby w ten sposób cieszyć się efektywnym zaangażowaniem w życie”.

2.4.3.2 Zasady integracji

Ogólnie rzecz biorąc, Włochy nie mają samodzielnego prawa integracyjnego.¹¹⁷Na poziomie oficjalnym włoska polityka migracyjna umieściła potrzeby gospodarcze i rynku pracy kraju w centrum współistnienia obywateli Włoch i obcokrajowców. W ostatnich latach rząd włoski wprowadził następujące środki:

1. Umowa integracyjna z 2012 r. ustanowiła umowę integracyjną, dla której migranci muszą „uczestniczyć w życiu gospodarczym, społecznym i kulturalnym społeczeństwa”, w tym osiągnąć dostateczny poziom znajomości języka włoskiego (poziom A2 Europejski System Opisu Kształcenia Językowego, CEFR) i posiadają obowiązek szkolny nieletnich. Niestety, nie są wymagane żadne proaktywne działania ze strony instytucji rządowych lub lokalnych podmiotów wspierające dialog międzykulturowy.
2. Po 2015 r. (zob. stan wyjątkowy w Afryce Północnej), powstał trzy poziomowy system recepcyjny dla ASR (142/2015). Władze lokalne, we współpracy z prywatnymi firmami i trzecim sektorem, gwarantują interwencje „zintegrowanej recepcji”, które wykraczają poza zwykłą dystrybucję żywności i mieszkań, zapewniając prawne i społeczne działania w kierunku niezależności, a także budowanie spersonalizowanej ścieżki włączenia społecznego i społecznej integracji ekonomicznej.
3. Plan integracji (2017) wzmocnił wzajemne zaangażowanie:
  - Migrant musi „nauczyć się języka włoskiego, podzielać podstawowe wartości Włoch, znać Włoską konstytucję, przestrzegać prawa, uczestniczyć w życiu gospodarczym, społecznym i kulturalnym terytorium, na którym mieszka”.
  - Włoski rząd zagwarantował „równość i godność; wolność, religia; dostęp do edukacji i szkoleń; interwencje mające na celu ułatwienie integracji w społeczeństwie i przestrzeganie jego niezwykłych wartości”. To był kolejny krok w kierunku bardziej partycypacyjnego i równego zrozumienia współistnienia. Niemniej jednak, koncentracja na bezpieczeństwie zniechęcała do integracji z miejscową ludnością.

Ustawa 2018 n. 132 zracjonalizowała system SPRAR oraz przepisy zapewniające uznawanie obywatelstwa. Skutkiem tej ustawy są nowe nieprawidłowości i mniej gwarancji, które zniechęcają do współistnienia z miejscową ludnością.

- Jak wykazały różne badania naukowe¹¹⁸ mieszkalnictwo i zatrudnienie wydają się najważniejszymi wyzwaniami dla integracji migrantów po 2014 r. we Włoszech. Ich sytuacja pogarsza się z powodu takich problemów jak:
- niepewny status prawny (np. osoby ubiegające się o azyl, oczekujące na decyzję w sprawie ich wniosku lub odwołania się od niej przed Trybunałem lub osoby z odrzuconymi wnioskami o azyl)

¹¹⁷ https://ec.europa.eu/migrant-integration/country-governance/governance-migrant-integration-italy_en

¹¹⁸ Projekt WHOLE-Comm, Country report on multilevel dynamics – Włochy, 2022, <https://whole-comm.eu/country-report/country-report-on-multilevel-dynamics-italy/>

- słaba znajomość języka włoskiego ze względu na ograniczony dostęp do kursów językowych i ograniczone możliwości ćwiczenia języka w ośrodkach recepcyjnych i miejscach pracy, gdzie występuje segregacja etniczna
- luka uchodźcza (ograniczenia w dostępie do pomocy i usług), która uderza w osoby przybywające przez kanał azylowy, tj. prawie całą naszą populację docelową.

Więcej informacji na temat możliwości życia i pracy imigrantów we Włoszech można znaleźć na oficjalnej stronie internetowej: <https://integrazioneimmigranti.gov.it/en-gb/Esplora-tag/id/43>

2.4.3.3 Integracja imigrantów w regionie Marche

Przyjęta przez region Marche strategia w obszarze zarządzania migracjami obejmuje zrównoważony rozwój imigranta. Perspektywa ta ma jako główny, pozytywny efekt, osiągnięcie indywidualnej autonomii i upodmiotowienia społecznego beneficjentów. Lokalne organizacje pozarządowe/OSC i władze przyjęły holistyczne podejście do kwestii migracji, pomagając tym osobom, poprzez specjalny mentoring nawet po okresie SPRAR. Pozytywne efekty odnotowane w wielu różnych projektach związanych z migrantami¹¹⁹ i inicjatywy nabierają szczególnej wartości. Władze lokalne, uniwersytety i organizacje pozarządowe/OSC ciężko pracują nad włączeniem imigrantów i zbiorowym wzmocnieniem kultury.

„[Regionalny plan integracji migrantów PRIMM Marche](#)” jest przykładem dobrej praktyki, ponieważ integruje 5 celów zrównoważonego rozwoju, angażując wiele obszarów społecznych obejmujących dzieci migrantów, w odniesieniu do których osiągnięto następujące cele: promowanie integracji, zwalczanie przerywania nauki i zarządzanie luką w nauce, promowanie uczestnictwa w stowarzyszeniach; promocja dostępu do usług integracyjnych: socjalnych, finansowych, zdrowotnych, mieszkaniowych, informacji o posiadaczach ochrony; promowanie aktywnego udziału migrantów w stowarzyszeniach.

Rysunek 32. Regionalny plan integracji migrantów PRIMM Marche.

Źródło: <https://www.migrantimarche.eu/>

Program realizowano za pośrednictwem zintegrowanej platformy internetowej, na której imigranci mieli do wyboru 6 obszarów tematycznych, które w ramach formularza „Jak to zrobić” dostarczały informacji i praktycznych wskazówek. Te 6 wymiarów dotyczy aspektów społecznych, zdrowotnych, regulaminów pracy, edukacji i kultury oraz aspektów mieszkaniowych.

¹¹⁹ Solidarity Marche, Lannutti, V. 2021, Quaderni del Consiglio Regionale delle Marche, https://www.consiglio.marche.it/ificazione_e_comunicazione/publicazioni/quaderni/pdf/350.pdf

Różne sposoby integracji przykłady dobrych praktyk, które sprawdzają się w organizacjach partnerskich

3.1 Dobre praktyki w Polsce

DOBRE PRAKTYKI 1 - POLSKA
<p>Tytuł projektu Polska dla początkujących i zaawansowanych</p>
<p>Rezultaty</p> <ul style="list-style-type: none"> • Warsztaty i szkolenia online o tematyce międzykulturowej dla seniorów i nauki języka polskiego jako obcego. • Warsztaty, szkolenia i coaching dla wolontariuszy – uczestników sieci wsparcia. • Spotkania integracyjne dla uczestników sieci wsparcia. • Grupa inicjatywna spotkań seniorów i imigrantów w celu nauki języka polskiego (jeden na jeden). • Spotkania warsztatowe grupy mieszanej seniorów i migrantów – wypracowanie pomysłów na zajęcia otwarte dla seniorów z różnych środowisk. • Otwarte zajęcia dla seniorów w organizacjach i instytucjach pracujących na rzecz i/lub z seniorami. Propozycje mogą obejmować poznanie kuchni różnych krajów, opowieści o zwyczajach (np. związanych ze świętami), naukę tańców narodowych, regionalnych. • Opracowanie i udostępnienie publikacji Model Integracji Seniorów i Migrantów. • Zorganizowanie seminarium podsumowującego projekt <p>Projekt realizowany w partnerstwie: Fundacja Polskie Forum Migracyjne and Towarzystwo Inicjatyw Twórczych “ę”.</p> <p>GRUPA DOCELOWA</p> <p>Grupą zaangażowaną w działania projektowe byli seniorzy i imigranci.</p> <p>Czy uczestnictwo ma wpływ na postawy społeczne? A może wspiera integrację społeczną? Jeśli tak, to jak?</p> <p>Działania projektowe umożliwiły zaangażowanie w wolontariat zarówno seniorów, jak i imigrantów. Udział w projekcie dał obu grupom możliwość nawiązania nowych znajomości, poszerzenia sieci kontaktów oraz zbudowania pozytywnych relacji w lokalnym środowisku. Wzrosły też kompetencje językowe imigrantów, którzy przez około rok spotykali się w rozmowach w parach z polskimi seniorami</p>

Co możemy wynieść z badania, projektu, artykułu, sieci, inicjatywy (wyciągnięte wnioski)?

Znajomość języka kraju, w którym mieszkasz jest podstawą do integracji. Imigranci na wczesnym etapie uczą się języka, aby nauczyć się żyć w danym kraju i móc załatwić podstawowe sprawy. W późniejszym okresie często chcą poprawić jakość swojego życia, znaleźć lepszą pracę, potwierdzić kwalifikacje zdobyte w kraju pochodzenia. Tutaj dobre kompetencje językowe stają się niezbędne. Dlatego sprawdzone metody, które dodatkowo sprzyjają integracji społecznej, mogą pozytywnie wpływać na procesy integracyjne. Projekt ten pokazał, jak można wykorzystać potencjał seniorów jako native speakerów. Jak rozmowy z obcokrajowcami mogą pomóc w budowaniu wzajemnych relacji? Jak stworzyć przestrzeń do budowania świadomości międzykulturowej i rozumienia innych kultur? Pokazano również możliwości i sposoby zaangażowania społecznego w działania wolontariackie zarówno seniorów, jak i imigrantów.

MATERIAŁY I DODATKOWE MATERIAŁY INTERAKTYWNE

Publikacja prezentująca wyniki projektu w języku angielskim, polskim i ukraińskim jest dostępna tutaj

<https://e.org.pl/projekty/polska-dla-pocztakujacych-i-zaawansowanych/>

LINK DO STRONY INTERNETOWEJ:

<https://e.org.pl/projekty/polska-dla-pocztakujacych-i-zaawansowanych/>

<https://forummigracyjne.org/projekt/polska-dla-pocztakujacych-i-zaawansowanych>

DOBRE PRAKTYKI 2 - POLSKA
Tytuł projektu:

Warszawa dla średniozaawansowanych

Warszawa dla początkujących

GRUPA DOCELOWA

W projektach uczestniczyli cudzoziemcy, dorośli oraz dzieci i młodzież. „Warszawa dla początkujących” to projekt skierowany do dzieci i młodzieży z zagranicy, które poznają lub przywołują polską kulturę.

W projekt zaangażowani byli także rodzice. Wspólnie uczyli się języka polskiego, korzystając z instrumentów opracowanych w ramach projektu.

Czy uczestnictwo ma wpływ na postawy społeczne? A może wspiera integrację społeczną? Jeśli tak, to jak?

Głównym zadaniem projektu było nauczanie cudzoziemców języka polskiego, jednak organizacja tego procesu pozwoliła na budowanie relacji międzyludzkich poprzez wspólną naukę i poznawanie polskiej kultury.

Co możemy wynieść z badania, projektu, artykułu, sieci, inicjatywy (wyciągnięte wnioski)?

Doświadczenia z obu opisanych projektów mogą być cenną wskazówką do działań w środowiskach lokalnych dla organizacji i osób uczących języka polskiego jako obcego. Pokazują one, że nauka języka w kraju goszczącym nie musi odbywać się wyłącznie w klasie. Przy organizacji szkoleń językowych można wykorzystać naturalnie dostępne przestrzenie i rekwizyty. Łączyć język z kulturą i innymi dziedzinami życia.

Do dorosłych, zazwyczaj zapracowanych imigrantów, warto dotrzeć poprzez ich dzieci. Wspólne zaangażowanie ich w naukę języka i korzystanie z dóbr kultury kraju goszczącego.

MATERIAŁY I DODATKOWE MATERIAŁY INTERAKTYWNE

https://issuu.com/frse/docs/jows-4-2021_online/s/14371922

<https://jows.pl/artykuly/naucz-sie-jezyka-w-muzeum-wywiad-z-katarzyna-k-caplot>

LINK DO STRONY INTERNETOWEJ:

<https://epale.ec.europa.eu/pl/blog/projekt-muzeum-warszawy-warszawa-dla-srednio-zaawansowanych-czyli-edukacja-muzealna-w-sluzbie>

DOBRE PRAKTYKI 3 - POLSKA**Tytuł:**

Edukacyjne Centrum Integracji w Fundacji PCKK Edukacja i Rozwój

GRUPA DOCELOWA

Do kogo skierowana jest praktyka? (grupy docelowe)

W projektach edukacyjnych realizowanych przez Fundację PCKK biorą udział: dorośli, seniorzy i młodzież. To Polacy oraz imigranci z różnych krajów.

Czy uczestnictwo ma wpływ na postawy społeczne? A może wspiera integrację społeczną? Jeśli tak, to jak?

Celem działalności Fundacji PCKK jest włączenie osób dorosłych w proces uczenia się przez całe życie. Odbywa się to tak, że w niektórych działaniach są uczestnikami, a w innych mogą być liderami. Uczestnictwo we wspólnej nauce sprzyja budowaniu relacji międzyludzkich i nawiązywaniu przyjaźni. Działania realizowane w grupach międzynarodowych i różnowiekowych sprzyjają integracji społecznej.

Co możemy wynieść z badania, projektu, artykułu, sieci, inicjatywy (wyciągnięte wnioski)?**MATERIAŁY I DODATKOWE MATERIAŁY INTERAKTYWNE****LINK DO STRONY INTERNETOWEJ:**

<https://www.fundacjapckk.org.pl/>

3.2 Dobre praktyki w Danii

DOBRA PRAKTYKA 1 – DANIA
<p>Tytuł projektu</p> <p>Network House Gentofte -Promowanie integracji i włączenia społecznego uchodźców</p>
<p>GRUPA DOCELOWA</p> <p>Uchodźcy</p> <p>Czy uczestnictwo ma wpływ na postawy społeczne? A może wspiera integrację społeczną? Jeśli tak, to jak?</p> <p>Działania zorganizowane przez Network House wywarły wpływ na uczestników pomagających uchodźcom w zaaklimatyzowaniu się w duńskim społeczeństwie. W domu uchodźcy z łatwością znajdują wsparcie i odpowiedzi na wiele pytań w tym samym miejscu, których udzielają zarówno pracownicy gminy, jak i wolontariusze. W rezultacie lepiej rozumieją swoje nowe społeczeństwo, jego ludzi i systemy oraz czują się uprawnieni do wzięcia w nim udziału. Tworzone są również trwałe sieci społeczne, w których uczestniczą zarówno uchodźcy, jak i osoby lokalne.</p> <p>Co możemy wynieść z badania, projektu, artykułu, sieci, inicjatywy (wyciągnięte wnioski)?</p> <p>Projekt jest przykładem doskonałej dobrej praktyki (23 lata) i współpracy między rządem, władzami lokalnymi, lokalnymi organizacjami pozarządowymi i wolontariuszami, którzy wspólnie pomagają uchodźcom w każdym wieku w ich integracji: od zajęć dla małych dzieci (od 2 roku życia), wspieranie dzieci w odrabianiu prac domowych, naukę języka duńskiego, doradztwo dla dorosłych w każdej sprawie dotyczącej życia w Danii, w tym w znalezieniu roweru, mebli i innych niezbędnych przedmiotów przy wsparciu mieszkańców. Integracja odbywa się również poprzez zorganizowane wycieczki i bezpłatne obiady.</p> <p>MATERIAŁY I DODATKOWE MATERIAŁY INTERAKTYWNE</p> <p>https://netvaerkshuset.dk/aktiviteter/</p> <p>LINK DO STRONY INTERNETOWEJ:</p> <p>https://netvaerkshuset.dk/</p>

DOBRE PRAKTYKI 2 – DANIA

Tytuł projektu

FAKTI - Domy integracyjne dla kobiet w Kopenhadze

GRUPA DOCELOWA

Najbardziej wrażliwe kobiety z mniejszości etnicznych – większość z nich powyżej 40 roku życia, stykające się z problemami traumy i PTSD.

Czy uczestnictwo ma wpływ na postawy społeczne? A może wspiera integrację społeczną? Jeśli tak, to jak?

Niezależna firma konsultingowa Als Research przeprowadziła ocenę FAKTI w 2017 r. na podstawie obecności w domu i wywiadów z użytkowniczkami i partnerami. Głównym wnioskiem z oceny było to, że dom jest niezwykle korzystny dla jego użytkowniczek. Partnerzy FAKTI stwierdzili, że dostrzegają znaczący pozytywny wpływ na użytkowniczki domu, skutkujący lepszym samopoczuciem fizycznym, psychicznym i społecznym. FAKTI udaje się przyciągać i utrzymywać regularne wizyty członkiń wrażliwej grupy docelowej, do której inaczej trudno dotrzeć.

Codziennie FAKTI odwiedza 50-70 kobiet. W sumie jest 10 000 wizyt rocznie. Samo stowarzyszenie liczy 420 członków. Kobiety korzystające z domu zauważają poprawę w swoim samopoczuciu fizycznym, psychicznym i społecznym.

Wpływ na to mają również dzieci tych kobiet, ponieważ ich matki budują silne sieci kontaktów, lepiej rozumieją duńskie społeczeństwo i stają się bardziej niezależne. FAKTI działa jako pomost między tymi kobietami a ich gminą, systemem opieki zdrowotnej, szkołą ich dzieci i tak dalej.

Co możemy wynieść z badania, projektu, artykułu, sieci, inicjatywy (wyciągnięte wnioski)?

Dom jest bezpiecznym miejscem dla kobiet w niebezpieczeństwie, z naciskiem na wzmocnienie poprzez kochające i niewymagające środowisko. Podczas gdy większość z nich nie ma pracy i nie mówi po duńsku, FAKTI jest miejscem, w którym uczą się duńskiego i jednocześnie odpoczywają – z jogą lub ogrodnictwem, a także otrzymują poradę, w tym terapię psychologiczną.

MATERIAŁY I DODATKOWE MATERIAŁY INTERAKTYWNE

<https://www.fakti.dk/wp-content/uploads/2023/05/FAKTI-program-sommer-2023.pdf>

LINK DO STRONY INTERNETOWEJ

<https://www.fakti.dk/>

DOBRE PRAKTYKI 3 – DANIA
Tytuł projektu

Różnorodność działań

GRUPA DOCELOWA

Początkowo koncentrowano się na kobietach pochodzących z mniejszości etnicznych, obecnie otwarte również na mężczyzn i dzieci.

Czy uczestnictwo ma wpływ na postawy społeczne? A może wspiera integrację społeczną? Jeśli tak, to jak?

Wpływ jest holistyczny, działania tworzą wzmocnienie, lepszą integrację i włączenie dla kobiet i ich rodzin. Jednym z przykładów sukcesu jest społeczno-ekonomiczny projekt „Wyślij więcej przypraw”, który odniósł sukces pod względem tworzenia miejsc pracy, poczucia własnej wartości i uznania projektu ze strony społeczeństwa.

Uczestnicy otrzymują silne sieci wsparcia, dowiadują się więcej o swoich prawach i obowiązkach w społeczeństwie oraz o kwestiach zdrowotnych i stają się coraz bardziej samowystarczalni.

Co możemy wynieść z badania, projektu, artykułu, sieci, inicjatywy (wyciągnięte wnioski)?

Inicjatywa ta jest bardzo dobrym przykładem historii sukcesu samopomocy, organizacji założonej przez kobiety etniczne w potrzebie, obecnie ogólnokrajowej sieci oferującej wszelkiego rodzaju wsparcie osobom ze środowisk migracyjnych i uchodźczych w Danii, przy wsparciu krajowych i lokalnych autorytetów.

MATERIAŁY I DODATKOWE MATERIAŁY INTERAKTYWNE

Przeczytaj dużo więcej o Send More Spices: www.sendflerekryderier.dk

LINK DO STRONY INTERNETOWEJ

<https://diversityworks.dk>

DOBRE PRAKTYKI 4 – DANIA
Tytuł projektu

Program mentorski

GRUPA DOCELOWA

Imigranci

Czy uczestnictwo ma wpływ na postawy społeczne? A może wspiera integrację społeczną? Jeśli tak, to jak?

Wpływ jest silny, na poziomie osobistym, społecznym i zawodowym. Uczestnicy uzyskują pewność siebie poprzez integrację z lokalną społecznością, lepsze zrozumienie lokalnej mentalności i zwyczajów, nakazów i zakazów. Mogą nawet znaleźć pracę, zaprzyjaźnić się. Głównym celem jest integracja społeczna.

Co możemy wynieść z badania, projektu, artykułu, sieci, inicjatywy (wyciągnięte wnioski)?

Pozyskanie lokalnego mentora pomaga w integracji, podobnie jak opiekuna do nowego życia w obcym kraju.

LINK DO STRONY INTERNETOWEJ
<https://mentoresbjerg.dk/>
LINK DO STRONY INTERNETOWEJ
<https://mentoresbjerg.dk/>

DOBRE PRAKTYKI 5 – DANIA
Tytuł projektu

Kawiarenki językowe

GRUPA DOCELOWA

Imigranci

Czy uczestnictwo ma wpływ na postawy społeczne? A może wspiera integrację społeczną? Jeśli tak, to jak?

Uczestnicy nabierają pewności co do swoich umiejętności mówienia i rozumienia. Dzięki temu czują się lepiej przygotowani do lokalnego życia społecznego jako część społeczności. Na lekcjach arabskiego dzieci rozwijają swój język ojczysty i umiejętności komunikacyjne, czując aprobatę lokalnego społeczeństwa, a ponadto akceptację i integrację społeczną.

Co możemy wynieść z badania, projektu, artykułu, sieci, inicjatywy (wyciągnięte wnioski)?

Uzyskanie wsparcia w nauce lokalnego języka wraz z rozwojem znajomości języka ojczystego pomaga w integracji poprzez likwidację bariery językowej.

LINK DO STRONY INTERNETOWEJ
<https://mentoresbjerg.dk/>

3.3 Dobre praktyki w Hiszpanii

DOBRE PRAKTYKI 1 – HISZPANIA
<p>Tytuł projektu</p> <p>Laboratorium językowe. Otwarte Centrum Kultury w Barcelonie.</p>
<p>GRUPA DOCELOWA</p> <p>Language Lab to projekt, który obejmuje zarówno lokalną społeczność Barcelony, jak i populację imigrantów, którzy przybyli do miasta. Jest skierowany do członków ich organizacji (osób indywidualnych i organizacji), a także uchodźców i imigrantów, którzy odgrywają aktywną rolę jako uczniowie i nauczyciele.</p> <p>Czy uczestnictwo ma wpływ na postawy społeczne? A może wspiera integrację społeczną? Jeśli tak, to jak?</p> <p>Partycypacja ma istotny wpływ na postawy społeczne, ponieważ Language Lab oferuje przestrzeń, w której możliwa jest wymiana języków, doświadczeń i kultur między ludźmi z całego świata. Ponadto promowana jest integracja społeczna uchodźców i imigrantów na wszystkich poziomach poprzez proces uczenia się i nauczania. Uchodźcy i imigranci mogą uzyskać dostęp do bezpłatnych kursów w zależności od ich sytuacji i uczyć się lokalnych języków. Proces ten ułatwi ich integrację w społeczeństwie przyjmującym, promując ich dostęp do informacji i różnych dziedzin życia codziennego. Promowana jest również integracja społeczna, ułatwiająca uchodźcom i imigrantom możliwość zdobycia nowych umiejętności i doświadczeń jako nauczyciele wielu kursów językowych.</p> <p>Co możemy wynieść z badania, projektu, artykułu, sieci, inicjatywy (wyciągnięte wnioski)?</p> <p>Można promować wspólnotę wymiany wiedzy poprzez języki. Jednocześnie można stworzyć międzykulturowe środowisko do wspólnej nauki i promowania integracji uchodźców i imigrantów w społeczeństwie Barcelony. Projekt ten dotyczy wyzwania związanego z barierami, jakie mogą napotykać uchodźcy i imigranci w dostępie do edukacji formalnej. Dlatego w ramach tego laboratorium językowego edukacja pozaformalna jest sposobem na umożliwienie im zdobycia nowych umiejętności, wiedzy i doświadczeń. Również możliwość zostania nauczycielami wielu kursów może przyczynić się do tego, że poczują się wzmocnieni i podzielą się swoimi możliwościami, wiedzą i kulturą ze studentami i przyjmującą społecznością Barcelony.</p> <p>MATERIAŁY I DODATKOWE MATERIAŁY INTERAKTYWNE</p> <p>Open Cultural Center Spain. 2021. Annual Report. In https://drive.google.com/file/d/1SkS_sIZ1L7v1x0-wWxPmnE39vfESIdS2/view</p> <p>Open Cultural Center Spain. September 2021. Intercambio lingüístico en Barcelona: el primero de muchos por venir. In https://openculturalcenter.org/es/language-exchange-in-barcelona-the-first-of-many-to-come/</p> <p>Open Cultural Center Spain. 2021. OCC Language Classes #OpenLearning. In https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=xTuhkcx6meI</p> <p>LINK DO STRONY INTERNETOWEJ:</p> <p>Open Cultural Center. Language Lab Barcelona. In https://openculturalcenter.org/es/%20language-lab/</p>

DOBRE PRAKTYKI 2 – HISZPANIA
Tytuł projektu

Kurs hiszpańskiego, język harmonii społecznej. ELE-imigranci. Stowarzyszenie na rzecz integracji językowej imigrantów w Madrycie.

GRUPA DOCELOWA

Imigranci, uchodźcy i osoby ubiegające się o azyl, którzy przybyli do Madrytu, rozpoczynają kursy z nowymi mieszkańcami z bardzo podstawową znajomością języka hiszpańskiego. Społeczność lokalna Madrytu, organizacje pozarządowe i nauczyciele są również zaangażowani jako aktorzy w tworzenie sieci językowych i społeczno-kulturowych, które mogą ułatwić integrację imigrantów.

Czy uczestnictwo ma wpływ na postawy społeczne? A może wspiera integrację społeczną? Jeśli tak, to jak?

Programy i kursy tego stowarzyszenia mają istotny wpływ zarówno na postawy społeczne, jak i wsparcie integracji społecznej imigrantów w Madrycie. Asociación para la integración lingüística del inmigrante w Madrycie koncentruje się na prawie imigrantów do posiadania wysokiej jakości nauczycieli, programów i materiałów na takich samych warunkach jak inne lokalne szkoły oraz w procesie, który może pomóc imigrantom w nauce hiszpańskiego, sprzyjając ich integracji językowej i zawodowej. Język hiszpański jest pomyślany w ramach tego stowarzyszenia i jego programów jako język współistnienia.

Co możemy wynieść z badania, projektu, artykułu, sieci, inicjatywy (wyciągnięte wnioski)?

Znaczenie rozumienia języka hiszpańskiego jako języka współistnienia, udzielającego wsparcia w procesie nauki języka w ramach integracji społeczno-kulturowej i zawodowej imigrantów. Ponadto korzyści płynące z promowania tworzenia sieci językowych i społeczno-kulturowych, które mogą ułatwić i poprawić integrację imigrantów.

MATERIAŁY I DODATKOWE MATERIAŁY INTERAKTYWNE

Prezentacja wideo Stowarzyszenia na rzecz Integracji Językowej Imigrantów w Madrycie (ASILIM) <https://asilim.org/2021/06/18/conocenos/>

Program «Hiszpański, język współistnienia» w La Casa Encendida. W <https://asilim.org/asilim-en-la-casa-encendida/>

Internetowe warsztaty szkoleniowe dla nauczycieli ELE. XIX edycja kursu. W <https://asilim.org/2022/01/17/talleres-de-formacion-de-profesorado-ele-en-linea-xix-edicion-del-curso/>

LINK DO STRONY INTERNETOWEJ:

Asociación para la integración lingüística del inmigrante in Madrid.

<https://asilim.org/que-hacemos/todo-lo-que-siempre-quisie-preguntar-sobre-ensenanza-de-espanol-a-inmigrantes/>

DOBRE PRAKTYKI 3 – HISZPANIA

Tytuł projektu

Nauka języka Gospodarze Walencji

GRUPA DOCELOWA

Grupą docelową programu są imigranci, których jest rocznie około 200 osób

Czy uczestnictwo ma wpływ na postawy społeczne? A może wspiera integrację społeczną?
Jeśli tak, to jak?

Program ten wspiera integrację społeczną imigrantów w Walencji. Ułatwia nawiązywanie osobistych relacji i włączenie do społeczeństwa przyjmującego. Ponadto w przypadku niektórych procedur wymagana jest znajomość lokalnych języków jak np. kataloński w celu uzyskania zezwoleń na pobyt i obywatelstwa.

Co możemy wynieść z badania, projektu, artykułu, sieci, inicjatywy (wyciągnięte wnioski)?

Program ten oferuje różnorodność wiedzy i działań promujących integrację i migrantów w Walencji. Kursy językowe i edukacja pozaformalna uzupełnione innymi działaniami kulturalnymi wspomagają promocję różnorodności. Ten projekt przynosi wymierne korzyści dużej liczbie imigrantów. Każdego roku w Walencji to ok. 200 osób.

MATERIAŁY I DODATKOWE MATERIAŁY INTERAKTYWNE

València Acull. 2020. Informe Anual 2020.

<https://valencia-acoge.org/wp-content/uploads/2021/05/memoria-activities-2020-CAS.pdf>

LINK DO STRONY INTERNETOWEJ:

València Acull. Aprendizaje de idiomas.

<https://valencia-acoge.org/>

DOBRE PRAKTYKI 4 – HISZPANIA
Tytuł projektu

Kursy językowe. Abraso Cultural, Barcelona

GRUPA DOCELOWA

Migranci i lokalni obywatele Barcelony.

Czy uczestnictwo ma wpływ na postawy społeczne? A może wspiera integrację społeczną? Jeśli tak, to jak?

Kursy językowe wspierają i uzupełniają różnorodność kulturową, etniczną i językową poprzez działania międzykulturowe. Zachęcamy do integracji społecznej imigrantów

podkreślając ich zdolności, wiedzę i rolę - jako głównych aktorów dzielących się swoją wiedzą, kulturą pochodzenia, kontekstem i historią, stają się oni nauczycielami, przewodnikami wycieczek i facylitatorami różnych warsztatów, takich jak warsztaty gotowania. Ten proces może również pomóc przełamywać stereotypy i uprzedzenia wobec imigrantów przybywających, mieszkających i pracujących w Barcelonie.

Co możemy wynieść z badania, projektu, artykułu, sieci, inicjatywy (wyciągnięte wnioski)?

Potrzeba zapewnienia przestrzeni międzykulturowych, które mogą ułatwić proces uczenia się i integracji społecznej imigrantów. Poza tym ważną lekcją jest promocja

możliwości i wiedzy imigrantów.

MATERIAŁY I DODATKOWE MATERIAŁY INTERAKTYWNE

Abraso Cultural: who we are and what we do.

<https://www.youtube.com/watch?v=LjmhUwIEiCQ>

Memoria de actividades. 2021.

<https://abrazocultural.com/wp-content/uploads/2022/05/Memoria-de-Actividades-2021-2.pdf>

Abraso Cultural. 2020. ¿Cómo la cultura ayuda a aprender un idioma?

<https://abrazocultural.com/project/como-la-cultura-ayuda-a-aprender-un-idioma/>

LINK DO STRONY INTERNETOWEJ:

Abraso Cultural. In <https://abrazocultural.com/>

DOBRE PRAKTYKI 5 – HISZPANIA**Tytuł projektu**

Holistyczne programy opieki. Praca z populacją migrantów. Jarit, Stowarzyszenie Obywatelskie. Walencja

GRUPA DOCELOWA

Międzynarodowi imigranci i społeczność przyjmująca Walencji i jej okolic

Czy uczestnictwo ma wpływ na postawy społeczne? A może wspiera integrację społeczną? Jeśli tak, to jak?

Integracja społeczna imigrantów jest promowana z holistycznej perspektywy, dzięki temu można zapewnić nowo przybyłym znajomość lokalnych języków oraz umiejętności i przydatne informacje w innych dziedzinach, które mogą pomóc w ich integracji na rynku pracy. Poza tym postawy społeczne o podejściu międzykulturowym są wspierane przez działania kulturalne i społeczne, które obejmują również uczestnictwo społeczności przyjmującej.

Co możemy wynieść z badania, projektu, artykułu, sieci, inicjatywy (wyciągnięte wnioski)?

Znaczenie holistycznego i międzykulturowego podejścia w promowaniu integracji społecznej imigrantów poprzez proces uczenia się i uzupełnianie kursów języków z innymi kursami i zajęciami kulturalnymi.

MATERIAŁY I DODATKOWE MATERIAŁY INTERAKTYWNE**LINK DO STRONY INTERNETOWEJ:**

Jarit, Asociación Civil. <https://www.jarit.org/>

3.4 Dobre praktyki w Włochy

DOBRE PRAKTYKI 1 – WŁOCHY
<p>Tytuł projektu</p> <p>Projekt CultureLab (H2020) - Promowanie roli kultury w procesie włączania imigrantów do społeczeństwa. COOS</p>
<p>GRUPA DOCELOWA</p> <p>W ramach projektu CultureLabs powstało laboratorium „Bridging Culture Through Arts”.</p> <p>W COOS Marche w niewielkim stopniu zaangażowano uchodźców /osoby ubiegające się o azyl oraz mniejszości etniczne bez znajomości języka włoskiego. W pilotażu brało udział 35 uczestników z ponad 20 różnych krajów zarejestrowanych, lecz zawsze obecnych było tylko 10/12 osób. Ich narodowości rozciągały się od Pakistanu po Peru, Ukrainę, Mali i Bangladesz.</p> <p>Czy uczestnictwo ma wpływ na postawy społeczne? A może wspiera integrację społeczną? Jeśli tak, to jak?</p> <p>Zajęcia organizowane przez COOS oddziaływały na uczestników głównie w obszarze komunikacji – opowiadania o swoich różnicach kulturowych. Imigranci, którzy uczestniczyli w laboratorium Teatru Obrazu zyskali pewność siebie oraz poprawili swoją znajomość języka włoskiego i możliwości komunikacyjne. Brak znajomości języka był dla grupy docelowej jedną z głównych barier w integracji społecznej. Wydarzenia te dały imigrantom możliwość interakcji z tubylcami i zaangażowania się w możliwości tworzenia. Grupa wykorzystwała aktywność artystyczną i stworzyli coś, dzięki czemu byli w stanie przedstawić swoje doświadczenie i tradycję kulturową w sposób nieantagonistyczny i konstruktywny, eliminując stereotypy między kulturami.</p> <p>Co możemy wynieść z badania, projektu, artykułu, sieci, inicjatywy (wyciągnięte wnioski)?</p> <p>Teatr Obrazu pokazał, jak różne kultury mogą się spotykać i prowadzić dialog, bez poczucia uczestników, że są krytykowani lub atakowani. Silne i sztywne tradycje kulturowe, takie jak „Narzucone śluby” można kwestionować i pokojowo omawiać poprzez ironię.</p> <p>Teatr Obrazu może sprzyjać włączeniu społecznemu, zaangażowaniu i budowaniu więzi emocjonalnej wśród uczestników, którzy nie dzielą tego samego języka i kultury.</p> <p>MATERIAŁY I DODATKOWE MATERIAŁY INTERAKTYWNE</p> <p>Theories and Methodologies- Theatre of the oppressed by Augusto Boal https://beautifultrouble.org/toolbox/tool/theatre-of-the-oppressed</p> <p>CultureLabs Platform - Recipes for Social Innovation: https://recipes.culture-labs.eu/#/%20workspace/recipes/640</p> <p>LINK DO STRONY INTERNETOWEJ:</p> <p>CultureLabs project website https://culture-labs.eu/</p> <p>CultureLabs - Partners:COOS https://www.youtube.com/watch?v=LZoaiXd-ZGA</p>

DOBRE PRAKTYKI 2 – WŁOCHY

Tytuł projektu

METAFORA (MELE-VR) – edukacyjny projekt wirtualnej rzeczywistości

GRUPA DOCELOWA

- 4 studentów z Uniwersytetu NTNU w 2022 r
- 4 studentów z Uniwersytetu NTNU w 2023 r. (od połowy kwietnia 2023 r.)
- 10 gości społeczności jednocześnie: 1 z Somalii, 2 z Albanii, 1 z Egiptu, 2 z Pakistanu, 1 z Bangladeszu, 2 z Gambii, 1 z Gwinei
- 10 pedagogów/socjologów/psychologów z mniejszych zespołów Lella (Lella Community, Casadiciotto) z obywatelstwem włoskim.

Czy uczestnictwo ma wpływ na postawy społeczne? A może wspiera integrację społeczną? Jeśli tak, to jak?

Dla studentów NTNU doświadczenie to poszerza wiedzę na temat systemu SAI, mianowicie sposobu, w jaki są przyjmowani uchodźcy, osoby ubiegające się o azyl i małoletni bez opieki, wspierani i integrowani we Włoszech. Lella Community ma 20-letnie doświadczenie w terenie i stale wdraża i poszukuje różnych sposobów integracji imigrantów przybywających do Włoch. Wychowawcy Lelli mają szansę wymienić się praktykami z mieszkańcami Europy Północnej, w której system powitalny, jest bardziej skupiony na powitaniu na drugim lub trzecim poziomie. To partnerstwo może poszerzyć wiedzę społeczności na temat globalnych praktyk powitania i systemu integracyjnego. Z drugiej strony goście społeczności mogą wchodzić w interakcje z różnymi kulturami i różnymi podejściami do edukacji i integracji, a także stawać się bardziej świadomymi kultury europejskiej.

Co możemy wynieść z badania, projektu, artykułu, sieci, inicjatywy (wyciągnięte wnioski)?

Książka „Come fosse casa tua” (Jak gdyby to był twój dom), autorstwa Rosity Deluigi - pedagoga i profesora, podsumowuje 20 lat doświadczeń Wspólnoty Lella. Opisuje

doświadczenia pedagogów i to, jak planowanie pedagogiczne stanowi podstawę każdego z obszarów działalności, jaką prowadzą z uchodźcami, osobami ubiegającymi się o azyl i małoletnimi bez opieki. Społeczny zespół edukacyjny jest stale zaangażowany w badania i szkolenia i chętnie dzieli się wiedzą i praktykami z międzynarodowymi edukatorami.

MATERIAŁY I DODATKOWE MATERIAŁY INTERAKTYWNE

SAI: History, Objectives and Characteristics

<https://www.retesai.it/english/>

People on the move Conference at the NTNU University of Trondheim (Norway) - Dialogue about pedagogical practices: <https://www.youtube.com/watch?v=6ROgeUG7BsU>

Conference transcript: <https://www.lella2001.it/wp-content/uploads/2023/03/people-on-the-move.pdf>

Wikilella - a presentation of the Lella 2001 community and its main activities: www.lella2001.it/wp-content/uploads/2023/04/wikilella2.pdf

Lella 2001 –Cooperative Sociale Onlus –website: www.lella2001.it

Lella 2001 – Facebook page: <https://it-it.facebook.com/cooperativasocialella2001/>

Instagram page: <https://www.instagram.com/cooplella2001/>

REFERENCJE

“Come fosse casa tua”, Rosita Deluigi (2020) Come fosse casa tua.... Comunità Lella: un modello di ingegneria dell’educazione - Rosita Deluigi - Libro - Progedit - Educazione, Società e Pedagogia Militante/Education, Society and Militant Pedagogy | IBS

<https://www.ibs.it/come-fosse-casa-tua-comunita-libro-vari/e/9788861944831>

DOBRE PRAKTYKI 3 – WŁOCHY

Tytuł projektu

PROJEKT FIN – Edukacja finansowa dla migrantów

GRUPA DOCELOWA

W projekcie wzięły udział łącznie 273 osoby o różnym doświadczeniu zawodowym: pracownicy naukowcy, pracownicy socjalni, mediatorzy międzykulturowi, socjologowie, pracownicy izb gospodarczych i stowarzyszeń branżowych, decydenci, doradcy finansowi, księgowi i przedstawiciele inkubatorów biznesu. Nauczyciele języka włoskiego - jako języka obcego - z Wojewódzkiej Edukacji Dorosłych, zaangażowane były także ośrodki (CPIA).

Programy edukacyjne zaplanowano dla 2 głównych grup docelowych:

1. nowo przybyli migranci: w tym uchodźcy i osoby ubiegające się o azyl, nie znające języka włoskiego i mające ograniczone potrzeby finansowe.
2. migranci stali (rezydenci długoterminowi) o niestabilnych warunkach ekonomicznych, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet.

Czy uczestnictwo ma wpływ na postawy społeczne? A może wspiera integrację społeczną? Jeśli tak, to jak?

Projekt FIN wywarł wpływ na uczestników, ponieważ skupiał się na integracji społecznej poprzez wiedzę finansową i włączenie finansowe. Integracja społeczna jest ściśle powiązana i wspierana przez włączenie finansowe.

Włączenie ekonomiczno-finansowe dotyczy zdolności jednostek do planowania i realizacji średnio- i długoterminowych projektów i inwestycji, uczy realizacji celów i zaspokajania potrzeb oraz wiąże je z narzędziami i możliwościami. Jest to bardzo ważne dla migrantów, ponieważ sygnalizuje chęć osiedlenia się w kraju, w którym mieszkają.

Włączenie finansowe jest ściśle powiązane z włączeniem społecznym i wiedzą finansową.

Włączenie finansowe jest kluczowym elementem walki z ubóstwem. Jest szczególnie ważne w sytuacjach kryzysowych.

Co możemy wynieść z badania, projektu, artykułu, sieci, inicjatywy (wyciągnięte wnioski)?

Doświadczenia z zakresu edukacji finansowej zrealizowane w ramach projektu FIN wraz z innymi doświadczeniami we Włoszech i w Europie dostarczyły wielu przydatnych wskazówek w celu zidentyfikowania odpowiednich narzędzi i strategii umożliwiających włączenie finansowe grup szczególnie wrażliwych, takich jak migranci. Wyciągnięte wnioski to:

- materiały dydaktyczne muszą być zróżnicowane w zależności od rodzaju migrantów (nowo przyjeżdżający vs rezydenci długoterminowi),

- dłuższe kursy (ponad 30 h) są bardziej efektywne,
- podręczniki powinny być wyraźnie podzielone według poziomów znajomości języka włoskiego (A1 i A2),
- ważna jest komunikacja i praca warsztatowa z uczestnikami,
- trenerzy muszą także pełnić rolę pośredników, potrafić pobudzać ciekawość,
- do wsparcia przydatne może być również korzystanie z aplikacji/narzędzi cyfrowych i lekcji online w czasie procesu uczenia się,
- warto zastanowić się nad nowymi formami zaangażowania migrantów.

Rekomendacja projektu FIN uwzględnia zapotrzebowanie na produkty finansowe przeznaczone dla osób ze specjalnymi potrzebami, wzmocnienie roli banków, nie tylko przy oferowaniu produktów dostosowanych do potrzeb migrantów, ale także w usuwaniu przeszkód w dostępie do ich podstawowych usług; promocja samozatrudnienia i przedsiębiorczości, dialog pomiędzy na poziomie lokalnym, krajowym i unijnym.

Doświadczenia projektu FIN dostarczyły również ważnych dowodów na to, co Ozili (2020, s. 10) stwierdziła niedawno: „Sama znajomość finansów nie może umożliwić włączenia finansowego. Ponieważ wiedza o tym, jak używać pieniędzy i zarządzać nimi, sama w sobie nie wyeliminuje barier strukturalnych uniemożliwiających dostęp do finansowania”. Oznacza to, że jeśli chcemy osiągnięcia prawdziwego finansowego, a nawet społecznego włączenia migrantów, nie możemy po prostu zapewnić tylko edukacji finansowej. Znajomość finansów jest kluczowym warunkiem wstępnym dla finansowego i społecznego włączenia migrantów, ale wynik ten można skutecznie osiągnąć jedynie wtedy, gdy będziemy w stanie stworzyć kontekst, w którym istnieją również inne warunki sprzyjające włączeniu finansowemu. W tym kontekście projekt FIN przedstawił pewne wytyczne mające na celu wyeliminowanie głównych barier uniemożliwiających włączenie finansowe migrantów.

MATERIAŁY I DODATKOWE MATERIAŁY INTERAKTYWNE

An Italian project of financial education for migrants, L. Cecarini, F. M.a Cesaroni, V. Lannutti, A. Negri (2021)

https://www.researchgate.net/publication/356264370_An_Italian_project_of_financial_education_for_migrants

LINK DO STRONY INTERNETOWEJ

Africa Chiama website: www.lafricachiamo.org

Fin project Facebook page: <https://www.facebook.com/finanzainclusiva>

Rekomendacje dla innych organizacji i osób zajmujących się integracją imigrantów na poziomie lokalnym

Ogólne zalecenia dla decydentów, organizacji pozarządowych i innych organizacji zaangażowanych w integrację imigrantów obejmują: promowanie dialogu międzykulturowego, zapewnienie kursów językowych i szkoleń zawodowych oraz zapewnienie dostępu do podstawowych usług, takich jak opieka zdrowotna i mieszkalnictwo.

Integracja jest procesem dwukierunkowym. Wymaga zaangażowania i zainteresowania zarówno ze strony społeczności lokalnej, jak i imigrantów. Wiele obszarów związanych z integracją wymaga rozwiązań systemowych tworzonych na poziomie centralnym i na poziomie lokalnych władz. Ale organizacje pozarządowe również mogą odegrać tu dużą rolę. Kluczem jest edukacja.

Z punktu widzenia organizacji pozarządowych, jako organizatora edukacyjnych procesów rozwojowych, wierzymy, że warto dbać o świadomość międzykulturową pedagogów i animatorów, a także całej kadry. Drugą grupą, z którą można pracować w tym obszarze, są słuchacze, odbiorcy, uczestnicy działań edukacyjnych organizacji. Otwarte pozostaje pytanie: jak to zrobić?

Przydatne mogą być tutaj materiały kursu e-learningowego opracowane w projekcie Integra oraz przykłady dobrych praktyk opisane w Rozdziale 3, pokazujące różne sposoby integracji.

Większość badaczy zjawisk społecznych zgadza się ze stwierdzeniem, że komunikowanie się w języku kraju, w którym się żyje, jest kluczowym elementem szeroko rozumianej integracji. Dlatego bardzo ważne jest umożliwienie imigrantom doskonalenia kompetencji językowych oraz zapewnienie szerokiej pomocy w tym zakresie. Zachęcamy do korzystania z wszelkich możliwości edukacyjnych, różnorodnych spotkań i warsztatów. Przy odpowiednim podejściu i planowaniu każde takie wydarzenie może być okazją do poznania języka kraju goszczącego. Zwłaszcza, gdy możemy zaprosić do współpracy osoby z lokalnej społeczności, dorosłych, seniorów, młodzież.

4.1. Program mentorski – rodowici mieszkańcy lub zintegrowani imigranci w roli mentorów pomagają nowo przybyłym we wszystkich sprawach.

Wdrożenie programu mentorskiego w Twojej organizacji może przynieść ogromne korzyści imigrantom zapewniając im cenne wskazówki, wsparcie i pomoc w poruszaniu się po nowym świecie. Łącząc mieszkańców lub zintegrowanych imigrantów z przybyszami, możesz wzmocnić poczucie wspólnoty, umożliwić imigrantom pokonywanie wyzwań i ułatwić im pomyślną integrację ze społeczeństwem przyjmującym. Poniżej znajduje się kilka kluczowych szczegółów i rozważań dotyczących programu mentorskiego:

Struktura programu:

- a. Rekrutacja: Zidentyfikuj i zrekrutuj odpowiednich mentorów spośród imigrantów lokalnych lub zintegrowanych populacji, którzy posiadają odpowiednie doświadczenie, biegłość językową i rozumienie kulturowe.
- b. Kontrola i szkolenie: Aby mieć pewność, przeprowadź dokładną kontrolę i weryfikację przeszłości – sprawdź, czy mentorzy są godni zaufania i rzetelni. Zapewnij mentorom kompleksowe szkolenia, aby wyposażyć ich w umiejętności i wiedzę niezbędną do skutecznego mentoringu.
- c. Dopasowywanie: Przemyślanie łącz mentorów z nowicjuszami w oparciu o wspólne pochodzenie, zainteresowania, biegłość językową lub konkretne potrzeby, aby zmaksymalizować potencjał udanej relacji mentorskiej.
- d. Czas trwania: Określ czas trwania programu mentorskiego, biorąc pod uwagę potrzeby i sytuację zarówno mentorów, jak i nowicjuszy. Typowy czas trwania może wynosić od trzech do

sześciu miesięcy, z możliwością przedłużenia, jeśli obie strony wyrażą na to zgodę.

e. Częstotliwość spotkań: Ustal zalecaną częstotliwość spotkań mentor-podopieczny, na przykład co tydzień lub co dwa tygodnie, aby zapewnić regularną interakcję i wsparcie.

f. Jasne cele: Wyznacz jasne cele programu mentorskiego, takie jak pomoc nowicjuszm w nabywaniu języka, strategii poszukiwania pracy, integracja kulturowa i dostęp do zasobów społeczności.

Obowiązki mentora:

a. Orientacja: Pomóż przybyszom zrozumieć lokalną kulturę, zwyczaje i normy, w tym informacje na temat wymogów prawnych, usług socjalnych, możliwości edukacyjnych i perspektyw zatrudnienia.

b. Wsparcie językowe: pomoc w nauce języków, zapewnianie ćwiczeń konwersacyjnych, budowanie słownictwa i udzielanie wskazówek dotyczących formalnych zasobów edukacji językowej.

c. Wytyczne dotyczące życia codziennego: Zapewnij praktyczne wskazówki dotyczące codziennych czynności, takich jak zakupy spożywcze, transport publiczny, nawigacja w systemie opieki zdrowotnej, bankowość i dostęp do podstawowych usług.

d. Rozwój zawodowy: Zaoferuj wskazówki dotyczące pisania CV, umiejętności prowadzenia rozmów kwalifikacyjnych i strategii poszukiwania pracy dostosowanych do lokalnego rynku pracy. Dziel się spostrzeżeniami na temat wiedzy branżowej i potencjalnych możliwości nawiązywania kontaktów.

e. Integracja społeczna: Zachęcaj do udziału w działaniach, wydarzeniach i klubach społeczności lokalnej, aby wspierać więzi społeczne i zrozumienie kulturowe.

f. Wsparcie emocjonalne: zapewnij wspierające i empatyczne środowisko, aktywnie słuchając obaw nowoprzybyłych, zapewniając zachętę i pomagając im przezwyciężyć emocje i wyzwania związane z relokacją i dostosowaniem kulturowym.

Korzyści dla podopiecznych:

a. Dostęp do sieci kontaktów: Mentorzy mogą wprowadzać podopiecznych w osobiste i zawodowe sieci kontaktów, pomagając im poszerzać kontakty społeczne i zawodowe.

b. Większa pewność siebie: Mentoring zapewnia nowicjuszm pewność poruszania się w nieznanym środowisku, pomaga pokonywać bariery językowe i skuteczniej stawiać czoła wyzwaniom.

c. Zrozumienie kultury: Mentorzy mogą dzielić się spostrzeżeniami na temat lokalnej kultury, zwyczajów i norm społecznych, ułatwiając przybyszom zrozumienie i integrację ze społecznością.

d. Dobre samopoczucie emocjonalne: Relacja mentorska zapewnia podopiecznym emocjonalne wsparcie, zmniejszając poczucie izolacji i poprawiając ich ogólne samopoczucie.

Uznanie i wsparcie mentora:

a. Uznanie: Rozpoznawanie i docenianie cennego wkładu mentorów poprzez certyfikaty, nagrody lub publiczne podziękowania, aby wzmocnić ich zaangażowanie i poświęcenie.

b. Sieć wsparcia mentorów: Stwórz sieć wsparcia lub regularne spotkania dla mentorów, na których dzielą się doświadczeniami, szukają wskazówek i omawiają wszelkie wyzwania, jakie mogą napotkać.

c. Szkolenia ciągłe: Zapewnij mentorom możliwości ciągłego szkolenia w celu udoskonalenia ich

umiejętności mentorskich, kompetencji kulturowych oraz zrozumienia odpowiednich zasobów i usług.

Wniosek:

Wdrożenie programu mentorskiego dla imigrantów może znacznie poprawić ich doświadczenia integracyjne i poprawić ich ogólne samopoczucie. Oferując wskazówki, wsparcie i poczucie wspólnoty, mentorzy mogą odegrać kluczową rolę we wzmacnianiu pozycji imigrantów w pokonywaniu wyzwań i budowaniu skutecznych rozwiązań.

4.2. Zajęcia językowe – bezpłatne dla każdego

Zapewnienie bezpłatnych zajęć językowych dla imigrantów jest kluczową inicjatywą, która może w znacznym stopniu wesprzeć proces ich integracji. Znajomość języka jest niezbędna do skutecznej komunikacji, dostępu do możliwości zatrudnienia, radzenia sobie w codziennym życiu i pełnego uczestnictwa w społeczeństwie przyjmującym. Oferując bezpłatne zajęcia językowe, możesz usunąć bariery finansowe i umożliwić imigrantom zdobycie umiejętności językowych niezbędnych do osiągnięcia sukcesu. Oto kilka szczegółów, które należy wziąć pod uwagę podczas wdrażania tego zalecenia:

Ocena potrzeb językowych:

- a. Określenie podstawowych języków używanych przez populację imigrantów, z którą organizacja współpracuje. Identyfikacja języków i ich poziomów znajomości, aby odpowiednio dostosować zajęcia językowe.
- b. Ocena specyficznych potrzeb językowych imigrantów w oparciu o ich pochodzenie i wykształcenie, poziomy zatrudnienia, cele zatrudnienia i wymagania dotyczące integracji społecznej.

Współpraca i zasoby:

- a. Współpraca z lokalnymi instytucjami edukacyjnymi, szkołami językowymi, domami kultury lub organizacjami wolontariackimi oferującymi programy nauczania języków. Korzystanie z istniejących zasobów, aby zapewnić bezpłatne lub dotowane zajęcia językowe.
- b. Tworzenie partnerstw z nauczycielami języków, lingwistami lub wolontariuszami, którzy mają doświadczenie w nauczaniu języków obcokrajowców. Mogą wnieść swoją wiedzę specjalistyczną i wesprzeć wysiłki związane z nauczaniem języków.
- c. Szukanie możliwości finansowania z dotacji rządowych, organizacji społecznych lub sponsoringu korporacyjnego, aby utrzymać bezpłatne zajęcia językowe.

Program nauczania i instrukcja:

- a. Opracowanie kompleksowego programu nauczania, obejmującego wszystkie umiejętności językowe: mówienie, słuchanie, czytanie i pisanie. Program nauczania powinien być progresywny, umożliwiając uczniom przechodzenie przez różne poziomy biegłości.
- b. Praktyczne lekcje języka dostosowane do codziennych sytuacji, takich jak miejsce pracy, komunikacja, interakcja ze służbami publicznymi, opieką zdrowotną i instytucjami edukacyjnymi.
- c. Korzystanie z interaktywnych metod nauczania, które aktywnie angażują uczniów, włączając grupę w zajęcia, odgrywanie ról, zasoby multimedialne i narzędzia do nauki języków oparte na technologii.
- d. Kadra złożona z osób, które mają doświadczenie w nauczaniu obcokrajowców i są wrażliwe na

pochodzenie kulturowe i potrzeby uczniów-imigrantów.

Elastyczność i dostępność:

- a. Oferowanie różnorodnych form zajęć, aby dostosować się do różnorodnych harmonogramów i preferencji. Zapewnienie sesji porannych i wieczornych lub zajęć weekendowych, aby zapewnić uczestnikom dostęp.
- b. Zapewnienie zajęć językowych online lub opcji nauczania mieszanego, aby dotrzeć do szerszego grona odbiorców i uwzględniać osoby o ograniczonej sprawności ruchowej lub wyzwaniach związanych z transportem.
- c. Zapewnienie dostępności osobom niepełnosprawnym poprzez zapewnienie odpowiednich materiałów edukacyjnych, technologii wspomagających i dostępnych obiektów.

Usługi wsparcia:

- a. Zajęcia językowe warto uzupełnić o dodatkowe usługi wspierające, takie jak laboratoria językowe, grupy konwersacyjne lub programy wymiany językowej. Możliwości te mogą zapewnić dodatkową praktykę i usprawnić przyswajanie języka.
- b. Oferowanie programów korepetycji lub mentoringu, w ramach których uczestnicy mogą otrzymać indywidualne wsparcie od mentorów językowych lub wolontariuszy, którzy mogą pomóc w rozwiązaniu konkretnych problemów językowych lub zapewnić dodatkowe możliwości ćwiczeń.

Monitorowanie i ocena postępów:

- a. Ustanowienie systemu monitorowania i oceny postępów uczniów podczas zajęć językowych. Regularne oceny i mechanizmy informacji zwrotnej mogą pomóc w śledzeniu ich rozwoju i identyfikowaniu obszarów wymagających poprawy.
- b. Przeprowadzanie ankiet lub badań grup fokusowych, aby zebrać opinie uczniów na temat ich doświadczeń z zajęciami językowymi, co umożliwi ciągłe doskonalenie i zaspokojenie ich zmieniających się potrzeb.

Wniosek:

Zapewnienie bezpłatnych zajęć językowych dla imigrantów to istotny krok w kierunku ułatwienia ich integracji i umożliwienia im rozwoju w nowej społeczności. Usuwając bariery finansowe i oferując dostosowane do indywidualnych potrzeb lekcje języka, możesz poprawić ich umiejętności komunikacyjne, zwiększyć ich szanse na zatrudnienie i wspierać integrację społeczną. Zajęcia językowe odgrywają kluczową rolę w umożliwianiu imigrantom pokonania barier językowych i stania się aktywnymi uczestnikami społeczeństwa przyjmującego.

4.3. Integracja poprzez uczestnictwo w rynku pracy.

Lokalne urzędy publiczne i organizacje pozarządowe udzielają imigrantom wszelkich informacji potrzebnych do znalezienia pracy. Ułatwianie integracji imigrantów na rynku pracy jest kluczem do ich pomyślnej integracji i samowystarczalności. Zapewniając wsparcie i informacje na temat możliwości zatrudnienia, lokalne urzędy publiczne i organizacje pozarządowe mogą odegrać kluczową rolę w pomaganiu imigrantom w znalezieniu zatrudnienia. Zalecenie to koncentruje się na stworzeniu systemu, w którym imigranci otrzymają pomoc i wskazówki w procesie poszukiwania pracy. Oto kilka sugestii, które należy wziąć pod uwagę podczas wdrażania tego zalecenia:

Współpraca i partnerstwo:

- a. Współpraca z lokalnymi urzędami publicznymi, agencjami zatrudnienia, organizacjami

pozarządowymi i społecznością organizacji - tworzenie partnerstw. Partnerstwa te umożliwią wymianę informacji, zasobów i wiedzy specjalistycznej na temat możliwości zatrudnienia i programów wsparcia zatrudnienia.

b. Współpraca z lokalnymi pracodawcami, stowarzyszeniami branżowymi i izbami handlowymi, aby nawiązać sieć kontaktów i zwiększyć świadomość na temat ofert pracy odpowiednich dla imigrantów.

Informacje i wskazówki:

a. Opracowanie kompleksowych zasobów informacyjnych, które zapewnią imigrantom szczegółowe informacje na temat: lokalnego rynku pracy, umiejętności, na które jest zapotrzebowanie, przepisów dotyczących zatrudnienia i stanowisk pracy oraz strategii ich wyszukiwania.

b. Opracowanie wielojęzycznych materiałów i zasobów, aby zaspokoić potrzeby imigrantów posługujących się innym językiem.

c. Wskazywanie zainteresowanym stron internetowych lub portali zawierających aktualne oferty pracy, porady zawodowe i informacje na temat usług wsparcia zatrudnienia.

d. Prowadzenie warsztatów, seminariów lub sesji informacyjnych, aby edukować imigrantów na temat procesu poszukiwania pracy, pisania CV, umiejętności prowadzenia rozmów kwalifikacyjnych i kultury miejsca pracy.

Wsparcie w poszukiwaniu pracy:

a. Zapewnienie imigrantom indywidualnej pomocy w poszukiwaniu pracy. Może to obejmować indywidualne doradztwo, przegląd CV i wskazówki dotyczące technik ubiegania się o pracę.

b. Organizowanie warsztatów lub programów szkoleniowych skupiających się na poprawie umiejętności imigrantów w zakresie poszukiwania pracy, takich jak tworzenie sieci kontaktów, wyszukiwanie pracy online i komunikacja profesjonalna.

c. Ułatwianie nawiązywania kontaktów pomiędzy imigrantami a potencjalnymi pracodawcami poprzez targi pracy, wydarzenia networkingowe lub inicjatywy rekrutacyjne prowadzone przez pracodawcę.

d. Tworzenie programów mentorskich lub możliwości obserwowania pracy (job shadowing), w ramach których imigranci mogą uczyć się od doświadczonych specjalistów w wybranej przez siebie dziedzinie.

Rozwój języka i umiejętności:

a. Oferowanie zajęć językowych lub programów wsparcia językowego specjalnie dostosowanych do miejsca pracy, uwzględniających komunikację i terminologię branżową.

b. Współpraca z lokalnymi instytucjami edukacyjnymi lub dostawcami szkoleń zawodowych, aby oferować umiejętności i programy rozwojowe lub kursy certyfikacyjne dostosowane do lokalnego rynku pracy.

c. Ułatwienie dostępu do staży, praktyk zawodowych lub programów praktyk zawodowych, które zapewniają praktyczne doświadczenie może pomóc imigrantom zdobyć lokalne doświadczenie zawodowe.

Uznawanie zagranicznych zaświadczeń:

a. Promowanie usprawniania procesów i usług wsparcia ułatwiających rozpoznawanie zagranicznych referencji i kwalifikacji, zapewniając, że umiejętności i kwalifikacje imigrantów są

takie same, upewniam się, że są odpowiednio rozpoznawalni na lokalnym rynku pracy.

b. Współpraca z odpowiednimi organami regulacyjnymi i organami wydającymi licencje w celu zbadania możliwości przyspieszenia procesu uznawania kwalifikacji imigrantów.

Bieżące wsparcie i działania następcze:

a. Zapewnienie imigrantom wsparcia po okresie zatrudnienia, w tym pomocy w miejscu pracy, wspieranie integracji, zrozumienie praw pracowniczych i dostęp do możliwości rozwoju kariery.

b. Należy regularnie kontaktować się z imigrantami, aby ocenić ich doświadczenia zawodowe i zapewnić dodatkowe wsparcie w razie potrzeby.

Gromadzenie i ocena danych:

a. Utworzenie systemu gromadzenia danych na temat wyników zatrudnienia imigrantów, w tym stażów pracy, wskaźników retencji i rozwoju kariery. Dane te pomogą ocenić skuteczność programów wspierania zatrudnienia i stanowić podstawę do przyszłych ulepszeń.

Wniosek:

Zapewniając imigrantom informacje, wskazówki i wsparcie w procesie poszukiwania pracy,

lokalne urzędy publiczne i organizacje pozarządowe mogą znacząco przyczynić się do ich integracji na rynku pracy. Takie podejście sprzyja samowystarczalności, wzmacnia integrację społeczną i gospodarczą oraz maksymalizuje wkład, jaki imigranci mogą wnieść do społeczeństwa przyjmującego.

4.4. Programy ułatwiające udział imigrantów w społeczeństwie i promujące poszanowanie podstawowych wartości, niedyskryminację, równy udział mieszkańców i imigrantów.

Promowanie aktywnego udziału imigrantów w społeczeństwie, przy jednoczesnym budowaniu szacunku do podstawowych wartości i niedyskryminacja są niezbędne do stworzenia włączającej i harmonijnej społeczności. Wdrażanie programów ułatwiających integrację imigrantów, zachęcających do równego uczestnictwa, może przyczynić się do spójności społecznej i wzajemnego zrozumienia. Oto kilka sugestii, które należy wziąć pod uwagę podczas wdrażania tego zalecenia:

Wymiana kulturalna i świadomość:

a. Organizowanie programów wymiany kulturalnej, które zapewniają możliwości imigrantom i mieszkańcom do wzajemnego poznawania kultur, tradycji i punktów widzenia.

b. Organizowanie wydarzeń społecznych, festiwali lub wystaw, które celebrować różnorodność dziedzictwo kulturowe imigrantów i promują dialog i zrozumienie między różnymi społecznościami.

c. Kampanie i warsztaty edukacyjne w celu podniesienia świadomości na temat wkładu imigrantów, rozwiewania stereotypów oraz promowania różnorodności kulturowej i włączenia społecznego.

Programy integracji społecznej:

a. Tworzenie programów integracji społecznej, które zachęcają do interakcji i powiązań społecznych pomiędzy imigrantami a lokalnymi mieszkańcami. Może to obejmować kluby społeczne, grupy zainteresowań lub drużyny sportowe, w których osoby z różnych środowisk mogą angażować się i budować relacje.

b. Tworzenie programów partnerskich lub inicjatyw przyjaźni, które łączą imigrantów z lokalnymi

mieszkańcami, poprzez wspieranie kontaktów osobistych, wymiany kulturalnej i wsparcia społecznego.

c. Zachęcanie imigrantów do udziału w istniejących organizacjach społecznych, działaniach wolontariackich lub inicjatywach lokalnych, aby promować ich zaangażowanie i aktywne uczestnictwo w życiu obywatelskim.

Edukacja i świadomość:

a. Programy lub warsztaty edukacyjne skupiające się na promowaniu poszanowania podstawowych wartości, praw człowieka, niedyskryminacji i równego uczestnictwa. Programy te mogą być skierowane zarówno do imigrantów, jak i lokalnych mieszkańców.

b. Zajęcia językowe, które ułatwiają komunikację i zrozumienie między imigrantami a lokalnymi mieszkańcami.

c. Dostarczanie informacji na temat praw i obowiązków imigrantów, w tym przepisów antydyskryminacyjnych, dostępu do usług i możliwości zgłaszania przypadków dyskryminacji lub przestępstw z nienawiści.

Dialog i konsultacje:

a. Utworzenie platform dialogu i konsultacji, które umożliwią imigrantom wyrażanie swoich poglądów, trosk, potrzeb i aspiracji. Może to obejmować fora społeczne, grupy fokusowe lub komitety doradcze, w których imigranci mogą aktywnie uczestniczyć w procesach decyzyjnych mających wpływ na ich życie.

b. Współpraca z organizacjami kierowanymi przez imigrantów i liderami społeczności, aby zapewnić im przedstawienie różnych perspektyw, a ich wiedzę specjalistyczną wykorzystać w projektowaniu i wdrażaniu programów integracyjnych.

Niedyskryminacja i równe traktowanie:

a. Opracowanie i wdrażanie polityk i wytycznych, które promują niedyskryminację, równość

traktowania i równych szans imigrantów w różnych aspektach życia społecznego, w tym m.in. zatrudnienie, edukacja, mieszkalnictwo i usługi publiczne.

b. Zapewnienie programów szkoleniowych dla usługodawców, pracodawców i członków społeczności, aby podnieść świadomość na temat przepisów antydyskryminacyjnych, wrażliwości kulturowej i praktyk włączających.

Ocena i monitorowanie:

a. Regularna ocena skuteczności programów i inicjatyw integracyjnych poprzez mechanizmy gromadzenia danych - ankiet i informacji zwrotnych. Pomoże to zidentyfikować obszary wymagające poprawy i zapewni, że programy odpowiadają potrzebom zarówno imigrantów, jak i społeczności lokalnej.

b. Monitorowanie i eliminacja wszelkich przypadków dyskryminacji, przestępstw z nienawiści lub wykluczenia społecznego. Prowadzenia działań w celu promowania bezpiecznego i włączającego środowiska dla wszystkich.

Wniosek:

Wdrażanie programów ułatwiających uczestnictwo imigrantów w społeczeństwie, promowanie poszanowania podstawowych wartości i równego traktowania ma kluczowe znaczenie dla stworzenia spójnej i włączającej społeczności. Zachęcając do wymiany kulturalnej, integracji społecznej, edukacji i dialogu, możemy wspierać wzajemne zrozumienie, przezwyciężać podziały i tworzyć środowisko, w którym zarówno imigranci, jak i lokalni mieszkańcy mogą wspólnie się rozwijać.

Tabela 1. Główne kierunki imigracji do Polski na pobyt stały w latach 2016-2021 - osoby zameldowane na pobyt stały.....	9
Rysunek 1. Wykres 100. Wizy repatriacyjne wydane w latach 2001 – 2019 przez wybrany kraj, w którym wiza została wydana.....	11
Rysunek 2. Osoby ze statusem uchodźcy w Polsce w 2021.....	13
Rysunek 3. Rozmieszczenie terytorialne Ukraińców osiedlających się w Polsce.....	15
Tabela 2. Liczba cudzoziemców ubezpieczonych w ZUS - stan na 31.12.2022 r.....	16
Rysunek 4. Cudzoziemcy na Dolnym Śląsku.....	17
Rysunek 5. Procentowy udział uchodźców wojennych zarejestrowanych w bazie PESEL w ogóle mieszkańców danego województwa.....	18
Rysunek 6: Wizyta w klubie dla tureckich gastarbeiterów w Kopenhadze.....	21
Rysunek 7: Pracownicy strajkujący przeciwko przymusowi zwolnień przed Stowarzyszeniem Pracodawców Duńskich, 1978.....	21
Rysunek 8. Liczba imigrantów i ich potomków z Zachodu i nie z Zachodu w Danii w latach 1992-2022.....	23
Rysunek 9. Imigracja do Danii w latach 1992-2022.....	24
Tabela 3. Imigranci z krajów zachodnich i niezachodnich do Danii według wieku w 2022 r.....	24
Rysunek 10. Liczba rozpatrzonych wniosków o azyl i wskaźnik akceptacji w Danii w latach 1984-2019.....	26
Tabela 4. Osoby ubiegające się o azyl według kontynentów w latach 2020-2022.....	27
Tabela 5. Przyznany status uchodźcy.....	27
Tabela 6. 5 narodowości najczęściej ubiegających się o azyl w Danii w latach 2018-2022.....	28
Rysunek 11. Narodowości ubiegające się o azyl w Danii w latach 2015 - 2020 - 2022.....	29
Rysunek 12. Główne trasy do Danii.....	30
Rysunek 13. Wskaźnik zatrudnienia uchodźców, imigrantów i tubylców.....	31
Tabela 7. Wskaźniki zatrudnienia imigrantów vs. tubylców według płci dla osób w wieku 30-64 lata, 2020 r.....	32
Rysunek 14. Siła robocza w budownictwie w Danii.....	32
Tabela 8. Siła robocza w Danii według liczby Duńczyków, imigrantów i potomków z Zachodu i spoza Zachodu.....	33
Tabela 9. Imigranci i potomkowie według regionów – Dania 2022 r.....	37
Rysunek 15: Imigranci i potomkowie ogółem ludności w 2022 r., według regionów.....	38
Rysunek 16. Ewolucja i wzrost przepływów ludności migracyjnej w Hiszpanii.....	40
Rysunek 17. Dane dotyczące zagranicznych przepływów migracyjnych według wspólnot autonomicznych.....	41
Rysunek 18: Wzrost migracji kobiet w Hiszpanii.....	42
Rysunek 19. Odsetki ludności cudzoziemskiej przebywającej czasowo w Hiszpanii.....	43
Rysunek 20. Odsetki bezrobotnych pokazujące różnice między populacjami wiekowymi a populacjami hiszpańsko-zagranicznymi.....	44
Rysunek 21. Prawo do azylu w Hiszpanii. 2021.....	45
Rysunek 22. Liczba ofiar na różnych trasach wjazdu do Hiszpanii w 2022 r.....	46
Rysunek 23: Imigranci – kraje pochodzenia.....	51
Rysunek 24. Obywatele krajów spoza UE mieszkający regularnie we Włoszech według kraju pochodzenia – 10 najpopularniejszych obywatelstw.....	52
Wykres 25. Wskaźniki demograficzne. Całkowity wskaźnik migracji (na tysiąc mieszkańców).....	53
Rysunek 26. Obywatele spoza UE mieszkający w regionie Marche (2008-2022).....	54
Rysunek 27. Populacja cudzoziemców w regionach Włoch.....	54
Rysunek 28. Obywatele spoza UE w regionie Marche za zezwoleniem w 4 prowincjach regionalnych: Praca, Rodzina. Studium, Azyl/ Uchodźca, Inne.....	55
Rysunek 29. Obywatele spoza UE w regionie Marche według kontynentu pochodzenia (styczeń 2022r.).....	55
Rysunek 30. Europejska Agencja Straży Granicznej i Przybrzeżnej (Frontex).....	56
Rysunek 31. Migranci przybywający drogą morską (na niebiesko) i wnioski o azyl (na zielono).....	57
Rysunek 32. Regionalny plan integracji migrantów PRIMM Marche.....	61

Bibliografia Polska

- Act on foreigners (Journal of Laws of 2013, item 1650)
- Bukowski M., Duszczyk M. (eds.), Report Guest Poland 2022.
<https://wise-europa.eu/wp-content/uploads/2022/06/Raport-Goscinna-Polska-2022.pdf>
- Górczyńska M., Poland as a country of immigration - who comes to Poland and for what purpose?, CEO, 2020,
https://migracje.ceo.org.pl/sites/migracje.ceo.org.pl/files/polska_jako_kraj_imigracji.pdf
- Muzyczka K., An alien and legal status in the Republic of Poland,
<https://repozytorium.ukw.edu.pl/bitstream/handle/item/4713/Pojecie%20cudzoziemca%20i%20jego%20status%20prawny%20w%20Rzeczypospolitej.pdf?sequence=1&is-Allowed=y>
- Report: Institutional model of local government repatriation policy. Restrictions and support tools from central authorities, 2020,
https://www.senat.gov.pl/gfx/senat/userfiles/_public/k10/dokumenty/bad/2020/oe-308-1.pdf
- Report: Study in Poland, Foreign students in Poland 2022,
<http://studyinpoland.pl/raport2022/#page1>
- Report: Ukrainian citizens on the Lower Silesian labor market - problems, challenges, prospects, DWUP, 2022,
https://wupdolnoslaski.praca.gov.pl/documents/91541/10909303/2211_Obywatele%20Ukrainy%20na%20dolno%20C5%9B%C4%85skim%20rynku%20pracy.pdf/42358b43-dd73-4f24-92f2-c3b9c2aa1763
- Report: Refugees from Ukraine in Poland,
<https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/pl/Documents/Reports/pl-Uchodzczy-z-Ukrainy-w-Polsce-Report.pdf>
- Sieniow T.,(ed.) Rights and obligations of third-country nationals in Poland,
<https://panstwowprawa.org/wp-content/uploads/2015/11/Prawa-i-obowi%C4%85zki-obywateli-pa%C5%84stw-trzecich-w-Polsce-nowe-wydanie-PL-ANG.pdf>
- Webpage of the Polish government
<https://www.gov.pl/web/udsc/statystyki-migracyjne>
- Zdanowicz M. red, Legal status of a foreigner in Poland,
<http://bsp.uwb.edu.pl/wp-content/uploads/2017/10/bsp2.pdf>

Bibliografia Dania

- Ulf Hedetoft, “Denmark: Integrating Immigrants into a Homogeneous Welfare State”, 2006, <https://www.migrationpolicy.org/article/denmark-integrating-immigrants-homogeneous-welfare-state>
- N. Wium Olesen, A. Elkjær Sørensen, T. Borring Olesen, R. Farbøl, “Danish immigration policy, 1970-1992”, 2019, <https://nordics.info/show/artikel/danish-immigration-policy-1970-1992-1>
- Jacob Nielsen Arendt, Christian Dustmann, Hyejin Ku, “Refugee migration and the labor market: lessons from 40 years of post-arrival policies in Denmark”, Oxford Review of Economic Policy, Volume 38, Issue 3, Autumn 2022, Pages 531–556, <https://doi.org/10.1093/oxrep/grac021>, p. 9-10
- The Minister of Immigration and Integration, Statistics, <https://www.uim.dk/>
- “Mette Frederiksen: Målet er nul asylansøgere til Danmark”, jyllands-posten.dk. 2021-01-22. Retrieved 2021-01 -23.
- “Denmark: Permits for certain Syrian refugees revoked”, 2021, https://ec.europa.eu/migrant-integration/news/denmark-permits-certain-syrian-refugees-revoked_en
- “Denmark wants to send back refugees to a dangerous Syria in ruins”, 2021, <http://refugees.dk/en/news/2021/march/denmark-wants-to-send-back-refugees-to-a-dangerous-syria-in-ruins/>
- “Mette Frederiksen: Målet er nul asylansøgere til Danmark”, 2021, <https://nyheder.tv2.dk/politik/2021-01-22-mette-frederiksen-malet-er-nul-asylansogere-til-danmark>
- Immigrants in Denmark 2022, published by Danmark Statistik, December 2022, www.dst.dk/publ/indvandrer/idk, p 11.
- “Immigration and emigration 2022”, <https://www.dst.dk/en/Statistik/emner/borgere/flytninger/ind-og-udvandring>
- <https://www.statbank.dk/VAN5>
- Refugee migration and the labor market: lessons from 40 years of post-arrival policies in Denmark, Jacob Nielsen Arendt, Christian Dustmann, Hyejin Ku, Oxford Review of Economic Policy, Volume 38, Issue 3, Autumn 2022, Pages 531–556, <https://doi.org/10.1093/oxrep/grac021>
- “Immigrants and their descendants”, <https://www.statbank.dk/10024>
- “How many are coming, and from where?” 2023, <http://refugees.dk/en/facts/numbers-and-statistics/how-many-are-coming-and-from-where/>
- UNHCR, Refugee Situation, Mediterranean Sea, <https://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean>
- Danish anthropologist Sine Plambech’s documentary about a woman traveling from Nigeria to Italy to sell sex, Becky’s Journey, <https://vimeo.com/konggulerod/review/106332153/e7b6e40049>
- A personal story of a journey from Eritrea to Denmark: “The road to freedom goes through Hell”, <http://refugees.dk/en/focus/2015/juni/the-road-to-freedom-goes-through-hell/>
- Indvandrere i Danmark 2022, <https://www.dst.dk/da/Statistik/nyheder-analyser-publ/>

[Publikationer/VisPub?cid=44690](#)

- Newspaper "Mandag Morgen", article "Fatima og Kamil er årsag til kavalkade af danske beskæftigelsesrekorder – ikke Lars og Lone", 10 January 2023, <https://www.mm.dk/politik/artikel/fatima-og-kamil-er-aarsag-til-kavalkade-af-danske-beskaeftigelsesrekorder-ikke-lars-og-lone?toke=8da2ad77dded4dfbad96acc3cd3636b1&fbclid=IwAR0yLHuSoP6h0uXI8hF2JZi9IDoWCg2QkfrtuDIdQJ6-FKVUwEZaiAcS7Ng>
- "The End of Protection: The Danish 'Paradigm Shift' and the Law of Cessation", Forthcoming, Nordic Journal of International Law, Nikolas Feith Tan, 2020, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3742738
- Danish Bill No. L 87/2015-16, explanatory memorandum para 1.2.
- Law 174 / 2019 inserted 19a of the Danish Aliens Act.
- "Man kan aldrig føle sig sikker" 2022, <https://menneskeret.dk/udgivelser/syriske-flygtninges-retssikkerhed>
- "Et nyt tal om syriske flygtninge får eksperter til at fælde opsigtsvækkende dom: »Det vil utvivlsomt stige«" 2022, <https://jyllands-posten.dk/indland/ECE13730146/et-nyt-tal-om-syriske-flygtninge-faar-eksperter-til-at-faelde-opsigtsvaekkende-dom-det-vil-utvivlsomt-stige/>
- "UNHCR recommendations to Denmark on strengthening refugee protection in Denmark, Europe and globally" <https://www.unhcr.org/neu/wp-content/uploads/sites/15/2021/01/UNHCR-Recommendations-to-Denmark-on-strengthening-refugee-protection-in-Denmark-Europe-and-globally-January-2021.pdf>
- "UNHCR recommendations to Denmark on strengthening refugee protection in Denmark, Europe and globally, November 2022" <https://www.unhcr.org/neu/wp-content/uploads/sites/15/2022/11/UNHCR-Recommendations-to-Denmark-on-Strengthening-Refugee-Protection-Nov-2022.pdf>
- "Denmark: New statistics category for migrants from Muslim countries" 2020, https://ec.europa.eu/migrant-integration/news/denmark-new-statistics-category-migrants-muslim-countries_en
- "Denmark: Government's integration action plan", 2020, https://ec.europa.eu/migrant-integration/news/denmark-governments-integration-action-plan_en

Bibliografía Hiszpania

- Accem. 2020. Informe *Personas Refugiadas 2020*. Available at: <https://www.accem.es/refugiados/informe-personas-refugiadas-datos-2020/>
- Accem. 2020. *Estudio sobre las necesidades de la población inmigrante en España: tendencias y retos para la inclusión social*. Available at: <https://www.accem.es/wp-content/uploads/2020/12/ACCEM-MAQUETACION-NACIONAL-2020-online.pdf>
- Alianza por la Solidaridad. 2013-2022. *Lucha contra el racismo y xenofobia en España*. Available at: <https://www.alianzaporlasolidaridad.org/lucha-racismo-xenofobia>
- Alianza por la Solidaridad. 2013-2022. *Reivindicación de derechos laborales de las empleadas del hogar en España*. Available at: <https://www.alianzaporlasolidaridad.org/reivindicacion-derechos-laborales-empleadas-hogar>
- Amnesty International Spain. 2022-2023. *Inmigración y refugio en España*. Available at: <https://www.es.amnesty.org/en-que-estamos/espana/refugio/>
- Caminando Fronteras. 2022. *Monitoreo Derecho a la vida*. Available at: [Monitoreo-Derecho-a-la-Vida-2022-ES-v2.pdf](https://www.caminandofronteras.org/monitoreo-derecho-a-la-vida-2022-es-v2.pdf)
- Comisión Española de Ayuda al Refugiado. 2022. *Informe CEAR 2022*. Available at: <https://www.cear.es/wp-content/uploads/2022/06/Informe-Anual-2022.pdf>
- Comisión Española de Ayuda al Refugiado. 2022. *Situación Refugiados*. Available at: <https://www.cear.es/situacion-refugiados/>
- Cruz Roja España. 2023. *Personas refugiadas*. Available at: <https://www2.cruzroja.es/-/personas-refugiadas>
- Esenciales. 2021-2022. Available at: <https://esenciales.info/wp-content/uploads/2021/12/Texto-ILP.pdf>
- Generalitat Valenciana. 2021. *Padrón Municipal de Habitantes*. Available at: https://padron.gva.es/padron/res_optimo.php
- Grupo Interdisciplinario de investigador@s Migrantes. 2010. *Familias, niños, niñas y jóvenes migrantes. Rompiendo estereotipos*. Iepala.
- Human Rights Watch. 2023. "Spain. Events of 2022", *World Report 2023*. Available at: <https://www.hrw.org/es/world-report/2022/country-chapters/383627>
- National Institute of Statistics. November 2022. *Estadística de migraciones. Provisionales primer semestre 2022 y definitivos 2021*. Available at: https://www.ine.es/prensa/cp_j2022_p.pdf
- IOM UN. 2022. Available at: <https://worldmigrationreport.iom.int/wmr-2022-interactive/?lang=ES>
- Migration Data portal. 2022. Available at: <https://www.migrationdataportal.org/>
- Ministry of Inclusion, Social Security and Migrations. 2011. *El Gobierno aprueba el Plan Estratégico de Ciudadanía e Integración 2011-2014*. Available at: <https://www.inclusion.gob.es/web/guest/w/el-gobierno-aprueba-el-plan-estrategico-de-ciudadania-e-integracion-2011-2014>
- Ministry of Inclusion, Social Security and Migrations. 2022. *Inclusión coordinará un programa de acogimiento familiar y contará con cuatro centros de recepción para ucr-*

- nianos. Available at: [La Moncloa. 15/03/2022. Inclusión coordinará un programa de acogimiento familiar y contará con cuatro centros de recepción para ucranianos \[Prensa/Actualidad/Inclusión, Seguridad Social y Migraciones\]](#)
- Ministry of Inclusion, Social Security and Migrations. 2020-2021. *Inclusión, gestión de la diversidad y lucha contra el racismo y la xenofobia: Actuaciones de las Comunidades Autónomas y las Administraciones locales*. Available at: https://www.inclusion.gob.es/oberaxe/ficheros/documentos/PDF-1-INFORME-LARGO-CCAA-AC-03112020_OK.pdf
  - Ministry of Inclusion, Social Security and Migrations. 2022. *El Gobierno aprueba una reforma del Reglamento de Extranjería para mejorar el modelo migratorio y favorecer la incorporación al mercado laboral de las personas migrantes*. Available at: <https://www.inclusion.gob.es/web/guest/w/el-gobierno-aprueba-una-reforma-del-reglamento-de-extranjeria-para-mejorar-el-modelo-migratorio-y-favorecer-la-incorporacion-al-mercado-laboral-de-las-personas-migrantes>
  - Ministry of Inclusion, Social Security and Migrations. 2022. *Plan de Acogida para personas desplazadas procedentes de Ucrania*. Available at: [Microsoft PowerPoint - PLAN DE ACOGIDA Definitivo \(lamoncloa.gob.es\)](#)
  - Ministry of Inclusion, Social Security and Migrations. 2023. *Strategic Framework for Citizenship and Inclusion, against Xenophobia and Racism, 2021-2027*. Available at: [Marco Estratégico de ciudadanía e inclusión contra la xenofobia y el racismo \(2021-2027\) – Marco Estratégico SEM \(2021-2027\) \(el-futuro-es-la-inclusion.es\)](#)
  - Ministry of Inclusion, Social Security and Migrations and OPI. 2022. *Estadística de extranjeros residentes en España*. Available at: <https://extranjeros.inclusion.gob.es/ficheros/estadisticas/operaciones/con-certificado/202206/Notaanalisis.pdf>
  - Ministry of Inclusion, Social Security and Migrations and OPI. 2022. *Extranjeros con certificado de registro o tarjeta de residencia en vigor*. Available at: <https://extranjeros.inclusion.gob.es/es/Estadisticas/tableau/index.html?modelo=5>
  - Ministry of Inclusion, Social Security and Migrations and OPI. 2022. *Menores No Acompañados y Jóvenes Extutelados con autorización de residencia*. Available at: https://extranjeros.inclusion.gob.es/ficheros/estadisticas/operaciones/menores/Nota_analisis.pdf
  - Ministry of Labor and Immigration. 2011-2014. *Plan estratégico de Ciudadanía e Integración 2011-2014*. Available at: <https://ec.europa.eu/migrant-integration/sites/default/files/2018-12/PECI-2011-2014.pdf>
  - National Institute of Statistics. 2022. Data available at: <https://www.ine.es/jaxi/Datos.htm?path=/t20/e245/p08/l0/&file=02005.px>
  - Observatorio Español del Racismo y la Xenofobia (OBERAXE). 2021-2022. *Informe sobre la Integración de la Población Extranjera en el Mercado Laboral Español*. Available at: <https://www.inclusion.gob.es/oberaxe/ficheros/documentos/Integraciondelapoblacion.pdf>
  - Portal de Inmigración, Secretaría de Estado de Migraciones. 2023. *Centro de Acogida a Refugiados (C.A.R)*. Ministry of Inclusion, Social Security and Migrations. Available at: [PORTAL DE INMIGRACIÓN. Centro de Acogida a Refugiados \(C.A.R.\) \(inclusion.gob.es\)](#)
  - Portal de Inmigración, Secretaría de Estado de Migraciones. 2023. *Integration policies*. Available at: https://extranjeros.inclusion.gob.es/es/Programas_Integracion/index.html
  - Secretaría de Estado de Migraciones. 2019. *Retos y compromisos. España y el pacto*

mundial para los refugiados. Ministry of Inclusion, Social Security and Migrations. Available at: [SP_Informe_PMR_Esp_05 \(inclusion.gob.es\)](https://www.inclusion.gob.es/SP_Informe_PMR_Esp_05)

- Spanish Economic and Social Council. 2019. *Informe La Inmigración en España: Efectos y Oportunidades*. Available at: <https://www.ces.es/documents/10180/5209150/Inf0219.pdf/eae2d5b3-dc20-5683-2763-1b24bb5c0173>

Bibliografia Włochy

- Dicastery for Promoting Integral Human Development, Country profile-Italy. Available at: <https://migrants-refugees.va/country-profile/italy/#:~:text=As%20of%20June%202021%2C%20UNHCR,57%25%20of%20them%20were%20rejected>
- Istat, Immigrants. Statdatabase, Resident foreigner on 1st January 2021. Available at: <http://stra-dati.istat.it/?lang=en&SubSessionId=8ce2ec3d-b47c-418c-ab90-5dd5da60758a>
- Dossier Statistico Immigrazione 2022, Centro Studi e Ricerche IDOS, Edizioni IDOS, Roma
- United Nations Department of Economic and Social Affairs, Population Division (UN/DESA), International Migrant Stock 2020-Italy. Available at: <https://www.un.org/development/desa/pd/content/international-migrant-stoc>
- Daily Statistical Dashboard (28/06/ 2022), the Department of Civil Liberties and Immigration, Italian Ministry of the Interior. Available at: <https://www.interno.gov.it/it/notizie/ucraina-141562-i-profughi-giunti-finora-italia#:~:text=Sono%20141.562%20le%20persone%20in,22.071%20uomini%20e%2044.720%20minori> .
- Regione Marche- Settore Controllo di Gestione e Sistemi Statistici, Report Cittadini non comunitari regolarmente presenti nelle Marche al 1 gennaio 2022. Available at: <http://statistica.regione.marche.it>
- IDOS- Dossier Statistico Immigrazione 2022 La situazione nelle Marche. Available at: <https://www.dossierimmigrazione.it/wp-content/uploads/2022/10/Scheda-di-sintesi-Dossier-Statistico-Immigrazione-2022.pdf>
- Istat, Rapporto annuale 2022- La situazione del paese. Available at: https://www.istat.it/storage/rapporto-annuale/2022/Rapporto_Annuale_2022.pdf
- Osservatorio CPI, Dinamiche demografiche e mercato del lavoro: chi sostituirà i baby boomers?, January 2022,. Available at: <https://osservatoriocpi.unicatt.it/ocpi-pubblicazioni-dinamiche-demografiche-e-mercato-del-lavoro-chi-sostituirà-i-baby-boomers>
- Introduction to CNCA, Coordinamento nazionale comunità Accoglienza website <https://www.cnca.it/cnca-english/>
- Humanitarian Corridors website, <https://www.humanitariancorridor.org/en/humanitarian-corridors/>
- European University Institute/Robert Schuman Center for Advanced Study: Is Italian Agriculture a “Pull Factor” for Irregular Migration? and, If So, Why?, December 2018, e-paper. Available at: <https://www.opensocietyfoundations.org/publications/italian-agriculture-pull-factor-irregular-migration-and-if-so-why>
- Consolidated Law on Immigration (D.Lgs. 286/1998), as amended in particular with Law

- 189/2002, https://ec.europa.eu/migrant-integration/library-document/legislative-decree-2571998-no-286-consolidated-act-provisions-concerning_en
- Testo Unico Immigrazione (D.Lgs. 286/1998), <https://www.gazzettaufficiale.it/eli/id/1998/08/18/098G0348/sg>
  - D.Lgs 30 luglio 2002, n. 189 <https://www.gazzettaufficiale.it/eli/gu/2002/08/26/199/so/173/sg/pdf>
  - SAI: History, Objectives and Characteristics, Sistema Accoglienza e Integrazione website, <https://www.retesai.it/la-storia/>
  - WHOLE-Comm project, Country report on multilevel dynamics – Italy, 2022, <https://whole-comm.eu/working-papers/country-report-on-multilevel-dynamics-italy/>
  - Le Marche solidali, Lannutti, V. 2021, Quaderni del Consiglio Regionale delle Marche.350. Available at: https://www.consiglio.marche.it/informazione_e_comunicazione/pubblicazioni/quaderni/pdf/350.pdf

jovesólides
JOVENES HACIA
LA SOLIDARIDAD
Y EL DESARROLLO

ENTORNETVÆRK
i Esbjerg / Varde

integra

imigranci

Różne Drogi Do Integracji

 Fundacja PCKK
Edukacja i Rozwój

jovesólides
JOVENES HACIA
LA SOLIDARIDAD
Y EL DESARROLLO

ENTORNETVÆRK
i Esbjerg / Varde